

Eiropas
Komisija

Atrodiet savu ES finansējuma programmu vides jomā

*Vides atbalstīšana saskaņā
ar daudzgadu finanšu shēmu
2021.–2027. gadam
un NextGenerationEU*

Pateicība. Vides ģenerāldirektorāta E1. nodaļa izsaka pateicību konsorcijam, ko veido *Trinomics, Ricardo* un *ÖIR*, par palīdzību šīs publikācijas “Atrodiet savu ES finansējuma programmu vides jomā” sagatavošanā.

Manuskripts pabeigts 2022. gada jūnijā.

Šis dokuments neatspoguļo Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

Luksemburga, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.). Ja vien nav norādīts citādi, šo dokumentu atkalizmantojot atļauts ar *Creative Commons Attribution 4.0 International* (CC-BY 4.0) licenci (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tas nozīmē, ka ir atļauta atkalizmantošana ar pienācīgu atsaukšanos uz dokumentu un norādēm uz grozījumiem.

Tādu elementu izmantošanai vai reproducēšanai, kuri nepieder Eiropas Savienībai, var būt jāsaņem atļauja tieši no attiecīgajiem tiesību turētājiem.

Fotoattēls uz vāka: © *Gettyimages*.

PDF ISBN 978-92-76-54675-7 doi:10.2779/617028 KH-06-22-189-LV-N

Darba iesākšana

4 **Pieklūve finansējumam**

3 **Atrast savu ceļu**

Sagatavošanās

2 **Eiropas zaļais kurss un daudzgadu finanšu shēma**

1 **Ievads**

Satura rādītājs

Saīsinājumu saraksts	3
Glosārijs	4
1. DAĻA. SAGATAVOŠANĀS	
1. nodaļa. Ievads	5
Kam paredzēta šī rokasgrāmata?	7
Ko šī rokasgrāmata ietver?	7
Kā lietot šo rokasgrāmatu?	9
2. nodaļa. Eiropas zaļais kurss un daudzgadu finanšu shēma	11
Eiropas zaļais kurss	12
ES daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam un <i>NextGenerationEU</i>	13
2. DAĻA. DARBA IESĀKŠANA	
3. nodaļa. Atrast savu ceļu	15
Vispārīgas informācijas atrašana par ES finansējumu un iepirkuma portāli	16
ES finansējuma galvenās struktūras un pārvaldības iezīmes	17
Tehniskā palīdzība (konsultāciju un atbalsta pakalpojumi) projektu virzītājiem	19
Jūsu projekta zaļināšana – pamatprincipi un rīki	21
4. nodaļa. Piekļuve finansējumam	24
Ievads par finansējuma programmām	25
Informācija par fondiem	27
Vides un klimata pasākumu programma (<i>LIFE</i>)	28
“Apvārsnis Eiropa”	32
Kohēzijas fonds	36
Eiropas Reģionālās attīstības fonds: mērķis “investīcijas nodarbinātībai un izaugsmei”	38
Eiropas Reģionālās attīstības fonds: mērķis “Eiropas teritoriālā sadarbība” (<i>Interreg</i> programmas)	42
Eiropas Sociālais fonds Plus	44
Taisnīgas pārkārtošanās fonds	47
Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments	49
Atveseļošanas un noturības mehānisms	51
Programma <i>InvestEU</i>	54
Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds	60
Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai	62
Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds	65
Citas finansējuma iespējas	68
Inovāciju fonds	69
Modernizācijas fonds	71

Saīsinājumu saraksts

AFIF	Alternatīvo degvielu infrastruktūras instruments
ANM	Atveseļošanas un noturības mehānisms
ANP	atveseļošanas un noturības plāns
CINEA	Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra
DFS	daudz gadu finanšu shēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EIB	Eiropas Investīciju banka
EIF	Eiropas Investīciju fonds
EIP	Eiropas Inovācijas padome
EISI	Eiropas infrastruktūras savienības instruments
EJZAF	Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ELGF	Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ESF+	Eiropas Sociālais fonds Plus
ETS	emisijas kvotu tirdzniecības sistēma
Green ASSIST	Vides konsultāciju dienests ilgtspējīgu investīciju atbalstam
IF	Inovāciju fonds
IVN	ietekmes uz vidi novērtējums
JASPERS	kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos
KF	Kohēzijas fonds
KLP	kopējā lauksaimniecības politika
NBK princips	princips "nenodarīt būtisku kaitējumu"
MF	Modernizācijas fonds
MVU	mazie un vidējie uzņēmumi
NVO	nevalstiska organizācija
PM10	daļiņa, kuras diametrs ir 10 mikroni vai mazāks
PSAM	publiskā sektora aizdevumu mehānisms
SDP	stratēģisks dabas projekts
SIP	stratēģisks integrēts projekts
TAI	Tehniskā atbalsta instruments
TAIEX	tehniskā palīdzība un informācijas apmaiņa
TPF	Taisnīgas pārkārtošanās fonds
TPM	Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms
VI	vadošā iestāde

Glosārijs

Specifiski videi veltīti projekti. Šis termins attiecas uz projektiem, kuru galvenais un bieži vien vienīgais mērķis ir uzlabot vienu vai vairākus vides aspektus.

(Projektu) vidiskā integrācija. Šis termins attiecas uz vidisko apsvērumu transversālu integrēšanu projekta ciklā. Vidisko apsvērumu integrēšanu projektā bieži dēvē par “vidisko iekļaušanu”.

Finansējuma programmas. Šis termins attiecas uz daudzgadu finanšu shēmas *NextGenerationEU* fondiem, kā arī uz ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas finansēto Inovāciju fondu un Modernizācijas fondu, uz kuriem attiecas šī rokasgrāmata.

Finansējuma programmu atbalsta saņēmēji. Šis termins attiecas uz dažādo veidu projektu virzītājiem, kas saņem līdzekļus/finansējumu savu projektu īstenošanai. Tās var būt privātā vai publiskā sektora struktūras, pētniecības organizācijas, mazie un vidējie uzņēmumi u. c.

Projektu virzītāji. Šis termins attiecas gan uz publiskā, gan privātā sektora dalībniekiem, kas vēlas saņemt ES finansējumu saviem projektiem.

1. nodaļa

levads

ES finansiālais atbalsts videi aptver daudz dažādu ES finansējuma programmu. Lai atvieglotu ieinteresēto personu piekļuvi finansējumam un finansēšanas iespējām, ES daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2021.–2027. gadam struktūra ir vienkāršota salīdzinājumā ar iepriekšējiem periodiem, tomēr ir jādara vairāk, lai veicinātu videi paredzētā ES finansējuma apgūšanu un efektīvu izmantošanu. Šī rokasgrāmata ir ieguldījums šajā darbā; tajā ir sniegts pārskats par ES finansējumu un finansēšanas iespējām saskaņā ar DFS 2021.–2027. gadam un *NextGenerationEU*, kā arī tehniskā atbalsta iespējām attiecībā uz projektiem, kas veicina **Eiropas zaļajā kursā**¹ noteikto vidisko mērķu sasniegšanu. Šādi projekti var dot labumu videi tieši (piemēram, projekti ūdens vai gaisa aizsardzībai no piesārņojuma) vai netieši, transversāli integrējot vidiskos aspektus ar vidi nesaistītos projektos (piemēram, palielinot uzņēmumu resursefektivitāti, veicinot atjaunīgās enerģijas izmantošanu būvprojektos vai sniedzot atskaites par bioloģiskās daudzveidības aizsardzību infrastruktūras projektos).

1 Plašāka informācija pieejama Eiropas Komisijas tīmekļlapā par Eiropas zaļo kursu (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lv).

Eiropas zaļais kurss ir Komisijas apņemšanās risināt ar klimatu un vidi saistītas problēmas. Tā mērķis ir pārveidot ES par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, nodrošināt siltumnīcefekta gāzu nulles neto emisijas līdz 2050. gadam un atsaistīt ekonomikas izaugsmi no resursiem. Papildus minētajam tā mērķis ir arī aizsargāt, atjaunot un uzlabot ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labklājību no riskiem un ietekmes, kas saistīta ar vidi (COM(2019) 640).

1. attēls. Eiropas zaļā kursa galvenās darbības

Kam paredzēta šī rokasgrāmata?

Šī rokasgrāmata ir paredzēta kā ātri izmantojams un praktisks atsauces materiāls **projektu virzītājiem**, kas vēlas īstenot projektus, ar kuriem atbalsta Eiropas zaļā kursa vidiskos mērķus un/vai sniedz ieguldījumu ES vides *acquis* īstenošanā, un kas vēlas saņemt ES finansējumu, tostarp tehnisko palīdzību. Projektu virzītāji var būt privātā vai publiskā sektora dalībnieki – šī rokasgrāmata ir paredzēta gan vieniem, gan otriem –, tostarp nevalstiskās organizācijas (NVO), uzņēmumi, pētniecības iestādes, izglītības iestādes un valsts, reģionālas un vietējas iestādes. Šī rokasgrāmata ir adresēta tiem, kuri vēlas saņemt finansējumu vai finansēšanas iespējas vai nu projektiem, kas ir tieši vērsti uz vidi (un kam attiecīgi ir viens vai vairāki vidiski mērķi), vai projektiem, kuriem ir citi mērķi, bet kuros ir transversāli integrēti vidiskie apsvērumi. Piemēram, jūs kā projekta virzītājs, iespējams, vēlaties investēt vides infrastruktūrā vai uzlabot projektu sniegtos vidiskos ieguvumus citās nozarēs, piemēram, rūpniecības, transporta vai enerģētikas nozarē, kurām var nebūt vidiska mērķa (plašāku informāciju par tiešo atbalstu attiecībā pret vidisko integrāciju sk. [3. nodaļā](#)).

Šajā rokasgrāmatā ir sniegts sīks apraksts par tām DFS 2021.–2027. gadam finansējuma programmām un instrumentiem, kas varētu atbalstīt projektus, kuri tieši vai netieši veicina ES vides rīcībpolitiku un mērķu īstenošanu. Šai rokasgrāmatai ir divkāršs mērķis, proti, veicināt informētību un sniegt iespējas potenciālajiem projektu virzītājiem, nodrošinot tiem zināšanas un ieskatus, lai atvieglotu pieteikumu iesniegšanu ES finansējuma saņemšanai vides jomā. Izlasot šo rokasgrāmatu, jums kā projekta virzītājam neatkarīgi no tā, vai pārstāvat privātuzņēmumu, NVO, valsts, reģionālu vai vietēju iestādi vai jebkāda cita veida ieinteresēto personu, vajadzētu būt labāk informētam par to, kā noteikt atbilstošo finansējuma un tehniskās palīdzības programmu savam projektam, būtu labāk jāizprot sava projekta potenciālā atbilstība un jāzina, kur meklēt papildu norādījumus.

Ko šī rokasgrāmata ietver?

Šī rokasgrāmata ir iedalīta divās daļās. Pirmā ievada daļa ietver šo nodaļu un [2. nodaļu](#), kurā aprakstīts politiskais konteksts, kādā pastāv vidiskais finansējums un finansēšanas iespējas. Konkrētāk, ir aprakstīts Eiropas zaļais kurss un tā mērķi, kā arī galvenie ES līmeņa finansējuma avoti šo mērķu sasniegšanai, proti, ES DFS 2021.–2027. gadam un *NextGenerationEU*.

Otrā daļa, kas ir šīs rokasgrāmatas pamats, sastāv [no 3.](#) un [4. nodaļas](#). Rokasgrāmatas [3. nodaļā](#) ir aprakstīti daži elementi, kas varētu ietekmēt jūsu (stratēģisko) izvēli

attiecībā uz finansējuma programmu, piemēram, tas, kā finansējuma programmas tiek pārvaldītas un kādi ir esošie finansējuma un finansēšanas instrumentu veidi. Tajā ir arī sniegts pārskats par pieejamām tehniskās palīdzības iespējām. Rokasgrāmatas [4. nodaļā](#) ir ietverts visaptverošs to ES finansējuma programmu apraksts, kas var atbalstīt specifiski videi veltītus projektus (projektus, kuru galvenie mērķi ir vidiski mērķi) un projektus, kuru galvenais(-ie) mērķis(-i) ir saistīts(-i) ar rīcībpolitikas jomu, kas nav vide, bet ar kuriem paredzēts risināt un integrēt vidiskos apsvērumus un iespējas. Attiecībā uz katru no finansējuma programmām, kas uzskaitītas [4. nodaļā](#), ir uzsvērtas iespējas tieši finansēt vidi un integrēt vidi projektos.

Tālāk [1. tabulā](#) ir sniegts pārskats par finansējuma iespējām, kas sīkāk aprakstītas [4. nodaļā](#). Finansējuma programmas ir sagrupētas kopās, kas atspoguļo politikas jomas, kuras tiek risinātas ar katru fondu/programmu.

Par katru finansējuma programmu šajā rokasgrāmatā ir sniegta pamatinformācija, ko projektu virzītāji var praktiski izmantot, piemēram, informācija par atbilstības kritērijiem un par finansēto projektu veidiem, lai palīdzētu projektu virzītājiem spriest par katras finansējuma programmas piemērotību saviem konkrētajiem projektiem.

Dažām finansējuma programmām rokasgrāmatā ir arī sniegti tādu projektu piemēri, kuri ir īstenoti vai patlaban tiek īstenoti ar attiecīgā fonda finansiālu atbalstu vai ir īstenoti ar priekštecīgā fonda finansiālu atbalstu iepriekšējā plānošanas periodā (2014.–2020. gads). Minētie piemēri ir paredzēti, lai projektu virzītājiem un citām ieinteresētajām personām ilustrētu, ko var sasniegt ar finansējumu un kādi varētu būt galvenie veiksmīga pieteikuma elementi. Ir sniegtas arī saites uz citu iepriekš finansētu projektu sarakstiem, dodot lasītājam iespēju pārlūkot šos projektus un vākt interesējošu informāciju.

Visbeidzot, rokasgrāmatā ir sniegtas saites uz papildu informācijas avotiem, kā arī uz Eiropas Komisijas tīmekļlapām, kurās var atrast paziņojumus par konkrētiem uzaicinājumiem, kad tie tiek izsludināti. Papildus tehniskās palīdzības saņemšanas horizontālajām iespējām, kas aprakstītas [3. nodaļā](#), var arī atrast konkrētas tehniskās palīdzības iespējas saistībā ar katru finansējuma programmu.

Attiecībā uz katru finansējuma programmu rokasgrāmatā ir sniegtas saites uz citiem būtiskiem tiešsaistes informācijas avotiem, kur var iegūt konkrētu informāciju, piemēram, par attiecināmajām izmaksām, un jebkādu citu būtisku informāciju, kas nav ietverta šajā rokasgrāmatā. Plašāka informācija par pieteikumiem un nepieciešamo dokumentāciju tiks sniegta konkrētajos uzaicinājumos iesniegt projektu piedāvājumus.

1. tabula. Finansējuma iespēju pārskats (fondiem, kas atzīmēti ar zvaigznīti, piemērojama Kopīgo noteikumu regula (Regula (ES) 2021/1060))

Finansējuma programma	Šīs rokasgrāmatas lappuse	Joma, uz kuru attiecas fonds	Juridiskais pamats	Eiropas Komisijas tīmekļlapa
Programma LIFE	28	Vide un klimatrīcība	Regula (ES) 2021/783	Programma LIFE
“Apvārsnis Eiropa”	32	Pētniecība un inovācija	Regula (ES) 2021/695	“Apvārsnis Eiropa”
Kohēzijas fonds (KF)*	36	Reģionālā attīstība	Regula (ES) 2021/1058	Kohēzijas fonds
Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF): mērķis “investīcijas nodarbinātībai un izaugsmei”*	38	Reģionālā attīstība	Regula (ES) 2021/1058	ERAF
Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF): mērķis “Eiropas teritoriālā sadarbība” (Interreg programmas)*	42	Reģionālā attīstība	Regula (ES) 2021/1059	Interreg
Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+)*	44	Reģionālā attīstība	Regula (ES) 2021/1057	(ESF+)
Taisnīgas pārkārtošanās fonds (TPF)*	47	Reģionālā attīstība	Regula (ES) 2021/1056	Taisnīgas pārkārtošanās fonds
Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI)	49	Enerģētikas, digitālā un transporta nozare	Regula (ES) 2021/1153	EISI
Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM)	51	Covid-19 pandēmijas ietekmes mazināšana un zaļā un digitālā pārkārtošanās	Regula (ES) 2021/241	Atveseļošanas un noturības mehānisms
Programma InvestEU	54	Ilgspējīga infrastruktūra; pētniecība, inovācija un digitalizācija; mazie un vidējie uzņēmumi; sociālās investīcijas un prasmes.	Regula (ES) 2021/523	InvestEU
Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (ELGF)	60	Lauksaimniecība	Regula (ES) 2021/2115 Regula (ES) 2021/2116 Regula (ES) 2021/2117	ELGF
Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA)	62	Lauku attīstība	Regula (ES) 2021/2115 Regula (ES) 2021/2116	ELFLA
Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds (EJZAF)*	65	Jūrniecība un zivsaimniecība	Regula (ES) 2021/1139	EJZAF
Inovāciju fonds	69	Klimatrīcība	Direktīva 2003/87/EK Deleģētā regula (ES) 2019/856	Inovāciju fonds
Modernizācijas fonds	71	Klimatrīcība	Direktīva 2003/87/EK Īstenošanas regula (ES) 2020/1001	Modernizācijas fonds

Kā lietot šo rokasgrāmatu?

Kā vislabāk izmantot šo rokasgrāmatu, ņemot vērā visu tajā sniegto informāciju? Turpinājumā sniegti daži ieteikumi, ar ko sākt.

Jums ir projekta ideja, bet neesat pārliecināts, vai jūsu ideja tiks atlasīta finansējumam? Pārlūkojiet šajā rokasgrāmatā sniegtos projektu piemērus, lai saprastu, kas ir iespējams un kāda ir veiksmīga projekta ideja.

Jūs zināt, ko vēlaties darīt, bet neesat pārliecināts, kur atrast finansējumu? Šī rokasgrāmata palīdz jums pieņemt pārdomātu lēmumu par fondu vai programmu, kas vislabāk atbilst jūsu projekta veidam. Izmantojiet [2. tabulu](#), lai noteiktu savu projekta virzītāja kategoriju (rindas) un sektoru(-us), kurā(-os) jūsu projekts darbosies (ailes). Savas izvēlētas rindas un ailes krustpunktā jūs atradīsiet vienu vai vairākus fondus/programmas, kas atbilst jūsu vajadzībām, un tas palīdzēs jums ātri pārlūkot pieejamos fondus/programmas. Pēc tam [4. nodaļā](#) varat izlasīt vairāk informācijas par savu(-iem) izvēlēto(-ajiem) fondu(-iem). Varat arī izlasīt visu [4. nodaļu](#), lai gūtu pilnīgu priekšstatu par pieejamām iespējām. Attiecībā uz katru fondu/programmu rokasgrāmatā ir sniegta informācija par finansēto projektu veidu. Turklāt [3. nodaļā](#) ietvertā informācija palīdzēs jums pieņemt stratēģiskāku lēmumu par fondu/programmu pārvaldības veida un naudas izmaksas veida ziņā (piemēram, dotācijas attiecībā pret aizdevumiem).

Esat projekta virzītājs, kas vēlas īstenot projektu, kurš ir tieši vērst uz vidi vai kurā transversāli ir integrēta vide? Šādā gadījumā jums ir daudz kas jāapsver un jāpieņem daudz lēmumu. Šī rokasgrāmata kalpo par izejas punktu, un tajā ir izklāstīts, kas jums būtu jāapsver, kad meklējat ES vidisko finansējumu vai finansēšanas iespējas. Jo īpaši [3. nodaļā](#) ir uzsvērti daži elementi, ko jums vajadzētu apsvērt, izvēloties finansējuma programmas veidu, savukārt [4. nodaļā](#) ir sniegts fondu un finansējuma programmu apkopojums, no kura varat izvēlēties sev piemērotāko.

Jūs dotu priekšroku projekta īstenošanai ar ES dotācijas starpniecību? Izlasiet [4. nodaļu](#), lai noteiktu, kuri fondi nodrošina dotācijas, – šajā rokasgrāmatā ir sniegta informācija par to, kā fondu līdzekļi tiek izmaksāti ar katra fonda/programmas starpniecību. No īsā dotācijas nodrošinājošo fondu saraksta atlasiet tos, kas finansē projektus, kas atbilst tā projekta veidam, ko vēlaties īstenot.

Esat ieinteresēts saņemt aizdevumu, bet neesat pārliecināts, ar ko sākt, kas jums jādara un/vai kur jūs varat saņemt palīdzību? Rokasgrāmatas [4. nodaļā](#) ir sniegta informācija par to, kā fondu līdzekļi tiek izmaksāti ar katra fonda/programmas starpniecību. Pēc tam, kad ir sagatavots īss to finansējuma iespēju saraksts, kuras nodrošina aizdevumus, izvēlieties tās, kas vislabāk atbilst jūsu projekta veidam (skatiet arī finansēto projektu veidus atbilstoši fonda/programmas aprakstam). Finansējuma programmas aprakstā ir arī sniegta plašāka informācija. Aprakstā jūs arī atradīsiet saites uz papildu informācijas avotiem.

Jums ir ar vidi saistīta projekta ideja, bet neesat pārliecināts, vai jūs kā projekta virzītājs vai pats projekts ir atbilstīgs konkrētam fondam/programmai? Izmantojiet [2. tabulu](#), lai noteiktu, kuri fondi varētu būt interesanti jums kā projekta virzītājam un jūsu projektam. Tad [4. nodaļā](#) fondu/programmu aprakstā skatiet iedaļas "Paredzētie atbalsta saņēmēji", "Projektu veidi" un "Atbilstības kritēriji", lai uzzinātu plašāku informāciju par atbilstības kritērijiem.

Jums ir projekta ideja, bet neesat pārliecināts, kā to virzīt uz ES vidiskajiem mērķiem? Par katru fondu/programmu [4. nodaļā](#) ir sniegts apraksts par to, kā projektos, ko finansē ar attiecīgā fonda/programmas starpniecību, var integrēt vidiskos mērķus. To varat izmantot par iedvesmu savam konkrētajam projektam. Turklāt lūdzam skatīt [3. nodaļu](#), kurā izklāstītas tehniskās palīdzības iespējas un izskaidrota vidiskā integrācija projektos, lai uzzinātu vairāk par to, kas ir vajadzīgs, lai jūsu projekts būtu zaļāks, un kur jūs varat saņemt vairāk palīdzības šajā jautājumā.

Esat pārliecināts, ka jūsu ideja gūs panākumus, bet jums trūkst tehniskās zinātnības vai spējas, lai pienācīgi izstrādātu, īstenotu un/vai integrētu vidiskos mērķus? Skatiet [3. nodaļu](#), lai noskaidrotu jums vislabāko tehniskās palīdzības iespēju. Alternatīvi, ja esat jau izvēlējis vēlamu fondu vai programmu, skatiet [4. nodaļā](#) attiecīgā fonda/programmas aprakstā iedaļas "Tehniskās palīdzības iespējas" un "Noderīgas saites un resursi". Izraudzītā vadošā iestāde vai piemērojamā tehniskās palīdzības iespēja, piemēram, Eiropas Biznesa atbalsta tīkls, sniegs jums turpmāku palīdzību.

Jūs vēlaties atrast partnerus, bet nezināt, ar ko sākt? Pārlūkojiet [3. nodaļā](#) aprakstītos pieejamos tehniskās palīdzības rīkus un salīdzināšanas portālus, piemēram, *InvestEU* portālu un ES Finansējuma un iepirkumu portālu, lai noteiktu tos, kas atbilst jūsu projekta idejai. Alternatīvi, ja esat jau izvēlējis vēlamu fondu vai programmu, skatiet [4. nodaļā](#) attiecīgajā aprakstā iedaļas "Tehniskās palīdzības iespējas" un "Noderīgas saites un resursi". Izraudzītā vadošā iestāde vai piemērojamā tehniskās palīdzības iespēja sniegs jums turpmāku palīdzību.

2. tabula. Norāžu tabula atbilstošu finansējuma programmu noteikšanai

Tautsaimniecības nozares												
Projekta virzītājs / pieteikuma iesniedzējs	Lauksaimniecība / mežsaimniecība / zivsaimniecība	Derīgo izrakteņu ieguve	Ražošana	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	Būvniecība	Transporta un uzglabāšana	Izmēģināšanas un ēdināšanas pakalpojumi	Finanšu un apdrošināšanas darbības	Izglītība	Cilvēka veselības un sociālās aprūpes darbības	Māksla, izklaide un atpūta
Darījumbdarība	ELFLA, ELGF, EJZAF, IF, TPE, LIFE, ANM	ELGF, EJZAF, LIFE, ANM	ELGF, ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	EISI, IF, TPE, LIFE, ANM	ELGF, LIFE, ANM	IF, TPE, LIFE, ANM	EISI, EJZAF, LIFE, ANM	ELGF, EJZAF, LIFE, ANM	EJZAF, ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (nodarbinātība un izaugsme), ESF+, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, MF, ANM	ANM	ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), ESF+, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, MF, ANM
Publiska iestāde	ELFLA, ELGF, EJZAF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", IF, TPE, LIFE, MF, ANM	EJZAF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", IF, TPE, LIFE, MF, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", IF, TPE, LIFE, MF, ANM	EISI, KF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", IF, TPE, LIFE, MF, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", LIFE, MF, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", IF, TPE, LIFE, MF, ANM	EISI, KF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", LIFE, MF, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (nodarbinātība un izaugsme), ESF+, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, MF, ANM	"Apvārsnis Eiropā", ANM	KF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), ESF+, "Apvārsnis Eiropā", LIFE
NVO	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	KF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	KF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM
Pētniecības iestāde	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ESF+, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM
Projekta virzītājs / pieteikuma iesniedzējs	Vides nozares											
Projekta virzītājs / pieteikuma iesniedzējs	Gaisa kvalitāte	Ķīmiskās vielas	Aprites ekonomika un atkritumi	Rūpniecība (emisijas)	Jūras un piekrastes vide	Daba un bioloģiskā daudzveidība	Augsne un zeme	Pilsētvide	Ūdens			
Darījumbdarība	ELGF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE	IF, TPE, LIFE, ANM	EJZAF, IF, LIFE, ANM	ELGF, IF, TPE, LIFE, ANM	EJZAF, LIFE, ANM	EJZAF, LIFE, ANM	ELFLA, ELGF, LIFE, ANM	KF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā"	ELGF, LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ELGF, LIFE, ANM
Publiska iestāde	KF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", LIFE	ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), IF, TPE, LIFE, MF, ANM	EJZAF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", IF, LIFE, MF, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", IF, TPE, LIFE, MF, ANM	EJZAF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	KF, EJZAF, ERAF (Interreg), ERAF (nodarbinātība un izaugsme), "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	ELFLA, ELGF, LIFE, ANM	KF, ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM	ERAF (Interreg), ERAF (Interreg), LIFE, ANM
NVO	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	"Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM
Pētniecības iestāde	"Apvārsnis Eiropā", LIFE	"Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", TPE, LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM	EJZAF, "Apvārsnis Eiropā", LIFE, ANM

NB! EISI – Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments; KF – Kohēzijas fonds; ELFLA – Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai; ELGF – Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds; EJZAF – Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds; ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds; ESF+ – Eiropas Sociālais fonds Plus; IF – Inovāciju fonds; TPE – Taisnīgas pārkārtošanās fonds; MF – Modernizācijas fonds; ANM – Atveseļošanas un noturības mehānisms.

2. nodaļa

Eiropas zaļais kurss un daudzgadu finanšu shēma

Šī rokasgrāmata iekļaujas rīcībpolitikas satvarā, kura pamatā ir vide un klimats, proti, Eiropas zaļajā kursā. Minētajā rīcībpolitikas satvarā ir aprakstīti mērķi un nosprausti mērķrādītāji, kuriem paredzēts pielāgot finansējuma programmas (un to atbalstītos projektus) un kuru sasniegšanu ar tām paredzēts sekmēt. DFS, kas ir ES finanšu plānošanas rīks un ES septiņu gadu budžets, mērķis ir atbalstīt un īstenot rīcībpolitikas satvaru. Šīs rokasgrāmatas kontekstā Eiropas zaļais kurss un DFS abi kopā sniedz vispārēju ainu, kas aprakstīta šajā nodaļā.

Eiropas zaļais kurss

Eiropas zaļais kurss², ar kuru Eiropas Komisija nāca klajā 2019. gada decembrī, atspoguļo Komisijas apņemšanos risināt ar klimatu un vidi saistītas problēmas. Tā mērķis ir pārveidot ES par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, nodrošināt siltumnīcefekta gāzu nulles neto emisijas līdz 2050. gadam un atsaistīt ekonomikas izaugsmi no resursiem. Papildus minētajam tā mērķis ir arī aizsargāt, atjaunot un uzlabot ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūti no riskiem un ietekmes, kas saistīta ar vidi.

Eiropas zaļā kursa galveno darbību mērķis ir pārorientēt mūsu ekonomiku uz aprites ekonomiku, mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un īstenot pielāgošanos klimata pārmaiņām, aizsargāt bioloģisko daudzveidību un ekosistēmas un mazināt gaisa, ūdens un augsnes piesārņojumu. Eiropas zaļajā kursā ir izklāstīts ceļvedis par to, kā sasniegt šos mērķus, īstenojot plašu iniciatīvu klāstu vairākās nozarēs, tostarp transporta, enerģētikas, rūpniecības, lauksaimniecības, jūrniecības un zivsaimniecības, kā arī finanšu nozarē. Eiropas zaļais kurss tiks finansēts, izmantojot dažādus finansējuma mehānismus, tostarp *NextGenerationEU* atveseļošanas plānu un ES DFS 2021.–2027. gadam, piesaistot vismaz 1 triljonu EUR³.

Kopš Eiropas zaļā kursa publicēšanas Komisija ir pakāpeniski pieņēmusi dažādus struktūrelementus, no kuriem daudzi ir tieši vai netieši saistāmi ar vidi.

Eiropas Komisija 2020. gada martā pieņēma atjauninātu aprites ekonomikas rīcības plānu⁴. Šajā jaunajā plānā

paredzēti pasākumi visā ražojumu aprites cikla laikā, un tā mērķis ir pielāgot ekonomiku zaļajai nākotnei un stiprināt konkurētspēju, vienlaikus aizsargājot vidi un nodrošinot patērētājiem jaunas tiesības. Rīcības plānā Komisija ir izvirzījusi mērķi nostiprināt ES finansējuma programmu potenciālu, lai atbalstītu nepieciešamās investīcijas pārejai uz aprites ekonomiku. Arī ES bioekonomikas stratēģija⁵ sniedz ieguldījumu Eiropas zaļajā kursā, kā arī rūpniecības, aprites ekonomikas un tīras enerģijas inovāciju stratēģijās.

Aprites ekonomikas rīcības plāns nesēn tika paplašināts ar ilgtspējīgu produktu paketi⁶, kura publicēta 2022. gada martā un kuras galvenais mērķis ir panākt, ka ilgtspējīgi produkti kļūst par normu ES. Eiropas Komisija ir ierosinājusi jaunus noteikumus, lai panāktu, ka gandrīz visas fiziskās preces ES tirgū kļūst videi mazāk kaitīgas, aprītīgākas un energoefektīvākas visā to aprites ciklā. Darbības, ar kuru palīdzību iecerēts to panākt, ietver jaunas tekstilizstrādājumu stratēģijas ierosināšanu un jaunus noteikumus attiecībā uz būvizstrādājumiem un patērētāju iespēju nodrošināšanu zaļās pārkārtošanās procesā.

Pēc aprites ekonomikas rīcības plāna 2020. gada maijā tika pieņemta visaptveroša biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam⁷, kuras mērķis ir nodrošināt, ka līdz 2030. gadam Eiropas biodaudzveidība būs sākusi atveseļoties un ka līdz 2050. gadam visas ekosistēmas būs atjaunotas, noturīgas un pienācīgi aizsargātas. Stratēģijā ir ierosinātas vairākas darbības, proti, ar to plānots ne tikai vērsties pret galvenajiem faktoriem, kas veicina biodaudzveidības izzušanu, piemēram, neilgtspējīga zemes un jūru izmantošana, dabas resursu noplucināšana un

5 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Inovācijas ilgtspējīgai izaugsmei: Eiropas bioekonomika", COM(2012) 60.

6 Eiropas Komisija "Zaļais kurss. Jauni priekšlikumi par to, kā ilgtspējīgu produktus padarīt par normu un palielināt Eiropas resursneatkarību", 2022. gads (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_22_2013).

7 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu", COM(2020) 380.

2 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas zaļais kurss", COM(2019) 640 final.

3 Eiropas Komisija, "Skaidrojums par Eiropas zaļā kursa investīciju plānu un Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu", 2020. gads (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/qanda_20_24).

4 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns. Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu", COM(2020) 98.

piesārņojums, bet arī aktīvi atjaunot degradētās ekosistēmas. Turklāt stratēģijā ir noteikts vērīgs mērķis atvēlēt vismaz 20 miljardus EUR gadā ar dabu saistītiem izdevumiem. Tas būs svarīgs elements, kas palīdzēs sasniegt DFS 2021.–2027. gadam noteiktos bioloģiskajai daudzveidībai atvēlēto izdevumu mērķrādītājus, kas ir attiecīgi 7,5 % 2024. gadā un 10 % 2026. un 2027. gadā. Visbeidzot, biodaudzveidības stratēģijā ir pausta apņemšanās *InvestEU* ietvaros izveidot "īpašu dabas kapitāla un aprites ekonomikas iniciatīvu", kurai paredzēts piesaistīt vismaz 10 miljardus EUR nākamajos 10 gados, pamatojoties uz jauktu publiskā un privātā sektora finansējumu.

Biodaudzveidības stratēģija tika papildināta ar stratēģiju "No lauka līdz galdam". Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā", kurā atzīta nesaraujamā saikne starp veselīgiem cilvēkiem, veselīgu sabiedrību un veselīgu planētu⁸. Stratēģija "No lauka līdz galdam" sniegs tālejošas politikas norādes, lai nostiprinātu un palielinātu Eiropas un pasaules ekosistēmu aizsardzības un atjaunošanas līmeni, izmantojot tiesību aktu dabas jomā, kas pieņemts 2022. gada 22. jūnijā.

2021. gada jūlijā tika pieņemta jaunā ES Meža stratēģija 2030. gadam⁹. Stratēģijā ir atzīta mežu centrālā un daudzfunkcionālā nozīme un mežsaimnieku un visas meža resursu vērtības ķēdes devums ilgtspējīgas un klimatneitrālas ekonomikas izveidē līdz 2050. gadam un lauku apvidu dzīvīguma un pārtības saglabāšanā. ES Meža stratēģijā ES ir arī apņēmusies līdz 2030. gadam iestādīt trīs miljardus koku.

Eiropas Komisija 2021. gada maijā pieņēma ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plānu¹⁰ – vēl vienu būtisku Eiropas zaļā kursa nodevumu. Minētajā plānā ir sasaistītas visas ES rīcībpolitikas piesārņojuma mazināšanai un novēršanai, īpašu uzvaru liekot uz digitāliem risinājumiem. Tā mērķis ir ar 2030. gada galveno mērķrādītāju un atbilstošu darbību starpniecību samazināt piesārņojumu līdz līmenim, kas vairs nav kaitīgs cilvēku veselībai un dabas ekosistēmām.

Kā paziņots Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam, Komisija arī strādā, lai līdz 2022. gada vasarai ierosinātu rīcības plānu zivsaimniecības resursu saglabāšanai un jūras ekosistēmu aizsardzībai. Minētais rīcības plāns izveidos

sasaisti starp vides un zivsaimniecības rīcībpolitikām, lai tādējādi sniegtu ievērojamu ieguldījumu biodaudzveidības stratēģijas mērķu īstenošanā un izpildītu pašreizējās saistības saskaņā ar zivsaimniecības un vides jomas tiesību aktiem.

Atbilstoši ES vērīgajiem mērķiem samazināt siltumnīcefekta gāzu neto emisijas par vismaz 55 % līdz 2030. gadam Eiropas Komisija 2021. gada jūlijā nāca klajā ar stratēģiju "Gatavi mērķrādītājam 55 %"¹¹ Eiropas zaļā kursa īstenošanai. Minētā pakete sastāv no vairākiem priekšlikumiem pārskatīt un atjaunināt ES tiesību aktus, lai nodrošinātu saskaņotību. Tā paredz pārskatīt ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas direktīvu, par kuru patlaban norit sarunas ar Padomi un Eiropas Parlamentu.

2022. gada maijā, reaģējot uz grūtībām un traucējumiem pasaules energoresursu tirgū, kurus izraisīja Krievijas iebrukums Ukrainā, Eiropas Komisija nāca klajā ar plānu *REPowerEU*¹², kurā izvirzīti divi steidzami mērķi, proti, 1) izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā, ko tā izmanto kā ekonomisku un politisku ieroci un kas Eiropas nodokļu maksātājiem izmaksā gandrīz 100 miljardus EUR gadā, un 2) stāties pretī klimata krīzei. *REPowerEU* pamatā ir Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM), kas atbalsta koordinētu pārrobežu un valsts infrastruktūras plānošanu un finansēšanu, kā arī tādu enerģijas projektu un reformu plānošanu un finansēšanu, kuras dalībvalstīm jāīsteno, iekļaujot *REPowerEU* nodaļas to esošajos atveseļošanas un noturības plānos (ANP).

ES daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam un *NextGenerationEU*

Lai sasniegtu Eiropas zaļā kursa un citus politikas mērķus, ir pieejamas dažādas ES finansējuma programmas, kurai katrai ir izvirzīti rīcībpolitikai specifiski mērķrādītāji un mērķi. Padome un Eiropas Parlaments 2020. gada decembrī pieņēma ES DFS 2021.–2027. gadam (ES budžetu 1,211 triljonu EUR apmērā ES-27 dalībvalstīm)¹³. Kopā ar *NextGenerationEU* instrumentu¹⁴, kura vērtība ir 806,9 miljardi EUR, tas veido finanšu paketi 2,018 triljonu EUR vērtībā, kas tiks izmantoti ES atveseļošanai no Covid-19 pandēmijas un ES pārejai uz ilgtspēju, kā to paredz zaļais kurss¹⁵.

8 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Stratēģija "No lauka līdz galdam". Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā", COM(2020) 381.

9 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jauna ES Meža stratēģija 2030. gadam", COM(2021) 572.

10 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem. ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns", COM(2021) 400.

11 Eiropas Komisija "Eiropas zaļais kurss: Komisija ierosina pārveidot ES ekonomiku un sabiedrību klimata mērķu sasniegšanai", 2021. gads (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_21_3541).

12 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Plāns *REPowerEU*", COM(2022) 230.

13 Šajā iedaļā norādītās summas ir aktuālās cenas 2020. gada novembrī.

14 Eiropas Komisija, "*NextGenerationEU*" (https://europa.eu/next-generation-eu/index_lv).

15 Eiropas Savienības pakete, "ES ilgtermiņa budžets 2021.–2027. gadam un atveseļošanas pasākumu kopums", 2022. gads (<https://www.consilium.europa.eu/lv/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/>).

NextGenerationEU instruments veicina darbības, ar kurām atbalsta vides aizsardzību, digitalizāciju, veselību, palielinātu noturību un vienlīdzību ES ekonomikā. Atbilstīgi tā pirmajam pīlāram ANM¹⁶ nodrošina dotācijas un aizdevumus dalībvalstīm. *REACT-EU* regula¹⁷ papildina kohēzijas politikas atbalstu 2014.–2020. gadam, Taisnīgas pārkārtošanās fonds¹⁸ palīdzēs dalībvalstīm mazināt zaļās pārkārtošanās sociāli ekonomiskās izmaksas, un Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) tiks finansiāli pastiprināts. Atbilstīgi *NextGenerationEU* otrajam

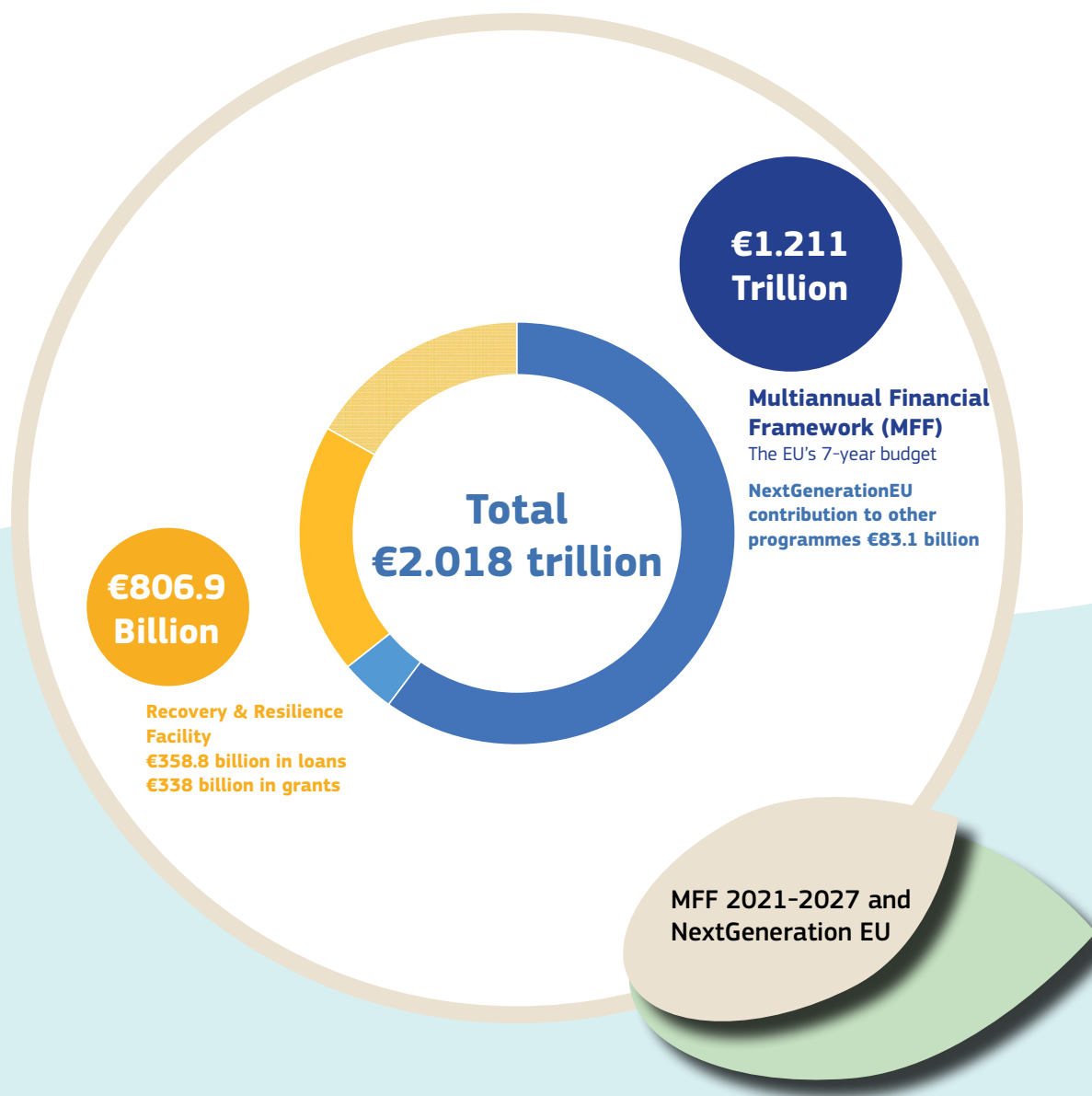
16 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.

17 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/2221 (2020. gada 23. decembris), ar ko Regulu (ES) Nr. 1303/2013 groza attiecībā uz papildu resursiem un īstenošanas kārtību, lai palīdzētu veicināt ar Covid-19 pandēmiju un tās sociālajām sekām saistītās krīzes seku pārvarēšanu un sagatavoties zaļajai, digitālai un noturīgai ekonomikas atveseļošanai (*REACT-EU*), OV L 437, 28.12.2020., 30. lpp.

18 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1056 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu, OV L 231, 30.6.2021., 1. lpp.

pīlāram *InvestEU* programmas ietvaros tiks piešķirta budžeta garantija īstenošanas finanšu iestādēm, atbalstot publisko un privāto investīciju mobilizēšanu. Trešais pīlārs “Krīzes laikā gūto atziņu ņemšana vērā” ietver *EU4Health* – veselības programmu, kas paredzēta, lai stiprinātu veselības drošību un sagatavotos turpmākām krīzēm veselības jomā.

Paredzams, ka DFS 2021.–2027. gadam un *NextGenerationEU* instruments sniegs ieguldījumu ES horizontālo klimata un bioloģiskās daudzveidības integrācijas mērķrādītāju sasniegšanā (sk. [3. nodaļu](#)). Īpaši attiecībā uz ANM vismaz 37 % līdzekļu tiks atvēlēti ES klimata mērķiem.

3. nodaļa

Atrast savu ceļu

Jūsu kā projekta virzītāja rīcībā ir dažādas finansējuma programmas, katra ar savām unikālajām iezīmēm. Meklējot finansējumu savam projektam, ir lietderīgi saprast šo finansējuma programmu plānojuma un pārvaldības struktūru, kas jums palīdzēs pieņemt lēmumu. Ir jāiegulda ievērojamas pūles, lai atlasītu finansējuma programmu, kam var pielāgot jūsu projektu (t. i., pielāgot jūsu projektu tās konkrētajām prasībām), un lai jūsu projekts būtu ekonomiski dzīvotspējīgs. Šajā nodaļā jūs atradīsiet plašāku informāciju, kas jums palīdzēs orientēties, – vispārīgus informācijas avotus, galvenās plānojuma un pārvaldības iezīmes izpratnes veicināšanai, piekļuves punktus (vidiski mērķorientētai) tehniskajai palīdzībai, kā arī veidus un līdzekļus, kā integrēt vidiskos mērķus savā projektā.

Vispārīgas informācijas atrašana par ES finansējumu un iepirkuma portāli

Lai gan šīs rokasgrāmatas mērķis ir sniegt priekšstatu par vidiskā finansējuma un finansēšanas iespējām saskaņā ar DFS, atbilstošu piekļuves punktu, zināšanu un padoma atrašanā ļoti noderīgi var būt vispārīgi informācijas portāli. To izlase ir aprakstīta [3. tabulā](#).

3. tabula. Vispārīgu informācijas portālu izlase

Portāls / komunikācijas rīks	Mērķis	Būtiskās iezīmes	Tīmekļvietne vai tīmekļlapa(-as)
Pārskats par visām ES finansējuma iespējām	Informācija par ES finansējumu un iepirkumiem	<i>Funding 101</i> – pamatinformācija un būtiskākie fakti par ES finansējuma un iepirkumu iespējām	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_lv
ES finansējuma un iepirkumu iespēju portāls un tā tiešsaistes rokasgrāmata	Vienots piekļuves punkts pieteikumu iesniedzējiem, līgumslēdzējiem un ekspertiem attiecībā uz finansējuma programmām un iepirkumiem, ko tieši pārvalda ES	Ietver visus nepieciešamos atsaucē dokumentus, kas saistīti ar attiecīgo finansējuma programmu, tiešsaistes rokasgrāmatu, kas noderēs sagatavošanās un pieteikuma iesniegšanas procesā, glosāriju, palīdzības dienesta informāciju un citu informāciju	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/manuals
<i>Tenders Electronic Daily (TED)</i>	<i>Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša papildinājuma</i> tiešsaistes versija, kas attiecas uz Eiropas publisko iepirkumu	Tajā publicē visus iepirkuma dokumentus no ES, Eiropas Ekonomikas Zonas un valstīm ārpus tām	https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do
Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (CINEA)	Visa informācija, kas saistīta ar CINEA kā izpildaģentūru un nozīmīgu pārvaldības partneri galveno programmu īstenošanā: Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (transports un enerģija), "Apvārsnis Eiropa" (5. kopa), Inovāciju fonds, LIFE, ES atjaunīgās enerģijas finansēšanas instruments, Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds, publiskā sektora aizdevumu mehānisms atbilstīgi Taisnīgas pārkārtošanās mehānismam un Vides konsultāciju dienestam ilgtspējīgu investīciju atbalstam (<i>Green ASSIST</i>)	Atrodiet visu nepieciešamo informāciju projekta pieteikuma iesniegšanai un projekta īstenošanai atbilstīgi minētajām programmām (uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus un saistītie iepirkumi, rokasgrāmatas, norādījumi utt.), kā arī informāciju par <i>Green ASSIST</i>	https://cinea.ec.europa.eu/index_en
<i>fi-compass</i>	Platforma konsultatīvajiem dienestiem par finanšu instrumentiem atbilstīgi ES fondiem, kas ir dalītā pārvaldībā	Vispārīga informācija, praktiski rīki un mācību iespējas, kas ļauj soli pa solim orientēties visā Eiropas strukturālo un investīciju fondu finanšu instrumentu aprites ciklā. Tiek piedāvāti arī konkrēti padomi par finanšu instrumentu izmantošanu atbilstīgi katram no Eiropas strukturālajiem un finanšu fondiem	https://www.fi-compass.eu/
Eiropas Biznesa atbalsta tīkls	Sniedz ekspertu padomus mazajiem uzņēmumiem par to, kā saņemt ES publisko finansējumu un dotācijas pētniecībai un izstrādei, inovācijai, investīcijām, nodarbinātībai un apmācībai	Ietver tīkla partneru vietējos kontaktpunktus pilsētu līmenī katrā dalībvalstī un nodrošina rīku starptautisku partneru atrašanai, lai paplašinātu darījumdarbību un pieteiktos fondu līdzekļiem	https://een.ec.europa.eu/
Vides finansējuma iespēju ģenerāldirektorāts	Sniedz informāciju par dotācijām un iepirkumiem, ko izsludina Vides ģenerāldirektorāts	Vides ģenerāldirektorāta sniegto finansējuma iespēju saraksts (dotācijas un iepirkumi)	https://ec.europa.eu/environment/funding/intro_en.htm
Sazinieties ar Eiropas Savienību!	Sniedz kontaktinformāciju par to, kā saņemt sākotnējo informāciju no Komisijas	Kontaktinformācija – tālruna numuri, e-pasta adreses vai personīga tikšanās ar ES centriem dalībvalstīs	https://european-union.europa.eu/contact-eu_lv

ES finansējuma galvenās struktūras un pārvaldības iezīmes

Dažādi pārvaldības režīmi

Lai gan galīgā atbildība par ES budžeta pārraudzību ir Eiropas Komisijai, tas, kā šīs finansējuma programmas tiek pārvaldītas, var atšķirties. Pat vienas finansējuma programmas ietvaros Komisija var izmantot dažādus pārvaldības režīmus. Projekta virzītājam tas nozīmē, ka tā automātiski nebūs Komisija, kas izsludinās uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus vai izvērtēs priekšlikumus. Ir trīs pārvaldības režīmu veidi, un tālāk ir aprakstīts, kā tie atšķiras.

Tiešās pārvaldības režīmā par visiem finansējuma programmas īstenošanas posmiem atbild Eiropas Komisija. Tas attiecas, piemēram, uz programmām *LIFE*, "Apvāršnis Eiropa" (3. kopu) vai Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (EISI). Tomēr, tā kā finanšu pārvaldībai vajadzīgie resursi pārsniedz Komisijas kapacitāti, turklāt tai ir arī jāuzrauga Līgumu izpilde un jāvirza ES rīcībpolitikas un programmas, Eiropas Komisija fondu pārvaldībā var sadarboties ar savām izpildaģentūrām, piemēram, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūru (*CINEA*). Starp tām abām ir sadalīti saistītie uzdevumi – uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus izsludināšana, projektu izvērtēšana un atlase, līgumu parakstīšana, īstenošanas un rezultātu izvērtēšana un uzraudzība un maksājumu veikšana. Ja vēlaties īstenot projektu atbilstīgi jebkuram no šiem instrumentiem, jūs atradīsiet būtisko informāciju Eiropas Komisijas vai attiecīgās izpildaģentūras tīmekļvietnē.

Alternatīvi dažas finansējuma programmas ir strukturētas tā, lai tajās varētu konkrētāk pievērsties vietējiem un valsts apstākļiem. Šajās programmās pārvaldība tiek dalīta starp Eiropas Komisiju, dalībvalstīm un to kompetentajām iestādēm (bieži vien reģionālā līmenī). Šādā **dalītā pārvaldībā** dalībvalstis izstrādā savas pielāgotas valsts programmas, kurām var pieteikties atsevišķos projektos. Dalībvalstis un to kompetentās iestādes arī atbild par to projektu atlasi, kas saņem finansējumu, par ikdienas pārvaldību un par maksājumu veikšanu. Tas nozīmē, ka projektu virzītāji var atrast attiecīgo informāciju par projektu izstrādi dalībvalstu vai to kompetento iestāžu tīmekļvietnēs. Finansējuma programmas, uz kurām attiecas šis pārvaldības režīms, ir, piemēram kohēzijas politikas fondi un finansējuma programmas, kas saistītas ar kopējo lauksaimniecības politiku vai kopējo zivsaimniecības politiku.

Eiropas Komisija var arī izvēlēties sadarboties ar partneriēstādēm, lai izmantotu to (parasti finansiālās) zināšanas un pieredzi, piemēram, ar Eiropas Investīciju banku (EIB). Tā tas ir tādu finanšu instrumentu gadījumā, kas saistīti ar banku produktiem, piemēram, aizdevumiem,

pašu kapitālu vai parāda instrumentiem. Šo pārvaldības veidu dēvē par **netiešu pārvaldību**, un viens no piemēriem ir *InvestEU*. Šajās programmās partneriēstāde atbild par pieteikumu iesniegšanas un piešķiršanas procedūrām. Visa informācija, kas nepieciešama projektu virzītājiem, lai tie sāktu savu projektu šādos gadījumos, ir salīdzināta un ir pieejama partneriēstādes tīmekļvietnē.

Finansējuma programmu plašākos aprakstos [4. nodaļā](#) ir atrodama informācija par pārvaldības veidu un saites, lai palīdzētu jums noskaidrot atbilstošo sākumpunktu savam topošajam projektam.

Dažādi finansējuma veidi

Katra finansējuma programma arī paredz dažādus finansējuma veidus, lai ņemtu vērā dažādus apstākļus.

Dotāciju finansējums ir finansiāls ieguldījums, kas nav jāatmaksā. Šā veida finansējums nav atkarīgs no ekonomiskiem apsvērumiem, lai palīdzētu attīstīt projektus, kas nevarētu saņemt nekādu finansējumu brīvajā tirgū. Tas ietver, piemēram, projektus, kas ietver inovatīvas idejas kurām, kuras ir jāizmēģina, projektus apmācībai (piemēram, tiesību aktu īstenošanai vides jomā), vai projektus, kas palīdz radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus starp ieinteresētajām personām. Dažos gadījumos atkarībā no programmas ir vajadzīga noteikta līdzfinansējuma summa (t. i., tikai daļu no projekta izmaksām sedz ES finansējums). Turklāt jums var arī nākties priekšfinansēt savu projektu, jo jūsu izdevumi var tikt finansēti tikai pēc projekta pabeigšanas un jūsu izmaksu pamatojumu apstiprināšanas. Jūsu projektam būs arī jāatbilst konkrētām prasībām un nosacījumiem, lai par to varētu saņemt šādu finansējumu. Minētās prasības, nosacījumi un līdzfinansējuma likmes ir sīki izklāstītas pašu finansējuma instrumentu uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus.

Citi finansējuma veidi, ko arvien biežāk izmanto dažās politikas jomās, ir **finanšu instrumenti un budžeta garantijas**, ko var izmantot kā aizdevumus, parādus, garantijas un pašu kapitāla investīcijas. Tie kļūst arvien pievilcīgāki dažās politikas jomās vai nozarēs, jo tie var palielināt privātā sektora dalībnieku dalību un piesaistīt papildu finansējumu, palielinot kopējo summu, kas pieejama konkrētam projektam. Tie ir vērsti uz ieņēmumus radošiem un ekonomiski dzīvotspējīgiem projektiem. Galvenais mērķis ir nodrošināt finansējumu projektiem, kuros privāts investors vilcinās veikt investīcijas, piemēram, bažģīties par investīciju "iestrēgšanu" vai to, ka netiks gūta peļņa, bet kuri tik un tā būtu noderīgi ilgtermiņa mērķu sasniegšanai vai inovācijas veicināšanai. Tas varētu būt lietderīgi, finansējot sabiedriskos labumus, piemēram, bioloģisko daudzveidību, vai pārejai uz aprites ekonomiku. Jums kā projekta virzītājam ir arī arvien lielāka piekļuve tehniskās palīdzības dienestiem, kas palīdz izstrādāt augstas kvalitātes

projektus. Šajā rokasgrāmatā jūs atradīsiet plašāku informāciju par *InvestEU* un jo īpaši par tā konsultatīvo atzaru – konsultāciju centru *InvestEU*.

Citi finansējuma veidi, kas ir būtiski šajā rokasgrāmatā aprakstītajām finansējuma programmām, ir godalgas, subsīdijas un publiskā iepirkuma līgumi. **Godalgas** – kā to liecina jau pats vārds – ir atlīdzība par uzvaru konkursā. Tās bieži piešķir par projektiem, kas vērsti uz sabiedrības attīstību, piemēram, jaunā Eiropas “Bauhaus” godalgas¹⁹. **Subsīdijas** ir tieši maksājumi ienākumu atbalstam vai sociālo nevienlīdzību izlīdzināšanai, un tās izmanto atbilstīgi ELFLA vai Kohēzijas fondam (KF).

Ar **publiskā iepirkuma** starpniecību ES vai dalībvalsts iestāde var iepirkt pakalpojumus, piegādes vai būvdarbus. Piemēram, Komisija nolīgst konsultāciju uzņēmumus tāda īpaša pētījuma veikšanai, kurā gūtās atziņas tiktu izmantotas ietekmes novērtējumā par jaunu vides jomas tiesību aktu, noslēdzot publiskā iepirkuma līgumus. Arī ēdnīcu pakalpojumu sniegšana Komisijas ēkās tiktu nodrošināta, noslēdzot līgumus šādā veidā.

Lai gan parasti jūs atradīsiet informāciju par godalgām un subsīdijām informācijas materiālā, kas jums tiks nodrošināts saistībā ar fondu (darba programmas un uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus), visi publiskā iepirkuma līgumi tiek pārvaldīti, izmantojot īpašu tīmekļvietni²⁰, kurā katru dienu tiek publicēti visi ES iestāžu uzaicinājumi iesniegt piedāvājumus.

Finansējuma apvienošana

Ir noderīgi zināt, ka ir iespējams apvienot dažādu veidu finansējuma atbalstu. To parasti dēvē par “finansējuma apvienošanu”, un tas nozīmē, ka neatmaksājamus atbalsta veidus (piemēram, dotācijas), atmaksājamus atbalsta veidus (piemēram, aizdevumus) vai tos abus, ko piešķir no ES budžeta, var apvienot ar citiem atmaksājamiem atbalsta veidiem (piemēram, aizdevumiem vai pašu kapitālu) no attīstības vai citām publiskā finansējuma iestādēm, piemēram, EIB vai valsts attīstības bankām, vai no komerciālām finanšu iestādēm un investoriem. Nolūks galvenokārt ir veicināt un palielināt privātā sektora investoru un finanšu iestāžu dalību jaunākos vai riskantākos tirgos, un tādējādi ar šo pieeju var piesaistīt privātos vai publiskos līdzekļus.

Tas tika darīts iepriekšējā finansēšanas periodā, piemēram, tieši pārvaldītos fondos, tādus kā EISI ar īpašu EISI transporta finansējuma apvienošanas instrumentu (apvienojot EISI dotācijas komponentu ar finansējumu no īstenošanas partnera), un programmā *LIFE* ar dabas

kapitāla finansēšanas instrumentu (dotācijas komponentu no *LIFE* apvienojot ar EIB finansējumu). Finansējuma apvienošanas darbības ir pārņemtas šajā finansēšanas periodā.

Vēl viens apvienota atbalsta piemērs ir jauns finansēšanas instruments programmā *InvestEU* 2021.–2027. gadam, ko veicināja papildu ieguldījums no Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF), kurš papildināja *InvestEU* garantiju. *InvestEU* zilās ekonomikas instruments darbojas atbilstīgi *InvestEU* mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) un *RID* politikas sadaļu kopīgajam pašu kapitāla produktam zilās ekonomikas mērķjomā, un to pārvalda Eiropas Investīciju fonds (EIF).

Tas nozīmē, ka jums kā projekta virzītājam varētu būt vairāk pieejamu iespēju atrast finansiālu atbalstu savam projektam, jo īpaši, ja strādājat, lai sagatavotu īpaši inovatīvu vai augsta riska projektu, kas radītu ievērojamus ieguvumus videi, bet vai nu jums ir vajadzīgs liels sākuma kapitāls, vai arī ieņēmumi no projektiem ir neskaidri.

Informācija par finansējuma apvienošanas iespējām, prasībām un nosacījumiem, kā arī attiecīgie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus tiks publicēti attiecīgās finansējuma programmas tīmekļvietnē (to publicēs Eiropas Komisija, vadošā izpildāģentūra vai īstenošanas partneris).

Finanšu instrumentu un dotāciju apvienošana saskaņā ar Kopīgo noteikumu regulu

2014.–2020. gada periodā Kopīgo noteikumu regula, kas paredz kopīgus noteikumus par ES fondiem, kurus īsteno kopīgi ar dalībvalstīm un reģioniem dalītas pārvaldības režīmā²¹, paredzēja apvienot finanšu instrumentus un dotācijas vienā darbībā ar nosacījumu, ka dotācijas tiek izmantotas tehniskajam atbalstam vai lai subsidētu procentu likmes un garantijas maksas. Tas nozīmē, ka šīs dotācijas nevarēja izmaksāt tieši galasaņēmējam. Tagad, 2021.–2027. gada plānošanas periodā, finanšu instrumentu un dotāciju kombinešana Kopīgo noteikumu regulā ir paplašināta, lai aptvertu visu veidu dotācijas (no dažādiem fondiem), kas būtībā nozīmē to, ka no šādām darbībām galasaņēmējiem var veikt tiešus maksājumus. Lēmums par to, vai finanšu instrumentus un dotācijas kombinēt, ir programmu vadošo iestāžu (VI) ziņā. Lūdzam ņemt vērā, ka dotācijas nevar izmantot, lai atlīdzinātu atbalstu, kas saņemts no finanšu instrumentiem, un ka finanšu instrumentus nevar izmantot dotāciju priekšfinansēšanai.

19 Eiropas Savienība, “Jaunās Eiropas “Bauhaus” godalgas” (https://europa.eu/new-european-bauhaus/get-involved/2022-prizes_en).

20 *Tenders Electronic Daily* (TED); <https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do>.

21 Astoņi fondi, uz kuriem attiecas Kopīgo noteikumu regula, ir Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds Plus, KF, Taisnīgas pārkārtošanās fonds, EJZAF, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds, Iekšējās drošības fonds un Finansiāla atbalsta instruments robežu pārvaldībai un vīzu politikai.

Ja esat ieinteresēts uzzināt vairāk, fi-compass ir sniegti noderīgi norādījumi par to, kā šī finanšu instrumentu un dotāciju apvienošana darbojas dalītas pārvaldības fondos šajā finansēšanas periodā (https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Combination%20of%20financia%20instruments%20and%20grants_1.pdf).

Redzamības prasības

Visos projektos, kam piešķirts ES finansējums, ir skaidri jānorāda finansējuma avots. Saskaņā ar vispārējo noteikumu atbalsta saņēmējam tādos materiālos kā, piemēram, publikācijas, informācijas stendi un tirdzniecības preces, ir jānorāda ES logotips. Programmām *Interreg* un *LIFE* ir savi logotipi, kas jāizmanto šādos gadījumos.

Šīs rokasgrāmatas [4. nodaļā](#) šā veida informācija ir ietverta arī individuālu finansējuma programmu aprakstā un ir pieejama, izmantojot saites, kas sniegtas minētajās iedaļās.

Tehniskā palīdzība (konsultāciju un atbalsta pakalpojumi) projektu virzītājiem

Ir piemērojamas kvalitātes prasības attiecībā uz finansējuma saņemšanu no ES. Lai atbalstītu jūs, projektu virzītājus, šo prasību izpildē, ir ieguldītas pūles, lai konsolidētu tehniskās palīdzības pakalpojumus un mērķorientētu tos tieši jūsu vajadzībām. Īpaši svarīgi ir tas, ka šajā rokasgrāmatā ir likts stratēģisks uzsvars uz vidiski mērķorientētu atbalstu projektu plūsmām, kam ir liela ietekme. Šajā jomā jūsu rīcībā ir plaša bezmaksas informācija un atbalsts.

Šajā iedaļā ir uzsvērtas vissvarīgākās tehniskās palīdzības iniciatīvas, lai projektu virzītāji varētu gūt panākumus savu projektu "zaļināšanā" ES. Rokasgrāmatas [4. nodaļā](#) attiecībā uz katru finansējuma programmu jūs atradīsiet papildu informācijas avotus un mērķorientētu tehniskās palīdzības informāciju, kur tāda pastāv. Lai neatstātu novārtā tehnisko palīdzību, ko sniedz arī dalībvalstu kompetentajām iestādēm, šajā rokasgrāmatā ir arī ietverta attiecīga informācija un piekļuves punkti šajā saistībā.

Partnerība "Kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos"

Kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos (*JASPERS*) ir tehniskās palīdzības partnerība starp Eiropas Komisiju, EIB un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku. *JASPERS* var nostiprināt jūsu kā projekta virzītāja projekta plānošanas un sagatavošanas prasmes, jūsu zināšanas par investīciju piemērotību klimata un vides aspektiem un projektu atbilstību ES tiesību aktiem un var sniegt atbalstu jebkādu saistītu vajadzību gadījumā. Turklāt

JASPERS var tieši atbalstīt jūs jūsu projekta sagatavošanā (no tā plānošanas līdz īstenošanai).

Jūs varat iegūt piekļuvi *JASPERS*, ja esat ieinteresēts priekšlikuma iesniegšanā atbilstīgi jebkuram no kohēzijas politikas fondiem (Eiropas Reģionālās attīstības fondam (ERAF), Eiropas Sociālajam fondam Plus (ESF+), KF vai Taisnīgas pārkārtošanās fondam (TPF), EJZAF vai EISI (transportis)). *JASPERS* var arī atbalstīt pieteikuma iesniedzējus atbilstīgi Pirmspievienošanās palīdzības instrumentam.

ES kohēzijas politika ir veidota tā, lai cieši sadarbotos ar ES pilsoņiem, un *JASPERS* savā darbībā atspoguļo šo principu – *JASPERS* oficiāli pārvalda EIB, un to veido 130 cilvēku grupa, kuri var sniegt padomu visā projekta ciklā. Unikāli ir tas, ka šī cilvēku grupa ir izklidēta pa visu ES – papildus galvenajai mītnei Luksemburgā ir citi biroji Briselē, Bukarestē, Sofijā, Vīnē un Varšavā.

Lai uzzinātu vairāk, labs sākumpunkts ir JASPERS tīmekļvietne (<https://jaspers.eib.org/index.htm>).

Konsultāciju centrs InvestEU

Konsultāciju centrs InvestEU²² ir daļa no programmas *InvestEU* un ir viens no centrālajiem piekļuves punktiem projektu virzītājiem un starpniekiem, kas vēlas saņemt konsultatīvu atbalstu un tehnisku palīdzību investīciju projektiem visā ES. Centra darbība ir saistīta ar centralizēti pārvaldītiem ES investīciju fondiem.

Ja esat projekta virzītājs, kas vēlas saņemt atbalstu daudzsoļu investīciju projektu iespēju apzināšanā vai konsultāciju par sava projekta sagatavošanu un izstrādi, nemeklējiet nekur tālu – jums jāsāk ar konsultāciju centru *InvestEU*. Centrs pārskatīs projektu pieteikumus pirms iesniegšanas finansējuma saņemšanai un palīdzēs investīciju darbību plānošanā un īstenošanā. Proti, konsultāciju centrs *InvestEU* arī sniedz padomus par vides un/vai sociālās ilgtspējas strukturēšanu un investīciju ietekmes novērtējumiem.

Konsultāciju centrs *InvestEU* ir strukturēts šādi:

- tas sniedz konsultāciju iniciatīvas četrās *InvestEU* politikas sadaļās, kā arī starpnozaru / horizontālās konsultatīvā komponentes ietvaros;
- tas darbojas kā centrāls piekļuves punkts konsultatīvā atbalsta, piemēram, projektu izstrādes, spēju veidošanas un tirgus attīstīšanas atbalsta,

²² Lai uzzinātu vairāk, skatiet konsultāciju centra *InvestEU* tīmekļlapas (https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme/investeu-advisory-hub_en).

pakalpojumu sniegšanai iestādēm un projektu virzītājiem, un finanšu vai citiem starpniekiem attiecībā uz centralizēti pārvaldītiem ES investīciju fondiem.

EIB grupa darbojas kā galvenais konsultatīvais partneris konsultāciju centrā *InvestEU*, izpildot 75 % no konsultāciju centra *InvestEU* budžeta, sniedzot konsultāciju pakalpojumus atbalsta saņēmējiem, kā arī stratēģisku atbalstu Eiropas Komisijai konsultāciju iniciatīvu izstrādē un nostiprināšanā. Komisija un EIB grupa parakstīja konsultāciju līgumu par 11 tematisku konsultatīvā atbalsta iniciatīvu sniegšanu, aptverot politikas un investīciju prioritātes ilgtspējīgas infrastruktūras politikas sadaļā, pētniecības, inovācijas, digitalizācijas un MVU sadaļā, sociālo investīciju un prasmju sadaļā un konsultāciju centra *InvestEU* starpnozarū sadaļā.

Uzziniet vairāk par EIB grupas piedāvājumiem konsultāciju pakalpojumiem konsultāciju centra InvestEU ietvaros (<https://eiah.eib.org/about/services>).

Vides konsultāciju dienests ilgtspējīgu investīciju atbalstam

Vides konsultāciju dienests ilgtspējīgu investīciju atbalstam (**Green ASSIST**)²³ ir 30 miljonu EUR vērtā konsultāciju iniciatīva, ko finansē no programmas *LIFE*. Tā mērķis ir izveidot zaļo investīciju projektu plūsmu un nodrošināt vides prasību integrāciju projektos citās nozarēs, kam ir liela ietekme uz zaļo ekonomiku.

Konsultāciju pakalpojumi, kas pieejami no 2022. gada septembra, sastāv no diviem komponentiem: 1) zaļo investīciju konsultatīvā atbalsta sniegšana un 2) atbalsts saistībā ar spēju veidošanu un tirgus attīstību.

Pirmais komponents, zaļo investīciju konsultatīvais atbalsts, sniegs palīdzību publiskā un privātā sektora investīciju veicinātājiem un citiem saistītiem aktoriem tādu investīciju apzināšanā un attīstīšanā, kuru mērķis saistīts ar ES vides rīcībpolitikām un tiesību aktiem, dabas kapitāla aizsardzību un saglabāšanu un aprītes ekonomikas veicināšanu. Šo speciālo zinātību arī varētu izmantot, lai atbalstītu investīciju zaļināšanu ar vidi nesaistītās nozarēs (piemēram, enerģētika, transports, lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, resursu apsaimniekošana un komunikācijas), nolūkā būtiski uzlabot vidisko sniegumu un mazināt šādu investīciju pēdu. Šā dienesta ietvaros jūs kā projekta virzītājs varat izmantot padomu, ko sniedz speciāli eksperti, tostarp ļoti specifiskas zināšanas.

²³ Plašāku informāciju sk. *CINEA* tīmekļlapā par *Green ASSIST* (https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/green-advisory-service-sustainable-investments-support-green-assist_en).

Otrā komponenta robežās speciāls atbalsts spēju veidošanai un tirgus attīstībai palīdzēs jums apzināt un īstenot zaļo finanšu un investīciju potenciālu konkrētās ģeogrāfiskās teritorijās un/vai nozarēs un palielinās pieprasījumu pēc zaļām investīcijām un to zaļināšanas.

*CINEA ievieš **Green ASSIST 2022. gada rudenī**, tāpēc regulāri ieskatieties *CINEA* tīmekļvietnē, lai uzzinātu plašāku informāciju un norādījumus, kas drīz tiks sniegti (https://cinea.ec.europa.eu/index_en).*

Citi tehniskās palīdzības resursi

Eiropas Komisija sniedz arī citus tehniskās palīdzības pakalpojumus, kas vērsti tikai uz dalībvalstu kompetentajām iestādēm. Eiropas Komisijas Tehniskā atbalsta instruments (TAI) un Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instruments (TAI/EX) ir uzskatāmi šādu pakalpojumu piemēri, un to apraksts ir sniegts tālāk.

Tehniskā atbalsta instruments

TAI ir ES programma, kas sniedz īpaši pielāgotas tehniskās zināšanas ES dalībvalstu iestādēm, lai tās varētu izstrādāt un īstenot reformas Atbalsts ir atkarīgs no pieprasījuma, un tam nav vajadzīgs dalībvalstu līdzfinansējums.

TAI sniedz tehnisko atbalstu dalībvalstu iestādēm ļoti dažādās politikas jomās, jo īpaši zaļās pārkārtošanās jomā (ieskaitot vidi, aprītes ekonomiku, klimatrīcību un enerģētikas pārkārtošanu). Ar TAI starpniecību dalībvalstu iestādes var saņemt palīdzību to centienos izstrādāt reformas, kas balstītas uz to prioritātēm. Tās var uzlabot savu spēju izstrādāt un īstenot reformu politikas un stratēģijas un var mācīties no labas prakses un citu iestāžu piemēriem. TAI arī sniedz atbalstu ANP sagatavošanā, īstenošanā un pārskatīšanā.

Plašāka informācija par TAI pieejama Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_lv#aboutthesrsp).

Tehniskā palīdzība un informācijas apmaiņa

TAI/EX atbalsta dalībvalstu valsts pārvaldes iestādes un ir vērsts uz ES tiesību aktu īstenošanas uzlabošanu un ES paraugprakses kopīgošanu visā ES (un ārpus tās). TAI/EX sniedz palīdzību atkarībā no pieprasījuma un aptver visas politikas jomas. Piemēram, šis instruments var sniegt atbalstu konkrētās ES finansējuma programmas īstenošanai. Atbalsts tiek sniegts darbsemināru, ekspertu

komandējumu un izpētes apmeklējumu veidā, un atbalsta saņēmējas iestādes var arī izmantot īpašās zināšanas, ko sniedz oficiāli atzīti TA/EX eksperti.

Vairāk par TA/EX varat uzzināt Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/funding-and-technical-assistance/ta/ex_en).

Jūsu projekta zaļināšana – pamatprincipi un rīki

Šīs rokasgrāmatas nolūks ir izcelt veidus, kā jūs varat atbalstīt vidi, izmantojot dažādus pieejamos līdzekļus. Iepriekšējā iedaļa apliecināja, ka palīdzībai projektu zaļināšanā ir pieejami tehniskās palīdzības pakalpojumi. Tomēr kur jūs kā projekta virzītājs varat atrast konkrētus norādījumus sava projekta attīstīšanai?

Ilgspējīgas attīstības mērķi sniedz politikas norādes un pauž vispārēju aicinājumu rīkoties lai izbeigtu nabadzību, aizsargātu planētu un nodrošinātu, ka līdz 2030. gadam visi cilvēki dzīvo mierā un pārtībā. **Eiropas zaļais kurss** ir pamats Komisijas stratēģijai, kas paredz īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam. Tas nosaka konkrētus mērķus, mērķrādītājus un darbības, un tā kodolu veido vides un klimata aizsardzība. Ja vēlaties pielāgot savu projektu šīm rīcībpolitikām, kuru mērķis ir panākt pārmaiņas, iepazīstieties ar zaļā kursa iniciatīvām, kas aprakstītas [2. nodaļā](#).

ES Astotā vides rīcības programma, kas stājās spēkā 2022. gada 2. maijā kā ES juridiski saskaņotā kopējā programma vides politikai līdz 2030. gadam, nosaka sešus tematiskos prioritāros mērķus: siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, pielāgošanās klimata pārmaiņām, reģeneratīvs izaugsmes modelis, nulles piesārņojuma mērķis, bioloģiskās daudzveidības aizsargāšana un atjaunošana un ar ražošanu un patēriņu saistītās galvenās vidiskās ietekmes un ietekmes uz klimatu mazināšana. Šie mērķi ir svarīgi elementi, kas jāņem vērā, tieši atbalstot vidi un transversāli integrējot vidi projektos. Turklāt Astotā vides rīcības programma nosaka uzraudzības sistēmu ar galvenajiem rādītājiem, ko var izmantot kā papildu norādījumus par to, kā izstrādāt zaļos projektus.

Būtisko informāciju par Astoto vides rīcības programmu varat atrast Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/environment/strategy/environment-action-programme-2030_lv).

DFS un NextGenerationEU finansējuma programmas kā galvenie instrumenti Eiropas zaļā kursa vērienīgo mērķu

sasniegšanai ir veidotas, lai integrētu klimata un vides rīcībpolitikas prioritātes. Ir noteikti vispārējie mērķrādītāji: klimatrīcībai tiks atvēlēti vismaz 30 % no kopējiem izdevumiem, un bioloģiskās daudzveidības mērķiem 2024. gadā tiks atvēlēti 7,5 % un 2026. un 2027. gadā – 10 % no gada izdevumiem DFS ietvaros²⁴. ANM, ko finansē ar *NextGenerationEU* starpniecību, paredz klimata aspektu integrācijas mērķrādītāju 37 %.

Solījums “nenodarīt kaitējumu” ir ieviests ar Eiropas zaļo kursu kā veids, kā novērst kaitējumu videi vai klimatam, un šī koncepcija tika izvēsta ES taksonomijas regulējumā ilgtspējīgam finansējumam, tajā iekļaujot principu **“nenodarīt būtisku kaitējumu”** (NBK princips)²⁵. NBK princips tiek uzskatīts par ievērotu, ja projekts nenodara kaitējumu attiecībā uz vidiskajiem un klimata mērķiem – klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās klimata pārmaiņām, ūdens un jūras resursu ilgtspējīga izmantošana un aizsardzība, pāreja uz aprites ekonomiku, piesārņojuma novēršana un kontrole un bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana. Jums kā projekta virzītājam, īstenojot NBK principu, ir jāapsver, vai jūsu projekts nenodara kaitējumu kādam no šiem mērķiem, un attiecīgā gadījumā tas jāpierāda. Kā uzsvērts iepriekš, NBK princips jau ir integrēts dažu finansējuma programmu (ANM un kohēzijas politikas fondu) prasībās, tomēr projekta virzītājs var arī piemērot NBK principu uz brīvprātības pamata. Būtu jāņem vērā, ka NBK principa īstenošana un atbilstība vides tiesību aktiem ES un valstu līmenī ir savstarpēji papildinošas – tās neaizstāj viena otru.

Programma *LIFE* ir principā vērsta uz ES klimata un vides politikas prioritātēm. Turklāt, kā liecina šī rokasgrāmata, ir dažādas citas programmas, piemēram, ERAF, ELFLA, EJZAF un ANM, kā arī *InvestEU*, kam ir komponenti vai atbilstības jomas, kas vērstas uz šo mērķrādītāju sasniegšanas tiešu veicināšanu vai ievērojamu vienlaicīgu ieguvumu gūšanu.

Tāpēc, izstrādājot videi nekaitīgus projektus, jūs kā projekta virzītājs varat apsvērt divas iespējas – vai nu jūs izvēlaties izstrādāt projektu, kas tieši ir vērsts uz vidiskajiem mērķiem, vai arī jūs izstrādājat projektu, kurā vidiskie apsvērumi ir integrēti projekta ciklā.

Projektos, kas **tieši atbalsta vidi**, starp mērķiem ir vides aizsardzība, uzlabošana vai atjaunošana, piemēram, ūdens vai jūras resursu aizsardzība, piesārņojuma novēršana un kontrole, bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un atjaunošana vai aprites ekonomikas veicināšana. Piemēram, šādu projektus var izstrādāt, lai likvidētu jūras

²⁴ Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī par jauniem pašu resursiem, tostarp par ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai, OV L 4331, 22.12.2020., 28. lpp.)

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/852 (2020. gada 18. jūnijs) par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2019/2088.

piesārņojumu, atjaunotu ekosistēmas, lai novērstu dažu dzīvnieku sugu izzušanu, vai ierīkotu priekšmetu remontdarbību attālā ciematā. Rokasgrāmatas [4. nodaļā](#), katra fonda aprakstā, jūs atradīsiet iespējas, kā tieši atbalstīt vidi, ja tādas pastāv.

Vidiskos mērķus var arī transversāli integrēt projekta ciklā, sākot no tā izstrādes un īstenošanas un beidzot ar tā izvērtēšanu. To bieži dēvē par vidisko iekļaušanu projektos. Vidiskās integrācijas piemēri ir ietekmes uz vidi novērtēšana un mazināšana, kad tiek izveidots jauns infrastruktūras projekts, piemēram, ierīkojot savvaļas dzīvnieku pāreju, kad būvē jaunu dzelzceļa līniju, vai zaļo prasmju iekļaušana prasmju attīstīšanas programmā.

Daudzām no ES finansējuma programmu galvenajām politikas jomām, piemēram, transportam, lauksaimniecībai vai lauku attīstībai, ir liels potenciāls integrēt projektos vidiskos mērķus. Vairākas no finansējuma programmām ietver noteikumus, kuru mērķis ir vidiskā integrācija, piemēram, programmas, kas aprakstītas ERAF, Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) vai EJZAF mērķos, NBK principa iekļaušana ANM un kohēzijas politikas fondos, drošināšana ilgtspējas aspektā *InvestEU* ietvaros vai tādu konkrētu darbību izslēgšanas saraksti, kurām ir negatīva ietekme uz vidi dažādās programmās. Jums kā projekta virzītājam svarīgs ir arī piesardzības princips – būtu jānodrošina, ka visas darbības un pasākumi ES līmenī tiek virzīti un veidoti tā, lai klimatam un videi netiktu nodarīts kaitējums, kuru varēja novērst. Jums būs arī jāpārlicinās, ka jūsu projekts atbilst spēkā esošajiem vides tiesību aktiem gan ES, gan valsts līmenī. Tas nozīmē, ka dažiem projektiem pirms to apstiprināšanas būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums (IVN).

Finansējuma programmām specifiskie elementi vidisko mērķu integrēšanai projektos katrā finansējuma programmai ir sīki aprakstīti [4. nodaļas](#) iedaļā "Vidiskās integrācijas iespējas". Turpinājumā ir sniegta plašāka informācija par projektu virzītājiem noderīgiem elementiem vidisko mērķu integrēšanai projektos.

Ierosināto projektu un investīciju IVN ir svarīgi struktūrelementi vidisko mērķu integrēšanai individuāla projekta līmenī. **IVN direktīva**²⁶ nosaka šādu novērtējumu tiesisko regulējumu²⁷. Turpinājumā ir aprakstīti to projektu veidi, kuriem jāveic novērtējums (piemēram, tālsatiksmes maģistrāļu, lidostu vai dambju ierīkošana), un tas, kāda veida procedūras un kādos apstākļos jums būs jāievēro. Tiek uzskatīts, ka visi IVN direktīvas I pielikumā minētie projekti rada būtisku ietekmi uz vidi, un tādēļ par tiem jāveic IVN. Attiecībā uz direktīvas I pielikumā uzskaitītajiem

projektiem tas, vai projektam ir veicams IVN, valstu vides iestādēm ir jānosaka atlases procedūrā. Viena no vides novērtējuma procedūru pamatiezīmēm ir sabiedriskā apspriešana. Saskaņā ar direktīvu katrā dalībvalstij prasības ir jātransponē savos tiesību aktos, lai pielāgotu vispārējo regulējumu valsts apstākļiem un organizatoriskajai struktūrai. Ja vēlaties uzzināt, kādas tieši procedūras jums kā projekta virzītājam būs jāievēro un vai par jūsu projektu ir jāveic obligāts novērtējums, plašākas informācijas saņemšanai ļoti iesakām sazināties ar tās dalībvalsts kontaktpunktu, kurā projekts tiks īstenots.

Citi svarīgi ES vidiskās atbilstības struktūrelementi vidiskajai integrācijai saistībā ar vidi un bioloģisko daudzveidību ir **Putnu direktīva**²⁸ un **Dzīvotņu direktīva**^{29,30}. Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu dalībvalstīm ir jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, lai nodrošinātu direktīvas I pielikumā uzskaitīto dzīvotņu veidu un direktīvas II pielikumā uzskaitīto sugu labvēlīgu saglabāšanas stāvokli. Saskaņā ar Putnu direktīvu tīklā jābūt ietvertām īpašām aizsargājamām teritorijām, kas noteiktas 194 īpaši apdraudētām sugām un migrējošo putnu sugām. Visas kopā šīs teritorijas veido aizsargājamo teritoriju *Natura 2000* tīklu. Ikvienam plānam vai projektam, kurš atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem var radīt būtisku ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju, dalībvalstij (saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu) ir jāveic attiecīgs novērtējums. Šajā novērtējumā jānosaka projekta vai plāna ietekme uz teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Kompetentās iestādes plānu vai projektu drīkst apstiprināt tikai pēc tam, kad tās pārliecinājušās, ka tas nekaitēs attiecīgās teritorijas integritātei. Ļoti retos izņēmuma gadījumos (t. i., kad nav citu alternatīvu un plāns vai projekts ir pamatots ar sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm), var būt pieļaujams plānu vai projektu turpināt, neraugoties uz negatīvu novērtējuma rezultātu, bet dalībvalstīm ir jāveic atbilstoši kompensācijas pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek aizsargāta *Natura 2000* tīkla vispārējā saskaņotība, un ir jāinformē Komisija (Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkts); atsevišķos gadījumos var būt vajadzīgs arī Komisijas atzinums.

Ūdens pamatdirektīva³¹ nodrošina ekonomisko un ekoloģisko perspektīvu integrēšanu ūdens kvalitātes un kvantitātes pārvaldībā³². Direktīva attiecas uz saldūdeni, piekrastes ūdeņiem un pārejas ūdeņiem un nodrošina

26 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu, OV L 26, 28.1.2012., 1. lpp.

27 Vairāk informācijas par IVN varat uzzināt Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/environment/eia/index_en.htm).

28 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību, OV L 20, 26.1.2010., 7. lpp.

29 Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.

30 Vairāk informācijas par Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu pieejamas Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm).

31 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.

32 Vairāk informācijas par Ūdens pamatdirektīvu atrodams Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/environment/water/index_en.htm).

integrētu ūdens resursu apsaimniekošanas pieeju, ievērojot visu ekosistēmu viengabalainību. Direktīvas galvenais mērķis ir sasniegt vairāk nekā 146 000 virszemes ūdensobjektu (piemēram, upju, ezeru un piekrastes ūdeņu) un vairāk nekā 15 000 pazemes ūdensobjektu labu stāvokli ES teritorijā. Sasniegt labu stāvoklī nozīmē panākt labus virszemes ūdeņu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītājus, kā arī labus gruntsūdeņu kvantitatīvos un ķīmiskās kvalitātes rādītājus (gruntsūdeņi ir galvenie dzeramā ūdens ieguves avoti). Ar Ūdens pamatdirektīvu ir arī ieviesta prasība īstenot upju apsaimniekošanu, balstoties uz upju baseiniem (t. i., dabiskām ģeogrāfiskām un hidroloģiskām vienībām), nevis administratīvajām vai politiskajām robežām. Upes baseina apsaimniekošanas plānā ir sīki izklāstīts, kā nepieciešamajā termiņā sasniegt mērķus, kuri noteikti attiecībā uz upes baseinu (ekoloģiskās kvalitātes rādītāju, kvantitatīvo rādītāju, ķīmiskās kvalitātes rādītāju un aizsargājamo teritoriju mērķus). Projektiem, kas paredz pārveidot virszemes ūdensobjekta fiziskās iezīmes vai mainīt pazemes ūdensobjekta līmeni tā, ka tiek pasliktināts ūdensobjekta stāvoklis vai netiek sasniegtas labas ūdeņu stāvoklis/potenciāls, būs jāatbilst 4. panta 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem.

Konkrētiem projektiem būtiska var būt **Atkritumu pamatdirektīva**³³, jo no tās projektos var vadīties attiecībā uz to, kā ievērot atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju (4. pants), kā sniegt ieguldījumu, gatavojoties atkritumu atkalizmantošanas un reciklēšanas mērķrādītājiem (11. panta 2. punkts), un vajadzību ievērot atbilstību attiecīgajam atkritumu apsaimniekošanas plānam un atkritumu rašanās novēršanas programmai (28. un 29. pants)³⁴.

Atkarībā no projekta veida var būt piemērojami citi vides tiesību akti, piemēram, Stratēģiskā vides novērtējuma direktīva³⁵ vai Rūpniecisko emisiju direktīva³⁶.

Jūs kā projekta virzītājs noteikti varat justies pārslogots, kad ir jānodrošina, ka projekta struktūra ir vidiski integrēta un atbilst vides tiesību aktiem. Tomēr tam tā nav jābūt. Pirmkārt, jūs varat vienmēr izmantot visaptverošo informāciju, kas pieejama Eiropas Komisijas tīmekļvietnē³⁷

vai dalībvalstu vides iestāžu tīmekļvietnēs. Otrkārt, nevilcinieties sazināties ar savas valsts kontaktpunktiem vai dažādo finansējuma programmu kontaktpunktiem ES līmenī, kas visi palīdzēs jums orientēties informācijā, kura jums vajadzīga, lai nodrošinātu, ka jūsu projekts kļūs par vērtību.

*Rokasgrāmatas 4. nodaļā
jūs atradīsiet plašāku
informāciju par sava projekta
zaļināšanu konkrētu finansējuma
programmu ietvaros, kā īpaši atzīmēts
iepriekš. Ja jums rodas papildu jautājumi
sava projekta izstrādes posmā,
nevilcinieties sazināties ar jūsu rīcībā
esošajiem tehniskās palīdzības
dienestiem vai atbildīgajiem
kontaktpunktiem.*

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu, OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.

³⁴ Vairāk informācijas par Atkritumu pamatdirektīvu atrodams Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling_lv).

³⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu, OV L 197, 21.7.2001., 30. lpp.

³⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/75/ES (2010. gada 24. novembris) par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole), OV L 334, 17.12.2010., 17. lpp.

³⁷ Eiropas Komisijas tīmekļvietne nodrošina divus noderīgus piekļuves punktus (<https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/20.html> un https://ec.europa.eu/environment/index_en).

4. nodaļa

Piekļuve finansējumam

Levads par finansējuma programmām

Šajā nodaļā ir aprakstītas 13 finansējuma programmas no DFS 2021.–2027. gadam un *NextGenerationEU*, kuras var finansēt projektus, kas atbalsta ES vidiskos mērķus. Projekti var būt vērsti uz vidi tieši vai arī tie var integrēt vidiskos apsvērumus transversālākā veidā.

Tālāk [4. tabulā](#) ir apkopota informācija, kas sniegta par katru finansējuma programmu nākamajās iedaļās. Jāatzīmē, ka attiecībā uz katru šajā rokasgrāmatā ietverto finansējuma programmu galvenā uzmanība ir pievērsta informācijai, kas ir visbūtiskākā projektu virzītājiem, kuri atbalsta vidiskos mērķus. Sīkāka informācija par katru finansējuma programmu ir atrodama, izmantojot dažādās saites, kas sniegtas atsevišķajos sekojošajos aprakstos.

Tālāk sniegtais fondu kopsavilkums ir sadalīts pa politikas jomām, katrā jomā tos norādot alfabētiskā secībā.

4. tabula. Par katru finansējuma programmu sniegtās informācijas kopsavilkums

Informācijas veids	Apraksts
Galvenās jomas	Sniegts īss pārskats par galvenajām rīcībpolitikas jomām, uz kurām attiecas finansējuma programma
Mērķis(-i) un darbības joma	Aprakstīts(-i) fonda/programmas vispārējais(-ie) mērķis(-i) un darbības joma
Komponenti	Norādītas finansējuma programmas dažādās mērķjomas un prioritātes. Komponentiem, ar kuriem palīdz sasniegt vienu vispārēju mērķi, finansējuma programmā var būt izdalīti atsevišķi budžeti
Finansējuma apjoms	Norādīta naudas summa, ko ar finansējuma programmas starpniecību dara pieejamu no DFS vai <i>NextGenerationEU</i> budžetiem. Katrā finansējuma programmā bieži vien detalizētāk nošķir to, cik liels finansējums ir pieejams katram komponenta vai projekta veidam
Pārvaldības veids	Norāda katram fondam/programmai piemērojamo pārvaldības veidu. Finansējuma programmas ES līmenī pārvalda Komisija (tiešā pārvaldība), Komisija kopā ar dalībvalstīm (dalītā pārvaldība) vai ar īstenošanas partneru starpniecību (netiešā pārvaldība). Atkarībā no attiecīgā finansējuma vai komponenta veida finansējuma programmai var būt viens vai vairāki īstenošanas režīmi
Finansējuma veids	Norādīta fonda līdzekļu, piemēram, dotāciju, aizdevumu, pašu kapitāla vai garantiju, vai to apvienojuma, izmaksas metode
Paredzētie atbalsta saņēmēji	Norādīti paredzētie finansējuma programmas atbalsta saņēmēji. Katra finansējuma programma un tehniskās palīdzības instruments nosaka savus paredzētos atbalsta saņēmējus, kuru loks var būt plašs – no lauksaimniekiem līdz pētniekiem, no uzņēmumiem līdz starptautiskām organizācijām. Pārskats par to, kas visbiežāk ir ES finansējuma saņēmēji, ir atrodamas Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding_lv)
Projektu veidi	Sniegts augsta līmeņa pārskats par projektu veidiem, ko var finansēt ar finansējuma programmas starpniecību. Sniedz lasītājiem vispārīgu priekšstatu par to, vai viņu projekti kopumā ir atbilstīgi attiecīgajai finansējuma programmai
Atbilstības kritēriji	Sniegts neizsmeļošs atbilstības kritēriju uzskaitījums attiecībā uz atbalsta saņēmējiem un projektu veidiem/darbībām. Katrai finansējuma programmai, kā arī individuāliem uzaicinājumiem var būt horizontāli un/vai īpaši atbilstības kritēriji. Šajā rokasgrāmatā ir sniegta galvenā informācija, lai palīdzētu projektu virzītājiem izvērtēt, kāda ir viņu kā struktūru atbilstība. Vēlāk projektu virzītāji var iegūt praktisku palīdzību par atbilstības kritērijiem, iepazīstoties ar konkrētā fonda norādījumiem, kas atrodami, piemēram, uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus un informācijā pretendentiem. Turklāt īpašā palīdzība, ko piedāvā VI, var palīdzēt projektu virzītājiem precīzāk noteikt atbilstības prasības
Redzamības prasības	Konkrētās prasības, kurām projektu virzītājiem jāatbilst, saņemot ES finansējumu. Parasti tas nozīmē, ka ir jānodrošina ES logotipa redzamība un jāatzīst ES finansējums kā finansiālā atbalsta avots
Iespējas, kā tieši pievērsties videi	Skaidrojums par to, kā un kādās jomās projektiem, kas finansēti ar finansējuma programmas starpniecību, ir potenciāls tieši sniegt ieguldījumu vidisko mērķu sasniegšanā
Vidiskās integrācijas iespējas	Skaidrojums par atbilstīgu projektu potenciālu transversāli integrēt vidiskos mērķus (pievērsties tiem netieši un/vai integrējot tos projekta ciklā, kā aprakstīts 3. nodaļā)
Tehniskās palīdzības iespējas	Norādītas tehniskās palīdzības iespējas, kas pieejamas vairākās finansējuma programmās, lai palīdzētu gan privātā, gan publiskā sektora projektu virzītājiem. Projektu virzītāji var saņemt palīdzību savu projektu izstrādē (arī vides apsvērumu integrēšanā) un īstenošanā
Noderīgas saites un resursi	Norādīti tiešsaistes resursi, kur pieejama informācija par finansējuma portāliem un informācija par to, kur atrast uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, kā pieteikties fondu līdzekļiem, par kontaktpunktiem, tiesību aktiem, ar ko izveido fondus, un jebkādi citi iespējami papildu informācijas avoti tiem lietotājiem, kas vēlas iegūt detalizētāku informāciju
Projektu piemēri	Sniegti līdzšinējo projektu piemēri, lielākoties no iepriekšējās DFS. Šī informācija sniedz priekšstatu par to, kas ir iespējams, un tai būtu jāpalīdz vairot jūsu pārliecību, jums meklējot jūsu projektam piemērotas finansējuma programmas un piesakoties tām

Informācija par fondiem

Vides un klimata pasākumu programma (LIFE)

ES finanšu instruments, kas atbalsta vides, dabas aizsardzības, klimatrīcības un ilgtspējīgas enerģijas projektus visā ES un trešās valstīs, kas saistītas ar programmu LIFE

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma	Komponenti
Aprite ekonomika un atkritumi, gaisa kvalitāte un piesārņojuma novēršana un kontrole, dabas un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām, tīrā enerģija un vides un klimata pārvaldība, energoefektivitāte	Vispārīgais mērķis ir sekmēt pāreju uz ilgtspējīgu, aprites, energoefektīvu, uz atjaunīgajiem energoresursiem balstītu, klimatneitrālu un noturīgu ES ekonomiku, lai aizsargātu, atjaunotu un uzlabotu vides, tostarp gaisa, ūdens un augsnes, kvalitāti, apturētu bioloģiskās daudzveidības zudumu un vērstu šo tendenci pretējā virzienā, un novērstu ekosistēmu degradāciju, tostarp atbalstot <i>Natura 2000</i> tīkla īstenošanu un pārvaldību, tādējādi dodot ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā. Programma LIFE ir arī paredzēta, lai atbalstītu ES vispārējo rīcības programmu īstenošanu vides jomā.	Programma LIFE sastāv no četrām apakšprogrammām: 1. daba un bioloģiskā daudzveidība; 2. aprites ekonomika un dzīves kvalitāte; 3. klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām; 4. pāreja uz tīru enerģiju.
		Finansējuma apjoms
		5,4 miljardi EUR

Pārvaldības veids	Finansējuma veids
LIFE ir tieši pārvaldīts fonds, ko pārvalda, izsludinot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus/piedāvājumus. Programmu pārvalda Eiropas Komisija, un lielākā daļa dotāciju ir deleģēta CINEA.	Dominējošais programmas LIFE izmantotā finansējuma veids ir dotācijas, kas kopumā veido aptuveni 85 % no kopējā budžeta. No dotācijām var līdzfinansēt līdz 95 % no projekta izmaksām, kā izklāstīts tālāk, atkarībā no projektu veida. Citi finansējuma veidi ir iepirkuma līgumi, godalgas un tehniskā palīdzība investīciju darbībām.

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Atbilstīgajiem atbalsta saņēmējiem jāatbilst kādai no šīm kategorijām:

- publiskā vai privātā sektora tiesību subjekts, kas reģistrēts ES vai ar to saistītā aizjūras zemē vai teritorijā;
- trešā valsts, kas ir programmas LIFE asociētā valsts;
- tiesību subjekts, kas izveidots uz Savienības tiesību aktu pamata, vai starptautiska organizācija.

Fiziskas personas nav tiesīgas pieteikties.

Tiesību subjekti, kas nodibināti trešā valstī, kura nav programmas LIFE asociētā valsts, izņēmuma kārtā var būt tiesīgi piedalīties, ja tas ir vajadzīgs konkrētas darbības mērķu sasniegšanai, lai nodrošinātu ES veikto pasākumu efektivitāti. Tomēr šādiem tiesību subjektiem principā ir jāsedz savas dalības izmaksas.

Projektu veidi

Programma LIFE finansē **specifiski videi veltītus projektus un projektus, kuros ir integrēti vidiskie aspekti, un finansējums tiek sniegts dotāciju, godalgu un iepirkuma formā**. Tā var finansēt arī tehnisko palīdzību investīciju darbībām. Piemēram, specifiski videi veltītus projektus var finansēt ar standarta rīcības projektu starpniecību, savukārt stratēģisko dabas projektu (SDP) un stratēģisko integrēto projektu (SIP) mērķis ir atbalstīt tāda plāna vai stratēģijas īstenošanu, kuru paredz vides un klimata tiesību akti vai rīcīpolitikas. LIFE arī finansē projektus, kuru mērķis ir uzlabot pārvaldību, atbalstot tās vides/klimata mērķus.

Programma LIFE nosaka finansējuma plūsmas projektiem, kuru mērķis ir palīdzēt sagatavot SDP vai SIP.

Turklāt programma LIFE var atbalstīt to bezpeļņas struktūru darbību, kuras darbojas vides un klimatrīcības jomā (ieskaitot enerģētikas pārkārtošanu). Konkrētos apstākļos no dotācijām var arī finansēt darbības dalībvalsts aizjūras zemēs vai teritorijās vai atbalstīt starptautiskus nolīgumus, kuros ES ir līgumslēdzēja puse.

Atbilstības kritēriji

LIFE regulā ir paredzēti pamatnoteikumi attiecībā uz fondu, tostarp tā galvenie atbilstības kritēriji. Viens no svarīgajiem kritērijiem ir vajadzība līdzfinansēt projektus.

Līdzfinansējuma likmes ir šādas³⁸:

- obligāti *LIFE* projektiem – līdzfinansējuma likme var būt ne vairāk kā 60 % SDP, SIP un standarta rīcības projektiem;
- standarta rīcības projektiem dabas un bioloģiskās daudzveidības apakšprogrammās līdzfinansējuma likme var būt līdz 75 %;
- bezpeļņas struktūrām līdzfinansējuma likme var būt līdz 70 %;
- citas darbības pārejas uz tīru enerģiju apakšprogrammā var līdzfinansēt līdz 95 % apmērā.

³⁸ Visas likmes un nosacījumi ir izskaidroti Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/life/wp-call/2021-2024/wp_life-2021-2024_en.pdf).

Redzamības prasības

Ir svarīgi zināt, ka programmai *LIFE* redzamības/*CI* prasības atšķiras no citu fondu un finansējuma programmu pieejas. Proti, *LIFE* regulas 21. pants nosaka, ka *LIFE* finansējuma saņēmējiem ir jāizmanto *LIFE* logotips.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

LIFE ir vidisks ES finansējuma instruments, kas vērsti uz vides projektiem un projektiem ar vides dimensiju. Tas attiecas uz visām četrām apakšprogrammām un jo īpaši uz dabas un bioloģiskās daudzveidības un aprites ekonomikas un dzīves kvalitātes apakšprogrammām. Šajos abos pilāros projekti būs tieši mērķorientēti uz jūras un ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību, bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu atjaunošanu, pāreju uz aprites ekonomiku, gaisa kvalitāti un piesārņojuma novēršanu un kontroli.

Vidiskās integrācijas iespējas

Programma *LIFE* tika veidota tā, lai maksimāli palielinātu tās vidiskās integrācijas dimensiju. To pārskatot iepriekšējā DFS perioda ietvaros, tika ieviests īpašs integrācijas rīks *LIFE* integrētajiem projektiem³⁹. Viena no šādu projektu unikālajām iezīmēm ir tāda, ka tie palīdz dalībvalstīm izmantot citus ES finansējuma avotus (piemēram, strukturālos, lauksaimniecības vai reģionālos fondus). Jaunākajā pārskatīšanā šie projekti tika paplašināti, lai tos varētu izmantot plašāk, arī attiecībā uz dabu.

Projekti, ko finansē programmā *LIFE*, nedrīkst kaitēt nevienam no tās vispārējiem un konkrētajiem mērķiem, kas ietver tās klimata un enerģijas dimensijas, kuras iekļautas ar klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās tām un pārejas uz tīru enerģiju apakšprogrammām. Projektos, kuri ietilpst šajās jomās, var panākt vidisko integrāciju, piemēram, projektos, kas attiecas uz energoefektivitāti, atjaunīgo enerģiju, pilsētu un reģionu pielāgošanu klimata pārmaiņām, infrastruktūras klimatrošināšanu un noturību vai spēju veidošanu pārejai uz tīru enerģiju. Programma *LIFE* arī konkrēti paredz, ka projektiem, ar kuriem tiek panākta sinerģija un vienlaicīgi ieguvumi starp visām četrām apakšprogrammām, to novērtējumā piešķir priekšrocību.

Turklāt ir transversālākas jomas, kas arī var gūt labumu no tā, ka galvenā uzmanība tiek pievērsta vidiskajai integrācijai, piemēram, inovatīvas tīrās tehnoloģijas un risinājumi, ilgtspējīgs finansējums, uzvedības izmaiņas un informētības veicināšanas darbības, kā arī digitalizācija.

³⁹ Plašāka informācija par *LIFE* integrētajiem projektiem atrodama *CINEA* tīmekļvietnē (https://cinea.ec.europa.eu/publications/life-integrated-projects_en).

Tehniskās palīdzības iespējas

LIFE tehniskā palīdzība SIP un SDP sagatavošanā: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/life/wp-call/2021-2024/call-fiche_life-2021-ta-pp_en.pdf

Noderīgas saites un resursi

- Finansējuma tiesiskais pamats <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0783>
- Informācija par programmu ES Komisijas tīmekļvietnē: https://cinea.ec.europa.eu/life_en
- *CINEA* norādījumi pieteikumu iesniedzējiem: https://cinea.ec.europa.eu/life/life-support-applicants_en
- *CINEA* informācijas dienas: https://cinea.ec.europa.eu/events_en
- *LIFE* Eiropas valstīs un valstu kontaktpunkti: https://cinea.ec.europa.eu/life/life-european-countries_en

Projektu piemēri

Programmai ir ilgstoša veiksmīgu projektu pieredze, un tā ir vides kopienā populārs finansējuma instruments. Ir daudz tādu veiksmīgu projektu piemēru, kuri īstenoti ar LIFE finansējumu.

Finansēto projektu datubāze ir pieejama vietnē <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search/>

LIFE IP CLEAN AIR

Ilgums: no 2018. gada oktobra līdz 2024. gada oktobrim

Atbalsta saņēmēji: Bulgārijas pašvaldības – Sofijas (koordinators), Burgasas, Ruses, Stara Zagoras, Veliko Tarnovas un Montanas pašvaldība un klubs "Economika 2000"

Atbalsta saņēmēju veids: vietēja publiska iestāde / pašvaldība

Kopējais budžets: 16 666 266 EUR

ES ieguldījums: 9 999 760 EUR

Šis projekts atbalsta Sofijas, Burgasas, Veliko Tarnovas, Montanas, Ruses un Stara Zagoras pašvaldības Bulgārijā to centienos mazināt gaisa piesārņojumu un samazināt cieta daļiņu, kuru diametrs ir 10 mikroni vai mazāk (PM10), emisijas no mājstāvētības apkures un citiem avotiem. Apvienojot dažādas darbības, tostarp spēju veidošanu, informētības veicināšanu un zināšanu pārnesi, LIFE IP CLEAN AIR palīdz sasniegt šādus mērķrādītājus: mazāk nekā 35 dienas gadā, kad tiek pārsniegts dienas vidējais PM10 līmenis, lai panāktu atbilstību ES un valsts tiesību aktiem; tāda vidējā gada PM10 koncentrācijas līmeņa sasniegšana un saglabāšana, kas ir zemāks par noteikto gada mērķrādītāju cilvēku veselībai, kā to nosaka ES un valsts tiesību akti; visaugstākās reģistrētās PM10 24 stundu koncentrācijas samazināšana un PM2,5 un sēra dioksīda līmeņa pazemināšana, samazinot mājstāvētības emisijas no akmeņogļu un malkas dedzināšanas.

Avots: https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=7009

Projekta tīmekļvietne: <https://lifeipcleanair.eu/>

LIFE-ECOTEX

Ilgums: no 2016. gada septembra līdz 2019. gada novembrim

Atbalsta saņēmēji: GAIKER-IK4 (Spānija) (koordinators), CTCR (Spānija), BETA (Spānija), EKOREC (Spānija) un LOGROTEX (Spānija)

Atbalsta saņēmēju veids: uzņēmumi

Kopējais budžets: 1 246 048 EUR

ES ieguldījums: 735 827 EUR

Šajā projektā tika izstrādāta inovatīva, ekoloģiski efektīva un viegli replicējama poliestera tekstilizstrādājumu atkritumu otrreizējās pārstrādes sistēma. Poliesters ir otrā lielākā plastmasas saime izmantotā daudzuma ziņā. Tomēr apavu rūpniecībā līdz 7 % augstas kategorijas poliestera tekstilizstrādājumu tiek zaudēti ražošanas procesā. Šos atkritumus ir sarežģīti pārstrādāt, tādēļ visbiežākais risinājums ir apglabāšana atkritumu poligonos un sadedzināšana. Spānijas LIFE-ECOTEX projektā tika izvirzīts mērķis rast ilgtspējīgu risinājumu šo poliestera atkritumu utilizācijai, tos ķīmiski pārstrādājot, izmantojot katalītisko glikolīzi. Šajā procesā tika iegūti ķīmiskie monomēri ar augstu pievienoto vērtību, ko atkal izmantoja kā izejvielu jaunu apavu un izolācijas materiālu ražošanai. Tādējādi arī tika palielināts šī nozares apritīgums un samazinātas siltumnīcefekta gāzu emisijas. Piemēram, jaunās izejvielas ražošanā emisijas samazinājās par 35 % salīdzinājumā ar neapstrādāta poliestera ražošanu. Turklāt kurpju pāra iekšzolēm, kas izgatavotas no otrreizēji pārstrādāta poliestera, bija par 23 % mazāka oglekļa pēda nekā iekšzolēm, ko parasti izmanto sporta apavos. Pateicoties jaunajai metodei, atkritumu poligonos apglabāto poliestera tekstilizstrādājumu daudzums samazinājās par 750 kg. Projektā tika izveidoti 330 apavu iekšzolu un 24 izolācijas paneļu prototipi, kas tika izgatavoti, izmantojot ķīmiski otrreizēji pārstrādātu poliesteri. Vairāki uzņēmumi tekstilizstrādājumu, autobūves un iepakojuma ražošanas nozarē ir sākuši projektus, lai replicētu šo ķīmisko procesu.

Avots: https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=5798

Projekta tīmekļvietne: <http://www.life-ecotex.eu/index.php/en/home/>

“Apvārsnis Eiropa”

Vislielākā starpvalstu programma, ar kādu jebkad ir atbalstīta pētniecība un inovācija

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
<p>Programma “Apvārsnis Eiropa” kalpo klimata pārmaiņu novēršanai, palīdz sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus un veicina ES konkurētspēju un izaugsmi.</p> <p>Programma veicina sadarbību un nostiprina pētniecības un inovācijas ietekmi ES politikas izstrādes, atbalstīšanas un īstenošanas jomā, risinot globālas problēmas, Tā atbalsta attīstību un uzlabo zināšanu un tehnoloģiju kopīgošanu.</p> <p>Programma rada darbvietas, pilnībā iesaista ES talantu fondu, vairo ekonomikas izaugsmi, veicina rūpniecības konkurētspēju un optimizē investīciju ietekmi nostiprinātā Eiropas Pētniecības telpā.</p>	<p>Pirmajā stratēģiskajā plānā bija izklāstīti galvenie stratēģiskie mērķi investīciju mērķorientēšanai programmas pirmajos četros gados, proti,</p> <ul style="list-style-type: none">• veicināt atvērtu stratēģisko autonomiju, vadot svarīgu digitālo, pamata un topošo tehnoloģiju, nozaru un vērtības ķēžu izstrādi, lai paātrinātu un virzītu digitālo un zaļo pāreju, izmantojot uz cilvēkiem vērsta tehnoloģijas un inovācijas;• atjaunot Eiropas ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību un ilgtspējīgi apsaimniekot dabas resursus, lai garantētu pārtikas nodrošinājumu un tīru un veselīgu vidi;• padarīt Eiropu par pirmo digitāli iespējoto aprites, klimatneitrālu un ilgtspējīgu ekonomiku, pārveidojot tās mobilitātes, enerģijas, būvniecības un ražošanas sistēmas;• veidot noturīgāku, iekļaujošāku un demokrātiskāku Eiropas sabiedrību, kas ir sagatavota apdraudējumiem un katastrofām un reaģē uz tām, risinot nevienlīdzības un nodrošinot augstas kvalitātes veselības aprūpi, kā arī nodrošinot visiem iedzīvotājiem iespējas rīkoties zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā.
Finansējuma apjoms	<p>“Apvārsnis Eiropa” budžets ir 95,5 miljardi EUR 2021.–2027. gadam. Tas ietver 5,4 miljardus EUR no <i>NextGenerationEU</i>, kā arī papildu pastiprinājumu 4,5 miljardu EUR apmērā. No šā budžeta 35 % tiks izmantoti ar klimata pārmaiņām saistītiem mērķiem.</p>
Pārvaldības veids	<p>Programma tiek īstenota ar tiešu pārvaldību vai netiešu pārvaldību, ko veic finansējuma struktūras. Finansējums šajā programmā tiek nodrošināts, īstenojot netiešas darbības jebkurā no veidiem, kas noteikti Finanšu regulā⁴⁰, tomēr galvenais atbalsta veids programmā ir dotācijas. Programma arī atbalsta investīcijas Eiropas partnerībās, kas ietver sadarbību ar dalībvalstīm vai nozari. Ievērojama “Apvārsnis Eiropa” II pilāra daļa tiks īstenota institucionalizētu partnerību veidā, jo īpaši mobilitātes, enerģētikas, digitālajā nozarē un biobāzētās ekonomikas jomā, kurām arī būs atsevišķas darba programmas.</p>
Finansējuma veids	<p>“Apvārsnis Eiropa” piedāvā dotācijas kā galveno finansējuma modeli, ko attiecīgā gadījumā papildina ar speciāliem finanšu instrumentiem.</p>
Paredzētie atbalsta saņēmēji	<p>Jebkurš tiesību subjekts neatkarīgi no tā nodibinājuma vietas, tostarp tiesību subjekti no neasociētajām trešām valstīm vai starptautiskas organizācijas (tostarp starptautiskās Eiropas pētniecības organizācijas), ir tiesīgi piedalīties (neatkarīgi no tā, vai tie ir tiesīgi saņemt finansējumu), ja vien ir izpildīti “Apvārsnis Eiropa” regulā⁴¹ paredzētie nosacījumi un jebkuri citi nosacījumi, kas paredzēti konkrētajā uzaicinājuma tematā. Lai varētu saņemt finansējumu, pieteikuma iesniedzējiem jābūt nodibinātiem ES, asociētajās valstīs vai valstīs ar zemiem vai vidējiem ienākumiem. Asociētās valstis ir Armēnija, Bosnija un Hercegovina, Gruzija, Islande, Izraēla, Kosova, Moldova, Melnkalne, Norvēģija, Serbija, Turcija un Ziemeļmaķedonija, un sarunas par asociētās valsts statusu patlaban norit ar Albāniju, Apvienoto Karalisti, Fēru Salām, Maroku, Tunisiju un Ukrainu.</p>

40 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012, OV L 193, 30.7.2018., 1. lpp.

41 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/695 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”, nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulas (ES) Nr. 1290/2013 un (ES) Nr. 1291/2013, OV L 170, 12.5.2021., 1. lpp.

Komponenti

Programma sastāv no trīs pīlāriem un vienas daļas, kas atbilst tās galvenajām prioritātēm.

I pīlārs – zinātnes izcilība. Šā pīlāra mērķis ir palielināt ES konkurētspēju visā pasaulē zinātnes jomā. Tas atbalsta progresīvus pētniecības projektus, ko nosaka un virza augstākā līmeņa pētnieki ar Eiropas Pētniecības padomes starpniecību. Tas arī finansē stipendijas pēcdoktorantūras pētniekiem, doktoru apmācības tīklus un apmaiņu pētniekiem ar Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās darbību programmas starpniecību un iegulda pasaules klases pētniecības infrastruktūrās.

II pīlārs – globālās problēmas un Eiropas rūpniecības konkurētspēja. Šis pīlārs atbalsta pētniecību, kas saistīta ar sociālām problēmām, un nostiprina tehnoloģiskās un rūpnieciskās spējas ar kopu starpniecību. Tas nosaka ES uzdevumus ar vērienīgiem mērķiem, rodot risinājumus dažām lielākajām problēmām. Tas ietver arī darbības, ko īsteno Kopīgais pētniecības centrs, kurš ES un valstu politikas veidotājiem sniedz neatkarīgus zinātniskos pierādījumus un tehnisko atbalstu.

Šis pīlārs ir iedalīts sešās kopās, no kurām katra sastāv no individuālām paredzamām ietekmēm, kas saistītas ar galvenajām tēmām. Šīs sešas kopas ir šādas:

1. veselība;
2. kultūra, jaunrade un iekļaujoša sabiedrība;
3. civilā drošība sabiedrībai;
4. digitālā joma, rūpniecība un kosmoss;
5. klimats, enerģētika un mobilitāte;
6. pārtika, bioekonomika, dabas resursi, lauksaimniecība un vide.

Bez tam ar pētniecības un inovācijas programmu "Apvārsnis Eiropa" ir ieviesti ES uzdevumi 2021.–2027. gadam (ieskaitot uzdevumu okeānu jomā). Šie uzdevumi atspoguļo apņemšanos atrisināt dažas no vislielākajām problēmām, ar kādām saskaras mūsu pasaule. Katrs uzdevums darbojas kā darbību portfelis, piemēram, pētniecības projekti, politikas pasākumi vai pat likumdošanas iniciatīvas, lai sasniegtu izmērāmu mērķi, ko nevarētu sasniegt ar atsevišķām darbībām. Šie uzdevumi palīdz sasniegt Eiropas zaļā kursa, Eiropas Vēža uzveikšanas plāna mērķus un ilgtspējīgas attīstības mērķus. Pieci ES uzdevumi ir šādi:

1. pielāgošanās klimata pārmaiņām, atbalstot vismaz 150 Eiropas reģionus un kopienas, lai tie līdz 2030. gadam kļūtu klimatnoturīgi;
2. vēzis – ar Eiropas Vēža uzveikšanas plānu līdz 2030. gadam iecerēts uzlabot dzīvi vairāk nekā 3 miljoniem cilvēku, meklējot profilakses un ārstēšanas paņēmienus un risinājumus ilgākai un labākai dzīvei;
3. līdz 2030. gadam atjaunot mūsu okeānu un ūdeņus;
4. 100 klimatneitrālu viedpilsētu līdz 2030. gadam;
5. augsnes kurss Eiropai – 100 "dzīvās laboratorijas" un "bākas", kas palīdzēs līdz 2030. gadam panākt veselīgas augsnes.

III pīlārs – inovatīva Eiropa. Šā pīlāra mērķis ir ar Eiropas Inovācijas padomes (*EIC*) starpniecību padarīt Eiropu par līderi tirgu radošas inovācijas jomā. Tas arī palīdz attīstīt kopējo Eiropas inovācijas vidi, jo ar Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta palīdzību tiek veicināta zināšanu trijstūra – izglītības, pētniecības un inovācijas – integrācija.

EIC mērķis ir apzināt un atbalstīt pārveidojošas tehnoloģijas un radikālas inovācijas, kam ir potenciāls attīstīties starptautiski un kļūt par tirgus līderiem. Tā atbalsta visus inovācijas posmus no pārveidojošu tehnoloģiju zinātniskās bāzes pētniecības un izstrādes līdz pārveidojošo tehnoloģiju un inovāciju apstiprināšanai un demonstrēšanai, lai apmierinātu reālās pasaules vajadzības, un jaunuzņēmumu un MVU attīstīšanai un izvēršanai. Visiem *EIC* piešķirumu saņēmējiem, kā arī atlasītajiem pieteikumu iesniedzējiem ir pieejams plašs darījumdarbības paātrināšanas pakalpojumu klāsts, kas nodrošina piekļu vadošajai zinātnībai, korporatīvajām vienībām, investoriem un ekosistēmu dalībniekiem. *EIC* veic arī papildu darbības, piemēram, piešķir godalgas.

Daļa – dalības paplašināšana un Eiropas Pētniecības telpas stiprināšana. Šī "Apvārsnis Eiropa" daļa palielina atbalstu ES dalībvalstīm to centienos maksimāli izmantot to valsts pētniecības un inovācijas potenciālu.

Projektu veidi

Programmā "Apvārsnis Eiropa" dotācijas prasti var saņemt par šādiem pasākumiem.

- **Pētniecības un inovācijas darbības.** Šīs ir darbības, kuru mērķis ir galvenokārt izveidot jaunas zināšanas vai pētīt jaunas vai uzlabotas tehnoloģijas, produkta, procesa, pakalpojuma vai risinājuma piemērotību. Tas var ietvert fundamentālos pētījumus un lietišķo pētniecību, tehnoloģiju izstrādi un integrēšanu, testēšanu vai demonstrējumus un validēšanu neliela mēroga prototipam laboratorijā vai simulētā vidē.
- **Inovācijas darbības.** Šīs ir darbības, kuru mērķis ir izstrādāt plānus un pasākumus vai projektus jauniem, pārveidotiem vai uzlabotiem produktiem, procesiem vai pakalpojumiem. Šīs darbības var ietvert prototipu izveidi, testēšanu, demonstrēšanu, izmēģināšanu, izstrādājumu liela mēroga validāciju un ieviešanu tirgū.
- **Koordinācijas un atbalsta darbības.** Šīs ir darbības, kas sniedz ieguldījumu "Apvārsnis Eiropa" mērķu sasniegšanā.
- **Programmas līdzfinansēšanas darbības.** Šī ir darbību programma, ko izveido vai īsteno tiesību subjekti, kuri pārvalda vai finansē pētniecības un inovācijas programmas, bet kuri nav ES finansējuma struktūras. Šāda darbību programma var atbalstīt tīklošanu un koordinēšanu, pētniecību, inovāciju, pilotdarbības, inovāciju un izvēšanu tirgū, apmācību un mobilitāti, informētības veicināšanu un komunikāciju, un izplatīšanu un izmantošanu. Tā var arī sniegt jebkādu attiecīgu finansiālu atbalstu, piemēram, dotācijas, godalgas un/vai iepirkumu. Šīs darbības atbalsta saņēmēji var īstenot tieši vai sniedzot finansiālu atbalstu trešām personām.
- **Ar inovāciju un ieviešanu tirgū saistītās darbības.** Šīs ir darbības, kurās integrēta inovācijas darbība un citi pasākumi, kas nepieciešami, lai inovācijas darbību ieviestu tirgū. Tas ietver uzņēmumu izvēšanu un "Apvārsnis Eiropa" jaukto finansējumu.
- **Apmācības un mobilitātes darbības.** Šīs ir darbības, kuru mērķis ir uzlabot pētnieku prasmes, zināšanas un karjeras iespējas, pamatojoties uz mobilitāti starp valstīm un vajadzības gadījumā starp nozarēm vai disciplīnām.

Atbilstības kritēriji

Tiesības piedalīties. Jebkurš tiesību subjekts neatkarīgi no tā nodibinājuma vietas, tostarp tiesību subjekti no neasociētajām trešām valstīm vai starptautiskas organizācijas (ieskaitot starptautiskas Eiropas pētniecības organizācijas), ir tiesīgi piedalīties (neatkarīgi no tā, vai tie ir tiesīgi saņemt finansējumu), ja vien ir izpildīti "Apvārsnis Eiropa" regulā paredzētie nosacījumi un jebkuri citi nosacījumi, kas paredzēti konkrētajā uzaicinājuma tematā.

Tiesības saņemt finansējumu. Lai varētu saņemt finansējumu, pieteikuma iesniedzējiem jābūt nodibinātiem ES, asociētajās valstīs vai valstīs ar zemiem vai vidējiem ienākumiem. Konkrēti gadījumi ir izklāstīti "Apvārsnis" darba programmas⁴² A pielikumā. Atbalsta saņēmējiem pirms pieteikuma iesniegšanas jāreģistrējas dalībnieku reģistrā. Tiesību subjekti, kas veido konsorciju, ir tiesīgi piedalīties, ja konsorcijs ietver vismaz vienu neatkarīgu vienību, kas nodibināta dalībvalstī, un vismaz divus citus neatkarīgus subjektus, kas nodibināti dažādās dalībvalstīs vai asociētajās valstīs.

Projektiem jāatbilst ētikas principiem, un pieteikumu iesniedzējiem jāveic ētikas pašnovērtējums.

Projektiem, kas ietver klasificētu un/vai sensitīvu informāciju, jāveic novērtējums, lai apstiprinātu finansējumu⁴³.

Tiesību subjektiem no dalībvalstīm un asociētajām valstīm, kas ir publiskas struktūras, pētniecības organizācijas vai augstākās izglītības iestādes (tostarp privātām pētniecības organizācijām un augstākās izglītības iestādēm), lai tie būtu tiesīgi, jābūt ieviestam dzimumu līdztiesības plānam.

42 Eiropas Komisija, "Apvārsnis Eiropa" darba programma 2021.–2022. gadam: 13. Vispārējie pielikumi, Brisele, 2022. gads (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf).

43 Eiropas Komisija, "Apvārsnis Eiropa" darba programma 2021.–2022. gadam: 13. Vispārējie pielikumi, Brisele, 2022. gads (https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf).

Redzamības prasības

"Apvārsnis Eiropa" pastiprina atvērtās piekļuves tiesības un pienākumus atbalsta saņēmējiem. Tas nozīmē, ka tiek nodrošināta tieša atvērta piekļuve visām zinātniskajām publikācijām un atbildīga pētniecības datu pārvaldība, tādējādi gādājot, ka dati ir atrodami, piekļūstami, savietojami un atkalizmantojami. Atvērtās zinātnes prakse tiek ņemta vērā priekšlikumu izvērtēšanas kritērijos.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Eiropas ekonomiskā un sociālā labklājība un dzīves, darbvietu un vides kvalitāte ir atkarīga no Eiropas spējas radīt zināšanas un ieviest inovācijas. Sagaidāms, ka programmai "Apvārsnis Eiropa" būs būtiska sociāla un vidiska ietekme. Šī ietekme radīsies, izplatot, izmantojot un pārņemot zinātnisko pētījumu rezultātus un tos pārvēršot jaunos produktos, pakalpojumos un procesos, kas, savukārt, palīdzēs sekmīgi īstenot politiskus mērķus, kā arī sociālo un ekoloģisko inovāciju.

Vidiskās integrācijas iespējas

"Apvārsnis Eiropa" tieši atbalsta vidi un vidisko integrāciju transversālā veidā. Vairākas no kopām nav vērstas uz vidi, bet tām ir spēja atbalstīt vidisko integrāciju, jo īpaši digitālā joma, rūpniecība un kosmos (4. kopa), enerģija un mobilitāte (5. kopa) un pārtika, bioekonomika, dabas resursi un lauksaimniecība (6. kopa, izņemot vides aspektu).

Tehniskās palīdzības iespējas

Programmas "Apvārsnis Eiropa" ceļvedī un darba programmas pielikumos ir ietverta informācija par atbilstību, pieteikšanās procedūru un piešķiršanas kritērijiem:

- https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/programme-guide_horizon_en.pdf
- https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021-2022/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf

Eiropas Komisijas "Apvārsnis Eiropa" lapa: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

Eiropas Komisijas pētniecības jautājumu dienests: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/contact/research-enquiry-service_en

Noderīgas saites un resursi

Programmas "Apvārsnis Eiropa" 2021.–2027. gadam prezentācija: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/presentations/horizon_europe/ec_rtd_he-investing-to-shape-our-future.pdf

Projektu piemēri

Finansēto projektu datubāze ir pieejama vietnē <https://cordis.europa.eu/projects/en>

Ocean Sentinel

Ilgums: no 2018. gada janvāra līdz 2019. gada 30. jūnijam

Atbalsta saņēmēju koordinators:

Centre National de la recherche Scientifique (CNRS, Francija)

Kopējais budžets: 150 000 EUR

ES ieguldījums:

150 000 EUR

Šis projekts attiecas uz **apdraudētām jūras sugām**, tostarp albatrosiem, haizivīm un jūras bruņurupučiem, un tādējādi aizsargā ekosistēmu. Projekts ietver inovatīvu tehnoloģiju **nelegālas zvejas darbības** atklāšanai, un tā ietvaros tiek vākta informācija iestādēm, reģionāliem zvejas un saglabāšanas nolīgumiem un NVO, kas cīnās, lai saglabātu okeānu un tā iemītniekus. Rezultāti tiek izmantoti par pamatu diskusijām starptautiskos zvejas un saglabāšanas nolīgumos.

Projektā tika izveidots reģistrētājs "Centurion", kas apvienojumā ar XGPS platformu atklāj radaru emisijas un nosaka to atrašanās vietu, izmantojot satelītu pārraides sistēmu (Argos), kas 1) tūlīt nosūta kuģu atrašanās vietas koordinātas saņēmējvietai, 2) izvietoj reģistrētāju uz vairākiem dzīvniekiem, kurus izmanto kā platformas, un 3) informāciju, kas iegūta no reģistrētāja "Centurion", tūlītēji dara pieejamu ar tīmekļvietnes starpniecību. Šī koncepcija tika izmēģināta Indijas okeāna dienvidos no Krozē un Kergelēna salām, kur ekskluzīvajās ekonomikas zonās un okeāna ūdeņos darbojas vērtīgas un plašas zivsaimniecības.

Avots: https://ec.europa.eu/info/news/commission-announces-winners-horizon-impact-award-2020-2020-sep-23_en

Projekta tīmekļvietne: <https://cordis.europa.eu/project/id/780058>

Kohēzijas fonds

ES ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšana, atbalstot investīcijas vides un Eiropas tīklu jomās

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma	Pārvaldības veids
Eiropas transporta tīkli, energoefektivitāte, atjaunīgā enerģija, intermodālais transports, transporta infrastruktūra, vides infrastruktūra	KF ir viens no ES kohēzijas politikas fondiem, kuru vidū ir arī ERAF, ESF+ un TPF. KF veicina investīcijas prioritārajos Eiropas transporta tīklos un investīcijas saistībā ar enerģiju vai transportu, kas sniedz labumu videi no energoefektivitātes, atjaunīgās enerģijas izmantošanas, transporta attīstības un intermodālā transporta atbalstīšanas viedokļa. 10 miljardi EUR no KF finansējuma ir mērķiezīmēti īstenošanai EISI ietvaros, lai finansētu galvenokārt lielos dzelzceļa projektus starp kohēzijas valstīm.	KF ir fonds, kurā pārvaldība notiek dalīti starp Eiropas Komisiju un valsts un reģionu iestādēm konkrētās ES dalībvalstīs. Dalībvalstu iestādes, kas atbild par KF pārvaldību, izvēlas, kuri projekti tiks atbalstīti (ar dotācijām un/ vai finanšu instrumentiem, piemēram, aizdevumu, pašu kapitālu vai garantiju).
Finansējuma apjoms		
48 miljardi EUR		

Komponenti

KF atbalsta divus no pieciem ES kohēzijas politikas mērķiem (sk. arī [4. nodaļu](#) par ERAF):

- 2. PM – zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz nulles oglekļa emisiju ekonomiku, veicinot taisnīgu pārkārtošanos uz tīru enerģiju, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomika, klimata pārmaiņu seku mazināšana un pielāgošanās tām, risku novēršana un pārvaldība un ilgtspējīga mobilitāte pilsētvidēs;
- 3. PM – ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti ar ilgtspējīgiem transporta tīkliem.

Atbilstoši šiem diviem politikas mērķiem KF arī konkrētāk pievēršas šādām jomām:

- energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju mazināšana;
- atjaunīgās enerģijas izmantošanas veicināšana un viedo enerģijas sistēmu, tīklu un uzglabāšanas attīstīšana;
- pielāgošanās klimata pārmaiņām un katastrofu riska novēršanas un noturības pret tām veicināšana;
- piekļuves ūdenim un ūdens resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas veicināšana;
- pārejas uz aprites un resursu ziņā efektīvu ekonomiku veicināšana;
- dabas, bioloģiskās daudzveidības un zaļās infrastruktūras aizsardzības un saglabāšanas uzlabošana, tostarp pilsētvides teritorijās, un visu veidu piesārņojuma mazināšana;
- ilgtspējīgas multimodālās mobilitātes veicināšana pilsētvidēs pārejas uz oglekļa nulles emisijām ietvaros;
- klimatnoturīga, intelektiska, droša, ilgtspējīga un intermodāla Eiropas transporta tīkla attīstīšana;
- ilgtspējīgas, klimatnoturīgas, intelektiskas un intermodālas mobilitātes attīstīšana un uzlabošana valstu, reģionu un vietējā līmenī, tostarp uzlabota piekļuve Eiropas transporta tīklam un pārobežu mobilitāte.

Finansējuma veids

Dalībvalstis iemaksas no KF var izmantot, lai sniegtu saņēmējiem atbalstu, kas izpaužas kā dotācijas, finanšu instrumenti vai godalgas, vai šo veidu kombinācija. Finanšu instrumentu produkti var ietvert aizdevumus, garantijas, pašu kapitālu vai kvazikapitālu. Turklāt VI finanšu produktus var pielāgot savām vajadzībām un spējām vai finanšu instrumentu strukturēt, balstoties uz noteikumiem un nosacījumiem, ko Eiropas Komisija noteikusi attiecībā uz “gataviem” jeb standarta instrumentiem.

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Jūs varat pieteikties KF finansējumam tikai tad, ja esat no dalībvalsts, kurā nacionālais kopienākums uz vienu cilvēku ir mazāks par 90 % no vidējā līmeņa ES-27 dalībvalstīs, – šīs prasības mērķis ir stiprināt ES ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, atbalstot mazāk attīstītos reģionus visā ES. KF atbalstu var saņemt tikai šīs valstis: Bulgārija, Čehija, Igaunija, Grieķija, Horvātija, Kipra, Latvija, Lietuva, Ungārija, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija un Slovēnija.

Par to, kāda veida saņēmēji ir tiesīgi saņemt KF atbalstu, izlemj valsts vai reģiona VI. Piemēram, ja jūsu organizācija ir mazs vai vidējs uzņēmums (MVU), liels uzņēmums, pētniecības organizācija, publiska iestāde, MVO vai pilsoniskās sabiedrības organizācija, jums var būt tiesības pretendēt uz KF finansējumu.

Projektu veidi

- Investīcijas vidē
- Investīcijas, kas saistītas ar ilgtspējīgu attīstību un enerģētiku un ir labvēlīgas videi, īpašu uzmanību pievēršot atjaunīgajai enerģijai
- Investīcijas transporta infrastruktūrā (Eiropas transporta tīkls)

VI ir jānodrošina, ka programmas intervences pasākumos tiek ievērots NBK princips un ka tie atbilst veicinošajiem nosacījumiem, kas paredzēti Kopīgo noteikumu regulā. Lai VI atlasītu jūsu projektu, tas būs jāpielāgo šīm prasībām. Arī atbalstīto projektu veidi, novērtējums un atlases kritēriji ir atkarīgi no individuālās programmas. Turklāt jūsu projektam ir jāatbilst attiecīgajiem vides tiesību aktiem (reģiona, valsts un Eiropas līmenī).

Atbilstības kritēriji

Lai saņemtu finansējumu, ES regulējumā ir paredzēti konkrēti noteikumi, ko papildina valstu atbilstības noteikumi, kurus var piemērot valsts vai reģiona VI, piemēram:

- laikposms – piemēro termiņu, kurā var notikt darbības un tikt veikti izdevumi;
- intervences tvērums – piemēro ierobežojumus to darbību veidiem, kuras var līdzfinansēt;
- izmaksu kategorijas – konkrētas izmaksu kategorijas nav iekļautas;
- darbību ģeogrāfiskā norises vieta – atbilstīgas ir tikai konkrētas vietas;
- darbību ilglaicīgums – var būt nepieciešams saglabāt investīcijas minimālo laikposmu pēc darbības pabeigšanas;
- atbalsta saņēmēji – tikai konkrēti uzņēmumi, struktūras vai ekonomikas dalībnieki ir tiesīgi saņemt atbalstu.

Redzamības prasības

Ja īstenojat KF finansētu projektu, jums jāatzīst fondu atbalsts, tostarp atkārtoti izmantotie resursi. Piemēram, jums projekta oficiālajā tīmekļvietnē (ja šāda vietne ir) un oficiālajās sociālo mediju vietnēs jāpublicē īss un ar atbalsta līmeni samērīgs apraksts par darbību, tostarp tās mērķiem un rezultātiem, un jāuzsver ES finansiālā atbalsta saņemšanas fakts⁴⁴.

44 Plašāka informācija par atbalsta saņēmēju pienākumiem pieejama Eiropas Komisijas materiālā *Informēšana par kohēzijas politiku 2021.–2027. gadā*, 2020. gads (https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en).

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Atbilstoši otrajam politikas mērķim (2. PM) KF var tieši pievērsties videi, piemēram, finansējot projektus, kuru mērķis ir dabas, bioloģiskās daudzveidības un zaļās infrastruktūras aizsardzības un saglabāšanas uzlabošana, tostarp pilsētvides teritorijās, un visu veidu piesārņojuma mazināšana.

Vidiskās integrācijas iespējas

KF vidiskais aspekts ir īpaši nozīmīgs un izpaužas tādējādi, ka KF atbalsta projektus, kas saistīti ar enerģiju vai transportu, kamēr vien šādi projekti sniedz acīmredzamu labumu videi energoefektivitātes, atjaunīgās enerģijas izmantošanas, dzelzceļa transporta attīstīšanas, intermodalitātes atbalstīšanas, sabiedriskā transporta stiprināšanas ziņā u. tml.

Tehniskās palīdzības iespējas

Atbalstu projektu pieteikumu iesniedzējiem var sniegt starpniekstruktūras vai konkrēts VI departaments. Jo īpaši var tikt sniegtas konsultācijas par to, kā aizpildīt pieteikuma veidlapu, kā nodrošināt, ka projekta ideja atbilst KF programmai, kā izveidot finanšu plānu un kā atlasīt rādītājus projekta īstenošanas uzraudzībai.

Noderīgas saites un resursi

- Piekļuve finansējumam: https://ec.europa.eu/regional_policy/lv/funding/accessing-funds/.
- VI: https://ec.europa.eu/regional_policy/lv/atlas/managing-authorities/
- FONDA juridiskais pamats: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>

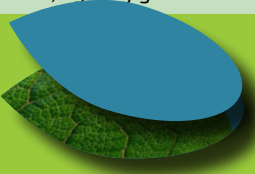
Projektu piemēri

Finansēto projektu datubāze ir pieejama vietnē https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database_en

Turklāt Eiropas Komisija ir izstrādājusi rīku *Kohesio*, kas ļauj pārlikt ES projektus jūsu reģionā (<https://kohesio.ec.europa.eu/>)

Eiropas Reģionālās attīstības fonds: mērķis “investīcijas nodarbinātībai un izaugsmei”

Ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšana ES, novēršot nelīdzsvarotību starp tās reģioniem

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
<p>Inovācija, MVU konkurētspēja, digitalizācija, energoefektivitāte, atjaunīgā enerģija, energotīkls, klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām, katastrofu riska pārvaldība, piekļuve ūdenim, aprites ekonomika, atkritumu apsaimniekošana, dabas aizsardzība, bioloģiskā daudzveidība, mobilitāte, transporta infrastruktūra, nodarbinātība, izglītība, prasmes, sociālā iekļaušana, piekļuve veselības aprūpei, kultūra, ilgtspējīgs tūrisms.</p> 	<p>ERAF ir viens no ES kohēzijas politikas fondiem, kuru vidū ir arī ESF+, KF un TPF.</p> <p>ERAF mērķis ir stiprināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju ES, novēršot nelīdzsvarotību starp tās reģioniem. ERAF galvenais mērķis ir sniegt ES valstīm un reģioniem iespēju kļūt konkurētspējīgākiem un viedākiem (īstenojot inovāciju, attīstot iekļaujošu digitālo sabiedrību un atbalstot MVU), zaļākiem (mazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas, uzlabojot ūdens resursu un atkritumu apsaimniekošanu, aizsargājot vidi, saglabājot bioloģisko daudzveidību un mazinot piesārņojumu), ciešāk savienotiem (uzlabojot mobilitāti), sociālākiem (atbalstot efektīvu un iekļaujošu nodarbinātību, uzlabojot kultūras un ilgtspējīga tūrisma nozīmi) un “tuvākiem iedzīvotājiem” (sekmējot ilgtspējīgu pilsētattīstību).</p>
Finansējuma apjoms	
274 miljardi EUR	
Komponenti	
<p>Atbalsts, ko sniedz ar ERAF starpniecību, ir saistīts ar visiem pieciem politikas mērķiem, kas noteikti ES kohēzijas politikai, ar minimālo finanšu piešķirumu, kas vajadzīgs pirmajiem diviem politikas mērķiem (to dēvē par “shematisko koncentrāciju”):</p> <ul style="list-style-type: none">• 1. PM – konkurētspējīgāka un viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas un reģionālo IKT savienojamību;• 2. PM – zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz nulles oglekļa emisiju ekonomiku, veicinot taisnīgu pārkārtošanos uz tīru enerģiju, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprites ekonomika, klimata pārmaiņu seku mazināšana un pielāgošanās tām, risku novēršana un pārvaldība un ilgtspējīga mobilitāte pilsētvidēs;• 3. PM – ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti;• 4. PM – sociālāka un iekļaujošāka Eiropa;• 5. PM – iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju ilgtspējīgu un integrētu attīstību. <p>Dalībvalstis vismaz 30 % sava piešķiruma koncentrēs uz 2. PM. Attīstītāki reģioni vai dalībvalstis vismaz 85 % sava piešķiruma atvēlēs 1. PM un 2. PM. Pārejas reģioni vai dalībvalstis vismaz 40 % sava piešķiruma atvēlēs 1. PM, un mazāk attīstītie reģioni vai dalībvalstis vismaz 25 % sava piešķiruma atvēlēs 1. PM.</p>	
Pārvaldības veids	Finansējuma veids
<p>ERAF ir fonds, kurā pārvaldība notiek dalīti starp Eiropas Komisiju un valsts un reģionu iestādēm katrā ES dalībvalstī. Dalībvalstu iestādes, kas atbild par ERAF pārvaldību, izvēlas, kuri projekti tiks atbalstīti (ar dotācijām un/vai finanšu instrumentiem, piemēram, aizdevumu, pašu kapitālu vai garantiju). ERAF darbojas saskaņā ar līdzfinansējuma principu (t. i., ja projekts saņems finansējumu, dalībvalstu iestādēm arī jānodrošina finansējums no sava budžeta). Maksimālā līdzfinansējuma likme ir dažāda atkarībā no attiecīgā reģiona attīstības līmeņa.</p>	<p>Dalībvalstis iemaksas no ERAF var izmantot, lai sniegtu saņēmējiem atbalstu, kas izpaužas kā dotācijas, finanšu instrumenti vai godalgas, vai šo veidu kombinācija. Finanšu instrumentu produkti var ietvert aizdevumus, garantijas, pašu kapitālu vai kvazikapitālu. Turklāt VI var pielāgot finanšu produktus savām vajadzībām un spējām vai strukturēt finanšu instrumentu, pamatojoties uz noteikumiem un nosacījumiem, ko Eiropas Komisija noteikusi attiecībā uz “gataviem” jeb standarta instrumentiem.</p>

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Lēmumu par to, kuri projektu virzītāji ir tiesīgi saņemt ERAF atbalstu, pieņem valsts vai reģiona VI. Piemēram, jums var būt tiesības saņemt atbalstu, ja jūsu organizācija ir MVU, liels uzņēmums, pētniecības organizācija, publiska iestāde, NVO vai pilsoniskās sabiedrības organizācija.

Projektu veidi

Konkrēti ERAF atbalstīto projektu veidi atšķiras atkarībā no valsts vai reģiona VI izvēlēm. ERAF atbalsts parasti aptver šādas jomas:

- investīcijas infrastruktūrā;
- darbības lietišķajai pētniecībai un inovācijai, tostarp rūpnieciskai pētniecībai, eksperimentālai izstrādei un priekšizpētes pasākumiem;
- investīcijas piekļuvē pakalpojumiem;
- produktīvas investīcijas MVU un investīcijas, kuru mērķis ir saglabāt esošās darbvietas un radīt jaunas darbvietas;
- investīcijas aprīkojumā, programmatūrā un nemateriālajos aktīvos;
- investīcijas tīklošanā, sadarbībā, pieredzes apmaiņā un darbībās, kas saistītas ar inovācijas kopām, tostarp starp uzņēmumiem, pētniecības organizācijām un publiskajām iestādēm;
- investīcijas informācijā, komunikācijā un pētījumos;

VI ir jānodrošina, ka programmas intervences pasākumos tiek ievērots NBK princips un ka tie atbilst veicinošajiem nosacījumiem, kas paredzēti Kopīgo noteikumu regulā. Projekti, ko VI atlasīs, tiks pielāgoti šīm prasībām. Arī atbalstīto projektu veidi, novērtējums un atlasē kritēriji ir atkarīgi no individuālās programmas. Turklāt jums kā atbalsta saņēmējam būs jāatbilst attiecīgajiem vides tiesību aktiem (reģiona, valsts un Eiropas līmenī).

Atbilstības kritēriji

Lai saņemtu finansējumu, ES regulējumā ir paredzēti konkrēti noteikumi, ko papildina valstu atbilstības noteikumi, kurus var piemērot valsts vai reģiona VI, piemēram:

- laikposms – piemēro termiņu, kurā var notikt darbības un tikt veikti izdevumi;
- intervences tvērums – piemēro ierobežojumus to darbību veidiem, kuras var līdzfinansēt;
- izmaksu kategorijas – konkrētas izmaksu kategorijas nav iekļautas;
- darbību ģeogrāfiskā norises vieta – atbilstīgas ir tikai konkrētas vietas;
- darbību ilglaicīgums – var būt nepieciešams saglabāt investīcijas minimālo laikposmu pēc darbības pabeigšanas;
- atbalsta saņēmēji – tikai konkrēti uzņēmumi, struktūras vai ekonomikas dalībnieki ir tiesīgi saņemt atbalstu.

Redzamības prasības

Atbalsta saņēmējiem un struktūrām, kas īsteno ERAF finansētus projektus, jāatzīst fondu atbalsts, tostarp atkārtoti izmantotie resursi. Piemēram, atbalsta saņēmējiem projekta oficiālajā tīmekļvietnē (ja tāda ir) un sociālo mediju vietnēs jāpublicē īss un ar atbalsta līmeni samērīgs apraksts par darbību, tostarp tās mērķiem un rezultātiem, un jāuzsver ES finansiālā atbalsta saņemšanas fakts⁴⁵.

⁴⁵ Plašāka informācija par atbalsta saņēmēju pienākumiem pieejama Eiropas Komisijas reģionālās politikas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/regional_policy/home_en).

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Atbilstoši otrajam politikas mērķim ERAF var tieši pievērsties videi, piemēram, finansējot projektus, kuru mērķis ir dabas, bioloģiskās daudzveidības un zaļās infrastruktūras aizsardzības un saglabāšanas uzlabošana, tostarp pilsētvides teritorijās, un visu veidu piesārņojuma mazināšana. Tāpat fonds var atbalstīt aprites ekonomikas iniciatīvas, kas var palīdzēt mazināt radīto atkritumu daudzumu. ERAF arī finansē projektus, kas saistīti ar ūdensapgādi un sanitāriju, tostarp notekūdeņu attīrīšanu un cieta atkritumu apsaimniekošanu. Visi šie projekti veicina piesārņojuma mazināšanu un resursu efektīvāku izmantošanu.

Vidiskās integrācijas iespējas

ERAF atbalsta investīcijas inovācijā, demonstrējumos, izmēģinājuma un komercializācijas pasākumos, kas veicina tādu jaunu tehnoloģiju izvērsšanu, kuras nepieciešamas pārejai uz zaļāku ekonomiku. ERAF var arī netieši sniegt ieguldījumu vidiskajā ilgtspējā, sniedzot MVU iespēju iegādāties energoefektīvāku aprīkojumu vai īstenot energotaupības pasākumus, tādējādi mazinot darījumdarbības izmaksas un palielinot konkurētspēju. Energoefektivitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu mazināšana ir viena no ERAF mērķjomām. Atbalsts inovācijai, kas veicina ilgtspējīgus ražošanas procesus, un atbalsts ilgtspējīgākiem transporta veidiem (piemēram, ar viedās un zaļās mobilitātes risinājumu starpniecību) rada arī netiešu ieguvumu videi.

Tehniskās palīdzības iespējas

Atbalstu projektu pieteikumu iesniedzējiem var sniegt starpniekstruktūras vai konkrēts VI departaments. Jo īpaši var tikt sniegta konsultācijas par to, kā aizpildīt pieteikuma veidlapu, kā nodrošināt, ka projekta ideja atbilst ERAF programmai, kā izveidot finanšu plānu un kā atlasīt rādītājus projekta īstenošanas uzraudzībai.

Projekta pieteikuma pakete, ko nodrošina VI, var ietvert arī norādījumus vai aptaujas anketas par vidi vai ilgtspējīgu attīstību kopumā, lai sekmētu vidisko apsvērumu integrēšanu jūsu projekta izstrādē.

Noderīgas saites un resursi

- Plašāka informācija par ERAF: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en
- Piekļuve reģionālajam finansējumam: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/accessing-funds_en#2
- ERAF VI kontaktinformācija: https://ec.europa.eu/regional_policy/in-your-country/managing-authorities_en
- ERAF finanšu instrumenti: <https://www.fi-compass.eu/funds/erdf>

Projektu piemēri

Finansēto projektu datubāze ir pieejama vietnē https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database_en

Turklāt Eiropas Komisija ir izstrādājusi rīku Kohesio, kas ļauj pārlikt ES projektus jūsu reģionā (<https://kohesio.ec.europa.eu/>).

Projekts DaRe to Connect – Donavas reģiona ekoloģiskās savienojamības atbalstīšana, sasaistot Natura 2000 teritorijas visā Eiropas Zaļajā jostā

Ilgums: no 2018. gada jūnija līdz 2021. gada maijam
Atbalsta saņēmēju koordinators: BUND Bavārijas filiāle (Vācija)
Atbalsta saņēmēja veids: NVO
Kopējais budžets: 2 086 654 EUR
ES ieguldījums: 1 684 032 EUR

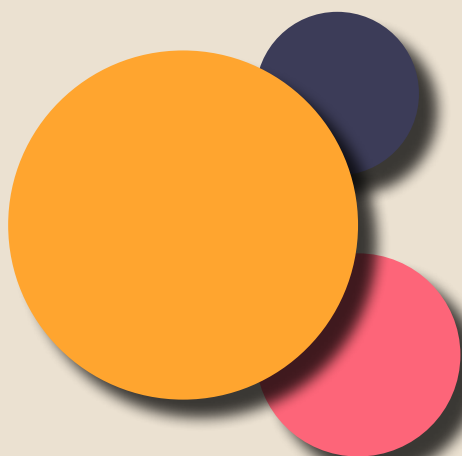
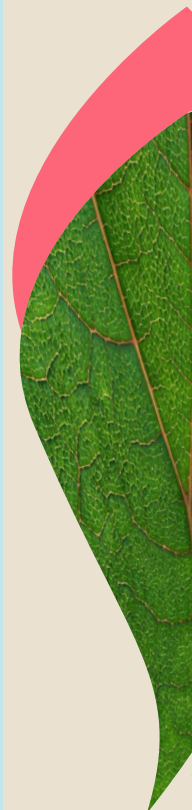
Ar Eiropas Zaļo jostu gar visu Dzelzs priekškaru tika izveidots ārkārtas ekoloģiskais tīkls un dzīva memoriālā ainava. Interreg Donavas transnacionālās programmas teritorijā Eiropas Zaļā josta savieno 10 valstis. Tā veido Eiropas ekoloģiskā tīkla pamatu un sniedz būtisku ieguldījumu ES zaļajā infrastruktūrā un Eiropas zaļās infrastruktūras tīklā.

Tomēr Zaļajā jostā bija vērojamas zināmā mērā nepietiekami savienotas dzīvotnes un vērtīgas ainavas. Tāpēc projekta DaRe to Connect galvenais mērķis bija īstenot ES Donavas stratēģiju, transnacionāli tālākattīstot Zaļās Jostas savienotību, saglabājot un uzlabojot ekosistēmas un to pakalpojumus.

Projektā tika noteikti ekoloģiskie koridori starp Natura 2000 teritorijām transnacionālā un makroreģionālā līmenī un sniegti konkrēti norādījumi par tādu transnacionālo ekoloģisko koridoru izveidi, kas savienotu Natura 2000 teritorijas vietējā un reģionālā līmenī. Rezultāti tika integrēti transnacionālā stratēģiskā redzējumā "Zaļā Josta Donavas reģionā 2030. gadā", un tos apstiprināja valstu politiskās ieinteresētās personas.

Projekta partneri apņēmās turpināt saglabāt Eiropas Zaļo jostu kā Eiropas zaļās infrastruktūras un bioloģiskās daudzveidības "mugurkaulu". Tie pieprasīja, lai Eiropas Zaļās jostas valstu valdības iekļauj Zaļo jostu savos telpiskās attīstības plānos un rada atbilstošus ekonomiskos apstākļus, lai lauksaimniecība un mežsaimniecība varētu sniegt ekoloģiski vērtīgus pakalpojumus. Projekta partneri arī aicināja Eiropas Zaļās jostas valstu valdības atbalstīt Zaļās jostas izvirzīšanu par UNESCO pasaules dabas un kultūras mantojuma vietu.

Avots / projekta tīmekļvietne: <https://www.interreg-danube.eu/approved-projects/d2c>

Eiropas Reģionālās attīstības fonds: mērķis “Eiropas teritoriālā sadarbība” (*Interreg* programmas)

Mērķis, kas sekmē sadarbību un ļauj pārvarēt robežu radītos šķēršļus

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
Vide, klimats, ilgtspējīga enerģija, inovācija, nodarbinātība, sociālā, digitālā joma, transports, pārvaldība un demokrātija, migrācija	<i>Interreg</i> / Eiropas teritoriālās sadarbības programmas tieši sniedz ieguldījumu kohēzijas politikas mērķu sasniegšanā. Šo programmu finansiālie piešķirumi izriet no ERAF (kā arī dažos gadījumos no Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta, Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta un aizjūras valstu un teritoriju programmām). Tomēr, ņemot vērā šo programmu īpašo veidu, tās tiek īstenotas atšķirīgi no ERAF pamatprogrammām.
Finansējuma apjoms	<i>Interreg</i> programmu mērķis ir veicināt sadarbību starp reģioniem un valstīm, lai atbalstītu to ekonomisko un sociālo attīstību un novērstu robežu radītos šķēršļus. <i>Interreg</i> arī stiprina sadarbību starp ES tālākajiem reģioniem un kaimiņvalstīm. Programmas var sniegt ieguldījumu piecu kohēzijas politikas mērķu 2021.–2027. gadam sasniegšanā, kas ir šādi:
8 miljardi no ERAF + 2 miljardi EUR ārējais finansējums	<ul style="list-style-type: none">• 1. PM – konkurētspējīgāka un viedāka Eiropa;• 2. PM – zaļāka un noturīgāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, kurā notiek pāreja uz oglekļa nulles emisiju ekonomiku;• 3. PM – ciešāk savienota Eiropa;• 4. PM – sociālāka un iekļaujošāka Eiropa;• 5. PM – iedzīvotājiem tuvāka Eiropa. Programmas var arī palīdzēt sasniegt divus <i>Interreg</i> specifiskus mērķus, proti, <ol style="list-style-type: none">1. uzlabota sadarbība pārvaldības ziņā;2. drošāka un aizsargātāka Eiropa. <i>Interreg</i> programmām savs atbalsts jākoncentrē (to dēvē par “tematisko koncentrāciju”) uz konkrēta skaita politikas mērķiem, starp kuriem vienmēr jābūt iekļautam 2. PM.

Komponenti

Ir četri *Interreg* programmu veidi (jeb virzieni):

- 1) pārrobežu sadarbība (*Interreg A*) pievēršas integrētas reģionālās attīstības veicināšanai starp kaimiņvalstu un jūras robežu reģioniem;
- 2) transnacionālā sadarbība (*Interreg B*) veicina sadarbību starp valsts, reģionālajiem un vietējiem partneriem transnacionālo programmu jomā, lai palielinātu šo teritoriju teritoriālo integrāciju;
- 3) starpreģionu sadarbība (*Interreg C*) pievēršas kohēzijas politikas efektivitātes stiprināšanai visas Eiropas līmenī un aptver ne tikai 27 ES dalībvalstis, bet arī kaimiņvalstis; tā veicina tīklošanu, inovatīvas pieejas un spēju veidošanu, lai apzinātu un nodotu labu praksi un stiprinātu pieredzes apmaiņu reģionu un pilsētu attīstības jomā, kā arī attīstības tendenču analīzi attiecībā uz teritoriālās kohēzijas mērķiem;
- 4) tālāko reģionu sadarbība (*Interreg D*) atbalsta sadarbību tālāko reģionu starpā un sadarbību starp tālākajiem reģioniem un to kaimiņvalstīm, aizjūras valstīm un teritorijām, kā arī reģionālās integrācijas un sadarbības organizācijām, lai veicinātu reģionālo integrāciju un attīstību to kaimiņos.

Pārvaldības veids

Interreg programmas tiek īstenotas saskaņā ar **dalītas pārvaldības** principu (t. i., dalīta pārvaldība starp Eiropas Komisiju un VI, kas atrodas kādā no *Interreg* programmā iesaistītajām dalībvalstīm). VI ir struktūra, kas pārrauga *Interreg* programmas vispārējo īstenošanu. Tai palīdz kopīgs sekretariāts, kas atbalsta VI programmas ikdienas pārvaldībā. Kopīgais sekretariāts ir arī galvenais kontaktpunkts pieteikumu iesniedzējiem un projektu partneriem.

Interreg programmu līdzfinansējuma likme parasti ir ne vairāk kā 80 %, lai gan ir iespējamas lielākas līdzfinansējuma likmes *Interreg D* programmām (tālākie reģioni) un ārējās pārrobežu sadarbības programmām (plašāku informāciju par četriem *Interreg* virzieniem skatīt turpinājumā).

Finansējuma veids

Interreg programmas var sniegt atbalstu saņēmējiem dotāciju, finanšu instrumentu vai godalgu, vai to kombinācijas veidā. *Interreg* programmās visbiežākais atbalsta veids ir dotācijas.

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Par to, kāda veida saņēmēji ir tiesīgi saņemt atbalstu, izlemj programmas VI. Piemēram, jums var būt tiesības saņemt atbalstu, ja jūsu organizācija ir MVU, liels uzņēmums, pētniecības organizācija, publiska iestāde, NVO vai pilsoniskās sabiedrības organizācija.

Atbilstības kritēriji

Atbilstības kritēriji ir atkarīgi no *Interreg* programmas veida (virziena) un satura, kas noteikts katrā konkrētajā programmā. Starp vispārējiem kritērijiem ir organizācijas veids un minimālais konsorcijs lielums. Turklāt pieteikumu iesniedzēji var būt atbilstīgi, ja tie atrodas teritorijā, kuru aptver konkrētā programma. Līdzīgi, tā kā ir vajadzīga sadarbība starp vairākām valstīm, partnerībā/konsorciijā jābūt iekļautiem partneriem no citām valstīm/reģioniem, uz kuriem attiecas konkrētā programma.

Projektu veidi

Interreg A, B un D programmas atbalsta sadarbību, finansējot projektus, lai kopīgi risinātu kopējas problēmas un rastu kopīgus risinājumus tādās jomās kā veselība, vide, pētniecība, izglītība, transports, ilgtspējīga enerģija un tūrisms. Projektu piemēri ir ilgtspējīgu apsaimniekošanas modeļu sagatavošana dabas un kultūras mantojuma aktīviem, zaļās infrastruktūras attīstīšana un integrēšana, MVU rosināšana novērtēt un risināt resursu izmantošanas jautājumus un atkritumu apjoma mazināšana MVU un mājsaimniecībās. *Interreg C* programmas bieži atbalsta vairāk nemateriālas darbības, piemēram, spēju veidošanu un pieredzes apmaiņu, lielākoties starp publiskām iestādēm.

Redzamības prasības

Visos komunikācijas materiālos 2021.–2027. gadā būtu jāizmanto unikāls *Interreg* zīmols⁴⁶.

46 Sīkāku informāciju sk. *Interreg zīmola izstrādes rokasgrāmātā 2021.–2027. gadam* un speciālajās prezentācijās (<https://www.interact-eu.net/library/#3636-interreg-brand-design-manual-2021-2027>).

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Atbilstoši otrajam politikas mērķim ERAF var tieši pievērsties videi, piemēram, finansējot projektus, kuru mērķis ir dabas, bioloģiskās daudzveidības un zaļās infrastruktūras aizsardzības un saglabāšanas uzlabošana, tostarp pilsētvides teritorijās, un visu veidu piesārņojuma mazināšana. Projektos, ko finansē *Interreg* ietvaros, bieži risina piesārņojuma, bioloģiskās daudzveidības izzušanas u. c. problēmas, jo tās pārsniedz valstu robežas.

Vidiskās integrācijas iespējas

Atkarībā no to atlasītajām prioritātēm Eiropas teritoriālās sadarbības programmām var būt būtiska nozīme ilgtspējīgas attīstības veicināšanā. Šajā ziņā visbūtiskākais devums ir saistīts ar programmu transnacionālo jeb pārrobežu raksturu.

Tehniskās palīdzības iespējas

Atbalstu potenciālajiem saņēmējiem parasti sniedz VI, kopīgais sekretariāts vai starpnieks. Konkrēts atbalsts katrā programmā atšķiras un var ietvert norādījumu dokumentus par to, kā attīstīt projekta ideju, iesniegt pieteikumu vai aizpildīt pieteikuma veidlapas, seminārus un darbseminārus, kuros iepazīstina ar procedūrām, un mērķtiecīgu atbalstu potenciālajiem atbalsta saņēmējiem pēc pieprasījuma.

Noderīgas saites un resursi

- Komisijas tīmekļvietne: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/.
- *Interreg* tīmekļvietne: <https://interreg.eu/>
- Projektu virzītājiem, valstīs, kas ir ES kandidātvalstis vai potenciālās kandidātvalstis, būtu jāsaņemas ar Pirmspievienošānās palīdzības instrumentu: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/glossary_en.
- *Interreg* projektu datubāze: <https://keep.eu/projects/>
- Juridiskais pamats: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1059&from=LV>.

Eiropas Sociālais fonds Plus

Valsts, nozaru vai reģionālas programmas nodarbinātības un sociālās iekļaušanas uzlabošanai

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
Pieklūve darba tirgum, prasmīgs darbaspēks, profesionālā apmācība, neizdevīgā stāvoklī esošas grupas un sociālā iekļaušana	ESF+ ir viens no ES kohēzijas politikas fondiem, kuru vidū ir arī ERAF, KF, <i>Interreg</i> (Eiropas teritoriālā sadarbība) un TPF. ESF+ galvenais mērķis ir radīt vairāk un labākas darbvietas, kā arī atbalstīt sociāli iekļaujošu sabiedrību. Mērķis ir ar ESF+ starpniecību nodrošināt, ka dalībvalstis sasniegt augstu nodarbinātības līmeni, nodrošina sociālo aizsardzību un prasmīgu un noturīgu darbaspēku un galu galā izskauž nabadzību. Fonds atbalsta projektus tādās jomās kā vienādas iespējas, vienlīdzīga pieklūve darba tirgum, taisnīgi un kvalitatīvi darba apstākļi, sociālā aizsardzība un iekļaušana, kvalitatīva un iekļaujoša izglītība un apmācība, mūžizglītība, ieguldīšana bērnos un jauniešos un pieklūve pamatpakalpojumiem. Tāpēc, ja jūsu iecerētais projekts atbilst jebkurai no šīm jomām, jums var būt tiesības saņemt atbalstu atkarībā no jūsu dalībvalsts vai reģiona programmas.
Komponenti	ESF+ galveno uzmanību pievērš atbalstam nodarbinātības un darbaspēka mobilitātes, izglītības un sociālās iekļaušanas politikas jomās, ieskaitot nabadzības izskaušanu, un tādējādi tas palīdz sasniegt vienu no kohēzijas politikas mērķiem 2021.–2027. gadam, proti, “sociālāka un iekļaujošāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru” (4. PM).
Nodarbinātības un darbaspēka mobilitātes jomā fonds atbalsta pasākumus, ar kuriem uzlabo pieklūvi darba tirgum, modernizē darba tirgus iestādes, veicina dzimumlīdzsvarotu dalību darba tirgū un veicina darbinieku, uzņēmumu un uzņēmēju pielāgošanos pārmaiņām. Lai uzlabotu izglītības līmeni un darbaspēka mobilitāti, fonds atbalsta investīcijas izglītības un apmācības sistēmu kvalitātē, efektivitātē un pielāgošanā darba tirgum, veicinot vienlīdzīgu pieklūvi iekļaujošai izglītībai un apmācībai, kā arī mūžizglītībai. Fonds īpašu uzmanību pievērš pasākumiem, kas vērsti uz neizdevīgā stāvoklī esošām grupām un jauniešiem. Lai risinātu sociālās iekļaušanas un nabadzības izskaušanas jautājumus, fonds jo īpaši atbalsta aktīvas iekļaušanas un vienlīdzīgu iespēju pasākumus, trešo valstu valstspiederīgo un marginalizētu kopienu sociāli ekonomisko integrāciju, vispārēju pieklūvi pakalpojumiem, piemēram, mājokļiem, veselības aprūpei un sociālajai aizsardzībai, nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautu personu sociālo integrāciju un pārtikas un materiālās palīdzības nodrošināšanu kā materiālās nenodrošinātības mazināšanas līdzekli.	Finansējuma veids
Finansējuma apjoms	Dalībvalstis iemaksas no ESF+ var izmantot, lai sniegtu saņēmējiem atbalstu, kas izpaužas kā dotācijas, finanšu instrumenti vai godalgas, vai šo veidu kombinācija. Finanšu instrumentu produkti var ietvert aizdevumus, garantijas, pašu kapitālu vai kvazikapitālu. Turklāt VI var pielāgot finanšu produktus savām vajadzībām un spējām vai strukturēt finanšu instrumentu, pamatojoties uz noteikumiem un nosacījumiem, ko Eiropas Komisija noteikusi attiecībā uz “gataviem” jeb standarta instrumentiem.
99 miljardi EUR	
Pārvaldības veids	
ESF+ pārvaldība notiek dalīti starp Eiropas Komisiju un valsts un reģionu iestādēm katrā ES dalībvalstī. Dalībvalstu iestādes, kas atbild par ESF+ pārvaldību, izvēlas, kuri projekti tiks atbalstīti (ar dotācijām un/vai finanšu instrumentiem, piemēram, aizdevumu, pašu kapitālu vai garantiju).	
	Paredzētie atbalsta saņēmēji
	Lēmumu par to, vai jums kā saņēmējam ir tiesības saņemt ESF+ atbalstu, pieņem valsts vai reģiona VI. Piemēram, ja jūsu organizācija ir MVU, liels uzņēmums, pētniecības organizācija, publiska iestāde, NVO vai pilsoniskās sabiedrības organizācija, jums var būt tiesības saņemt atbalstu.
	Redzamības prasības
	Finansējuma saņēmējiem jānodrošina ES finansējuma redzamība, jo īpaši, kad tiek popularizēta finansētā darbība un rezultāti. Konkrētas prasības ir atkarīgas no individuālajām programmām un valsts noteikumiem (sk. ESF+ regulas ⁴⁷ 36. pantu).
	<small>47 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1057 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013, OV L 231, 30.6.2021., 21. lpp.</small>

Projektu veidi	Atbilstības kritēriji
<p>Konkrētie projektu veidi, ko finansē ar ESF+ starpniecību, ir noteikti katras valsts vai reģiona programmā. Parasti ESF+ atbalsts aptver šādu veidu investīcijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izglītības programmas un iniciatīvas; • pieaugušo darbaspēka pārkvalifikācija; • iniciatīvas jauniešiem, jo īpaši piekļuve darba tirgum; • neizdevīgā stāvoklī esošu vai marginalizētu grupu piekļuve darba tirgum; • (jo īpaši neizdevīgā stāvoklī esošu grupu) piekļuve pakalpojumiem; • materiālais atbalsts; • pētījumi; • tīklošana, sadarbība un pieredzes apmaiņa. <p>VI ir jānodrošina, ka programmas intervences pasākumos tiek ievērots NBK princips un ka tie atbilst veicinošajiem nosacījumiem, kas paredzēti Kopīgo noteikumu regulā. Projekti, ko VI atlasīs, tiks pielāgoti šīm prasībām. Arī atbalstīto projektu veidi, novērtējums un atlases kritēriji ir atkarīgi no individuālās programmas. Turklāt jūsu projektam būs jāatbilst attiecīgajiem vides tiesību aktiem (reģiona, valsts un Eiropas līmenī).</p>	<p>Atbilstības kritērijus parasti nosaka, pamatojoties uz valsts noteikumiem, turklāt daži vispārīgi noteikumi izriet no vispārējā tiesiskā regulējuma. Katra programma var noteikt atbilstības kritērijus, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laikposms – piemēro termiņu, kurā var notikt darbības un tikt veikti izdevumi; • intervences tvērums – piemēro ierobežojumus to darbību veidiem, kuras var līdzfinansēt; • izmaksu kategorijas – konkrētas izmaksu kategorijas nav iekļautas; • darbību ģeogrāfiskā norises vieta – atbilstīgas ir tikai konkrētas vietas; • darbību ilglaicīgums – var būt nepieciešams saglabāt investīcijas minimālo laikposmu pēc darbības pabeigšanas; • atbalsta saņēmēji – tikai konkrēti uzņēmumi, struktūras vai ekonomikas dalībnieki ir tiesīgi saņemt atbalstu.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Nav piemērojams

Vidiskās integrācijas iespējas

Vides jautājumi nav starp ESF+ galvenajām mērķjomām. Tomēr ESF+ programmu intervences pasākumi ir saistīti ar zaļo pārkārtošanos un zaļo ekonomiku, un tiem jāsniedz ieguldījums zaļās pārkārtošanās un zaļās ekonomikas īstenošanā. Tāpēc, atbalstot darba tirgus reintegrācijas projektus vai izglītības programmas, kas saistītas ar aprites ekonomiku, energoefektivitāti un citiem zaļās ekonomikas aspektiem, ESF+ var atbalstīt tādu jaunu prasmju attīstīšanu, kas vajadzīgas, lai pielāgotos klimata pārmaiņām un palīdzētu uzņēmumiem attīstīties šajā virzienā.

Tehniskās palīdzības iespējas

Atbalstu potenciālajiem saņēmējiem parasti sniedz VI vai starpnieks. Konkrēts atbalsts katrā programmā atšķiras un var ietvert norādījumu dokumentus par to, kā attīstīt projekta ideju, iesniegt pieteikumu vai aizpildīt pieteikuma veidlapas, seminārus un darbseminārus, kuros iepazīstina ar procedūrām, vai mērķtiecīgu atbalstu potenciālajiem atbalsta saņēmējiem pēc pieprasījuma.

Noderīgas saites un resursi

- Eiropas Komisijas tīmekļlapa par ESF+: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/en>
- ESF+ transnacionālās sadarbības platforma: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/en/transnational-cooperation-platform>
- ESF finanšu instrumenti: <https://www.fi-compass.eu/video/esf-financial-instruments-action-impact-and-success-stories>

Projektu piemēri

Finansēto projektu datubāzes:

- https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/projects-database_en
- <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=46&langId=en&list=1>

Zaļo darbvietu programma

Ilgums: no 2007. gada līdz 2015. gada decembrim

Atbalsta saņēmējs: *Fundacion Biodiversidad* (Vides ministrija, Spānija)

Atbalsta saņēmēja veids: valsts publiska iestāde

Kopējais budžets: 45 000 000 EUR

ES ieguldījums: 22 500 000 EUR

Projekta mērķis bija sniegt iespēju uzņēmumiem un privātpersonām izmantot iespējas vides nozarē. Tāpēc dotācijas tika sadalītas vairākos projektos apjomā no 40 000 EUR līdz 400 000 EUR. Projektos tika sekmēta darījumdarbības ilgtspēja, ekoinovācija un modernizācija, īstenojot dažādu veidu vides pārvaldības sistēmas.

Īpaša uzmanība tika pievērsta tam, lai lejupslidošās ekonomikas nozarēs strādājošajiem palīdzētu pārkvalificēties zaļo darbvietu tirgum. Projektā atbalstīto darbību skaits bija liels, un to vidū bija apmācības kursi, konferences, informācijas kampaņas, pētījumi, norādījumi un profesionālas konsultācijas. Piemēram, vienā projektā tika izveidots zaļās darījumdarbības tīkls, kas veicina MVU jaunizveidi un novirza investīcijas uz vidiski ilgtspējīgiem uzņēmumiem. Rezultātā tika atbalstīta vairāk nekā 2500 zaļo uzņēmumu izveide vai izaugsme, un aptuveni 60 000 cilvēku ieguva jaunas prasmes.

Avots: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=46&langId=en&projectId=242>

Taisnīgas pārkārtošanās fonds

Atbalsts to ES reģionu zaļās pārkārtošanās procesam, kuri ir atkarīgi no fosilā kurināmā un augstu emisiju nozarēm

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
<p>Produktīvas investīcijas MVU, jaunu uzņēmumu radīšana, pētniecība un inovācija, digitalizācija un digitālā savienojamība, vides rehabilitācija, tīra/atjaunojama enerģija, aprites ekonomika, darba ņēmēju prasmju pilnveide un pārkvalifikācija, palīdzība darba meklēšanā un darba ņēmēju programmu aktīva iekļaušana, esošo oglekļintensīvo iekārtu pārveidošana, ja šīs investīcijas ļauj ievērojami samazināt emisijas, un nodarbinātības aizsardzība</p>	<p>TPF ir ES finansējuma instruments reģioniem, kas ir atkarīgi no nozarēm, kurās intensīvi izmanto fosilo kurināmo un kurās rodas lielas siltumnīcefekta gāzu emisijas. Mērķis ir palīdzēt tiem sagatavoties pārejai, kas nepieciešama, lai samazinātu emisijas vismaz par 55 % līdz 2030. gadam un sasniegtu klimatneitralitāti līdz 2050. gadam. Konkrētāk, TPF mazinās sociāli ekonomiskās izmaksas, ko rada klimatiskā pārkārtošanās, atbalstot attiecīgo reģionu ekonomikas dažādošanu un pārveidi un palīdzot cilvēkiem pielāgoties mainīgajam darba tirgum. TPF ir Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma (TPM) pirmais pīlārs. TPM ir viens no pamatrīkiem, kas nodrošina, ka pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku notiek taisnīgi, nevienu neatstājot novārtā. TPM ietver vēl divus citus pīlārus.</p> <ol style="list-style-type: none">1. <i>InvestEU</i> shēmas (<i>InvestEU</i> taisnīgas pārkārtošanās shēma) mērķis ir piesaistīt privātās investīcijas (sīkāku informāciju sk. 4. nodaļā par <i>InvestEU</i> fondu).2. Publiskā sektora aizdevumu mehānisms (PSAM) rada publiskas investīcijas ar preferenciālu aizdevumu nosacījumu starpniecību. PSAM ir vērsts uz publiskā sektora iestādēm un sastāv no dotāciju komponenta un aizdevumu un konsultatīvā atbalsta komponenta. Dotāciju komponentu pārvalda Eiropas Komisija (Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts un <i>CINEA</i>), un aizdevumu komponentu pārvalda finansējuma partneris. Dotāciju komponenta ES budžets ir 1,495 miljardi EUR, un aizdevumus nodrošina EIB ar kopējo vērtību 10 miljardi EUR. Speciāls konsultatīvs atbalsts ir pieejams konsultāciju centra <i>InvestEU</i> ietvaros ar budžetu 2,5 miljoni EUR, lai atbalstītu projektu sagatavošanu, izstrādi un īstenošanu, kā arī stiprinātu atbalsta saņēmēju un aizdevumu shēmas koordinatoru spējas. PSAM tiek īstenots, izsludinot uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, ko pārvalda <i>CINEA</i>. Tas tiks ieviests 2022. gadā ar nosacījumu, ka tiks pieņemts pietiekams skaits teritoriālo taisnīgas pārkārtošanās plānu⁴⁸.
Komponenti	
<p>Pamatojoties uz TPF finansētajām darbībām, tā komponentus var definēt šādi:</p> <ul style="list-style-type: none">• vide (piemēram, zemes atjaunošana, aprites ekonomika, ilgtspējīga mobilitāte un zaļā infrastruktūra);• enerģija (piemēram, atjaunojamā enerģija, energoefektivitāte un centralizētās siltumapgādes modernizācija);• inovācija (piemēram, pētniecības un inovācijas darbības universitātēs un digitalizācija);• sociālā joma (piemēram, darbaspēka prasmju pilnveide un pārkvalifikācija, sociālā iekļaušana un izglītība).	
Finansējuma apjoms	
<p>7,5 miljardi EUR DFS 2021.–2027. gadam + 10 miljardi EUR no Eiropas Atveseļošanas instrumenta 2021.–2023. gadam.</p> <p>Dalībvalstis var brīvprātīgi palielināt šo budžetu, pārvedot līdzekļus no ERAF un ESF+, ievērojot konkrētus nosacījumus. Finansējums ir pieejams arī ar PSAM starpniecību – dotācijas 1,5 miljardu EUR vērtībā, ko finansē no ES budžeta, un aizdevumi 10 miljardu EUR vērtībā no EIB, lai piesaistītu publiskās investīcijas no 25 miljardiem EUR līdz 30 miljardiem EUR.</p>	
Pārvaldības veids	
<p>TPF pārvaldība notiek dalīti starp Eiropas Komisiju un valsts un reģionu iestādēm konkrētās ES dalībvalstīs. Dalībvalstu iestādes, kas atbild par TPF pārvaldību, izvēlas, kuri projekti tiks atbalstīti.</p>	
	<p>48 Informācija par PSAM ir atrodama Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals/just-transition-mechanism-public-sector-loan-facility-call-proposals_en).</p>

Noderīgas saites un resursi

TPF juridiskais pamats: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32021R1056>

Informācija par TPF: https://ec.europa.eu/regional_policy/de/funding/jtf/

PSAM juridiskais pamats: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1229>

Informācija par PSAM:

• https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/just-transition-fund/just-transition-platform_en

• https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_21_1935

VI: https://ec.europa.eu/regional_policy/lv/atlas/managing-authorities/

Jautājumi un atbildes par piekļuvi fondam: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/accessing-funds/#2

Finansēto projektu datubāze: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/lv/projects>

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Par to, kāda veida saņēmēji ir tiesīgi saņemt TPF atbalstu, izlemj valsts vai reģiona VI. Piemēram, atbalsta saņēmēji var būt MVU, lieli uzņēmumi, pētniecības organizācijas, publiskās iestādes, NVO vai pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Projektu veidi

Lai nodrošinātu pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku, ES atbalstīs oglekļietilpīgus reģionus to ekonomikas dažādošanā un jaunu darbvietu radīšanā. TPF atbalstītās darbības citstarp būs šādas:

- inovācijas projekti;
- projekti, kas veicina pārkārtošanos uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu un aprites ekonomiku, tostarp pasākumi, kuru mērķis ir palielināt resursefektivitāti;
- infrastruktūras attīstīšana cenās ziņā pieejamai tīrai enerģijai, tostarp enerģijas uzglabāšanas tehnoloģijas;
- centralizētās siltumapgādes tīklu rehabilitācija un modernizācija;
- projekti, kas atbalsta vietēju ilgtspējīgu izaugsmi;
- konsultāciju pakalpojumi, kas sniedz ieguldījumu TPF atbalstītajos pasākumos;
- zaļās infrastruktūras un ūdens resursu apsaimniekošanas attīstīšana;
- degradētu teritoriju reģenerācija un dekontaminācija;
- investīcijas aprites ekonomikas uzlabošanā;
- projekti, kas palielina energoefektivitāti un atjaunojamās enerģijas izmantošanu;
- sociāli projekti, tostarp darba ņēmēju prasmju pilnveide un pārkvalifikācija, sociālā iekļaušana un palīdzība darba meklēšanā.

Finansējuma veids

TPF galvenokārt nodrošina dotāciju finansējumu, tomēr ar *InvestEU* starpniecību var piesaistīt privātās investīcijas un ar EIB starpniecību – publisko finansējumu.

Atbilstības kritēriji

Dalībvalstis kopā ar Komisiju noteiks teritorijas un nozares, kas ir tiesīgas saņemt finansējumu TPF ietvaros (t. i., teritorijas, kas, kā paredzams, visvairāk cietīs no pārejas uz klimatneitralitāti). Projektu atlases kritērijus individuāli nosaka dalībvalstis.

Redzamības prasības

Atbalsta saņēmējiem un struktūrām, ka īsteno TPF finansētus projektus, jāatzīst fondu atbalsts, tostarp atkārtoti izmantotie resursi. Piemēram, atbalsta saņēmējiem projekta oficiālajā tīmekļvietnē (ja tāda ir) un sociālo mediju vietnēs jāpublicē īss un ar atbalsta līmeni samērīgs apraksts par darbību, tostarp tās mērķiem un rezultātiem, un jāuzsver ES finansiālā atbalsta saņemšanas fakts⁴⁹.

⁴⁹ Plašāka informācija par atbalsta saņēmēju pienākumiem ir pieejama Eiropas Komisijas tīmekļvietnē (https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en).

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

TPF sniedz tiešu ieguldījumu vidē, atbalstot projektus, kuru mērķis ir uzlabot aprites ekonomiku, attīstīt zaļo infrastruktūru un tīro enerģiju vai veikt vides rehabilitāciju, tostarp zemes atjaunošanu.

Vidiskās integrācijas iespējas

Vide tiek integrēta ar TPF starpniecību, šim fondam finansējot projektus, kas veicina pāreju uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu ekonomiku, tostarp pasākumus, kuru mērķis ir palielināt resursefektivitāti. Investīcijas, kas saistītas ar fosilā kurināmā ražošanu, pārstrādi, transportēšanu, izplatīšanu, uzglabāšanu vai sadedzināšanu, netiks atbalstītas.

Tehniskās palīdzības iespējas

Dalībvalstīm

- Taisnīgas pārkārtošanās platforma: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_lv
- *InvestEU* konsultatīvais atbalsts saistībā ar PSAM: <https://eiah.eib.org/about/service/working-towards-a-just-transition.htm>
- Strukturālo reformu atbalsta programma: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en
- Iniciatīva ogļu ieguves reģioniem pārkārtošanās procesā: https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/eu-coal-regions/secretariat-technical-assistance-regions-transition-start_en
- Sekretariāts tehniskās palīdzības sniegšanai pārejas reģioniem (START): https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/eu-coal-regions/secretariat-technical-assistance-regions-transition-start_en

Projektu virzītājiem

- Eiropas Biznesa atbalsta tīkls (jo īpaši inovācijas projekts) <https://een.ec.europa.eu/>

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments

Viens no ES finansējuma pamatinstrumentiem izaugsmes, nodarbinātības un konkurētspējas veicināšanai Eiropas līmenī

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
<p>EISI fonds, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta investīcijām infrastruktūrā ES līmenī, veicina izaugsmi, nodarbinātību un konkurētspēju, attīstot augstas veiktspējas, ilgtspējīgus un efektīvi starpsavienotus Eiropas tīklus transporta, enerģijas un digitālo pakalpojumu jomā. Tas veicina vienkāršāku un ilgtspējīgāku ceļošanu, sniedz ieguldījumu energotīklu sadarbības uzlabošanā pāri robežām un nodrošina apgādes drošību, attīstot viedus energotīklus un oglekļa dioksīda tīklus, uzlabojot atjaunojamās enerģijas izmantošanu un stiprinot pārrobežu sadarbību starp iestādēm, darījumdarbības nozarēm un iedzīvotājiem.</p> <p>Papildus dotācijām EISI piedāvā finansiālu atbalstu projektiem ar inovatīvu finanšu instrumentu, piemēram, garantiju, projektu obligāciju, aizdevumu, pašu kapitāla un finanšu instrumentu kombināciju, starpniecību. Kopējais budžets šim fondam 2021.–2027. gada DFS ir 33,71 miljards EUR pašreizējās cenās.</p>	<p>EISI vispārējie mērķi ir uzbūvēt, attīstīt, modernizēt un pabeigt Eiropas tīklus transporta, enerģētikas un digitālajā nozarē. Viena no EISI prioritātēm ir nodrošināt un stiprināt sinerģijas starp enerģētikas, transporta un digitalizācijas nozari. Starpnozaru darbības var sniegt iespēju optimizēt izmaksas vai rezultātus, apvienojot finanšu, tehniskos resursus vai cilvēkresursus, tādējādi uzlabojot ES finansējuma efektivitāti.</p>
	Finansējuma veids
	<p>EISI nodrošina dotācijas. Attiecīgā gadījumā tās papildina ar finanšu instrumentiem, piemēram, aizdevumiem, garantijām un pašu kapitālu (piemēram, Alternatīvo degvielu infrastruktūras instrumentu (ADIS)) tiem projektiem, kam ir ierobežota finansiālā dzīvotspēja, bet kam ir potenciāls piesaistīt tirgus finansējumu tuvākajā nākotnē.</p>

Komponenti

- **EISI – Enerģētika.** EISI – Enerģētika ar kopējo budžetu 5,84 miljardi EUR 2021.–2027. gadam sniedz finansiālu atbalstu investīciju nepietiekamības novēršanai pārrobežu energoinfrastruktūras projektos, kas iekļauti ES vispārējās intereses projektu sarakstā. Tas uzlabo ES enerģētisko drošību pieaugošā enerģijas pieprasījuma kontekstā un atbalsta atjaunīgo energoresursu integrāciju. EISI – Enerģētika arī ietver politikas sadaļu, kas attiecas uz pārrobežu atjaunīgās enerģijas projektiem, lai sekmētu dalībvalstu sadarbību pārrobežu atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju projektos, nodrošinot zemākas atjaunīgo energoresursu integrācijas izmaksas un sniedzot iespējas atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju stratēģiskai apguvei.
- **EISI – Telekomunikācijas.** Vispārējais mērķis ir radīt Eiropas sadarbīgu digitālo pakalpojumu ekosistēmu, kas nodrošina digitālā vienotā tirgus darbību praksē. EISI – Telekomunikācijas atbalsta Eiropas tīklus un infrastruktūras, kas nodrošina trūkstošās saites starp Eiropas enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozari. Eiropas digitālajiem pakalpojumiem mērķiezīmētais budžets 2014.–2020. gadam ir 870 miljoni EUR.
- **EISI – Transports.** Šis virziens nodrošina finansējuma instrumentu, lai īstenotu Eiropas transporta infrastruktūras politiku – efektīvi, savstarpēji savienoti un multimodāli tīkli un infrastruktūra viedai, sadarbīgai, ilgtspējīgai, iekļaujošai, piekļūstamai, noturīgai, drošai un aizsargātai mobilitātei. Tā mērķis ir atbalstīt investīcijas jaunas transporta infrastruktūras būvēšanā Eiropā vai esošās infrastruktūras rehabilitācijā un modernizācijā. EISI – Transports kopējais budžets ir 25,8 miljardi EUR, no kuriem 11 miljardi EUR rezervēti kohēzijas valstīm.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

ADIS budžets ir 1,575 miljardi EUR (1,2 miljardi EUR vispārējais finansējums un 375 miljoni EUR kohēzijas finansējums). Saskaņā ar ADIS alternatīvo degvielu projekti (ūdeņradis, elektrība un šķidrā dabasgāze), kas attiecas uz Eiropas transporta tīkliem, tiek atbalstīti ar vienības iemaksām vai līdzfinansējuma likmēm (atkarībā no tā, vai uz projektu attiecas vispārējais vai kohēzijas finansējums) kopā ar obligāto finansējuma komponentu, ko nodrošina publiskas vai privātas finansējuma iestādes.

Tiesīgi saņemt atbalstu ir tikai tiesību subjekti un kopuzņēmumi, kas nodibināti ES dalībvalstīs⁵⁰.

⁵⁰ Bieži uzdotie jautājumi par ADIS ir pieejami tiešsaistē (<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/faq?type=0,1;categories=-tenders;programme=43251567;keyword=AFIF;freeTextSearchKeyword=-;matchWholeText=true;period=null;status=0,1;sortQuery=relevance;faqListKey=faqSearchTablePageState>).

Vidiskās integrācijas iespējas

EISI – Transports atbalsta inovāciju transporta nozarē, lai citu mērķu starpā mazinātu transporta ietekmi uz vidi un uzlabotu energoefektivitāti, kam ir pozitīva ietekme uz vietējo gaisa piesārņojumu un transporta ietekmes uz vidi mazināšana ietekme.

Pārsvārā gadījumu energoinfrastruktūras projektiem, ko finansē ar EISI starpniecību, ievērojot to darbības jomu un vietu, veic vidiskās atbilstības novērtējumus saskaņā ar IVN direktīvu, Dzīvotņu direktīvu un Putnu direktīvu. Turklāt projektu priekšlikumos par dotācijām darbu veikšanai būtu jāpierāda, kā projekti risina klimatnoturības jautājumu.

Tehniskās palīdzības iespējas un citas noderīgas saites un resursi

- EISI – Transports padomdevēju grupa: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility/transport-infrastructure/cef-transport-advisory-group_en
- Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus par enerģiju un transportu: https://cinea.ec.europa.eu/calls-proposals_en
- Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus par digitālajiem pakalpojumiem: https://hadea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_en
- Valstu kontaktpunkti: https://hadea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility/national-contact-points_en
- CINEA tīmekļvietne: https://cinea.ec.europa.eu/connecting-europe-facility/about-connecting-europe-facility_en

Projekts, kas turpinājumā aprakstīts kā piemērs, tika finansēts iepriekšējā DFS (2014.–2020. gadam).

Augstas veiktspējas dzelzceļa līnijas izbūve kā daļa no Eiropas transporta tīkla

Ilgums: 2014.–2020. gads (EISI), 2021.–2026. gads (NextGenerationEU)

Atbalsta saņēmējs (koordinators): Austrijas Federālā klimatrīcības, vides, enerģētikas, mobilitātes, inovācijas un tehnoloģijas ministrija

Atbalsta saņēmēja veids: vides iestāde

Kopējais budžets: 5,4 miljardi EUR

ES ieguldījums: EISI 2014.–2019. gadam: 57,5 miljoni EUR (apakšiedaļai *Wettmannstätten–St. Andrä*). ANM pieprasītais ES ieguldījums 2021.–2026. gadam: 543 miljoni EUR

Koralmbahn ir daļa no Alpu–Adrijas koridora, kas ir viena no svarīgākajām Eiropas dzelzceļa asīm. Visā garumā elektrificētais 127 km garais jaunais augstas veiktspējas sliežu ceļš, kas savieno reģionālās galvaspilsētas Grācu un Klāgenfurti, saīsinās braukšanas laiku no trim stundām līdz 45 minūtēm, un tas ir reāls stimuls pārcelt preču un pasažieru pārvadājumus no autotransporta uz dzelzceļa transportu. Koralmbahn ir viens no koridora vissvarīgākajiem dzelzceļa posmiem ar 47 km garu tuneli, no kura 33 km ir Koralmas tunelis, kas ir Austrijā garākais dzelzceļa tunelis. Tas saņem finansējumu gan no EISI, gan no NextGenerationEU (pēdējā gadījumā ar Austrijas ANM starpniecību), kas atbalstīs arī savienojošo reģionālo līniju elektrifikāciju. Pamatojoties uz visaptverošiem IVN, tostarp papildu vides pasākumiem (attiecībā uz gaisu, ūdeni, augsni un cilvēku veselības aizsardzību), Austrija nodrošina, ka ierosinātās investīcijas dzelzceļa infrastruktūrā nerada būtisku kaitējumu videi, cita starpā veicot plašus aizvietošanas pasākumus, piemēram, upju atjaunošanu un ekoloģiski vērtīgu dzīvotņu veidošanu, kā arī trokšņa mazināšanas pasākumus. Iedzīvotāju līdzdalības process bija cieši saistīts ar maršruta plānošanas procesu un ietvēra gan informēšanu par projektu, gan konkrētas līdznoteikšanas iespējas plānošanā.

Avots: https://commission.europa.eu/document/1eeadd63-c08e-49c0-a13d-922b7e0fab9a_en

Projekta tīmekļlapa: <https://infrastruktur.oebb.at/en/projects-for-austria/railway-lines/southern-line-vienna-villach/koralmbahn-railway>

Projektu piemēri

Ir pieejamas šādas finansēto projektu datubāzes:

- <https://cinea.ec.europa.eu/featured-projects>
- <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-energy/cef-energy-projects-and-actions>
- <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-telecom/cef-telecom-projects>
- <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-transport/cef-transport-projects>

Atveseļošanas un noturības mehānisms

Galvenais instruments, kas ir NextGenerationEU pamatā, lai palīdzētu ES atkopties pēc Covid-19 pandēmijas spēcīgākai un noturīgākai

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
<p>ANM ietver sešus pilārus: zaļā pārkārtošanā; digitālā pārveide; gudra, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme; sociālā un teritoriālā kohēzija; veselības aprūpe, kā arī ekonomiskā, sociālā un institucionālā noturība, un rīcībpolitikas nākamajai paaudzei.</p>	<p>ANM galvenais mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomisko un sociālo ietekmi. Tomēr finansējums ne tikai mazina negatīvo ietekmi, bet arī palīdz uzlabot ES tautsaimniecību un sabiedrību, nodrošinot lielāku ilgtspēju un noturību, pievēršoties arī zaļās un digitālās pārkārtošanās procesam. Šajā nolūkā ANM regula⁵¹ nosaka skaidrus izdevumu mērķus: 37 % klimatiskās pārkārtošanās sasniegšanai un 20 % digitālās pārkārtošanās sasniegšanai.</p>
Komponenti	
<p>Eiropas Komisija ir noteikusi septiņas pamatjomas investīcijām:</p> <ol style="list-style-type: none">enerģētikas uzlabošana – nākotnes prasībām atbilstošu tīru tehnoloģiju intensīvāka izmantošana un atjaunīgo energoresursu attīstības un izmantošanas paātrināšana;renovācija – publiskā un privātā sektora ēku energoefektivitātes uzlabošana;uzlāde un uzpilde – nākotnes prasībām atbilstošu tīru tehnoloģiju veicināšana, lai paātrinātu ilgtspējīga, pieejama un vieda transporta un uzlādes un uzpildes staciju izmantošanu un sabiedriskā transporta tīkla paplašināšanu;savienojamība – ātrdarbīgu platjoslas pakalpojumu, tai skaitā optiskās šķiedras un 5G tīklu, strauja ieviešana visos reģionos un māsaimniecībās;modernizācija – valsts pārvaldes un sabiedrisko pakalpojumu, tai skaitā tiesu un veselības aprūpes sistēmas, digitalizācija;paplašināšana – Eiropas rūpniecības datu mākoņu kapacitātes palielināšana un sevišķi jaudīgu, progresīvu un ilgtspējīgu procesoru izstrāde;pār kvalifikācija un prasmju pilnveide – izglītības sistēmu pielāgošana tam, lai sekmētu digitālo prasmju iegūšanu un mācības visu vecumu cilvēkiem (gan vispārējā, gan profesionālajā izglītībā).	<p>⁵¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.</p>
Finansējuma veids	Finansējuma apjoms
<p>ANM regula kā maksājumu veidu paredz dotācijas un aizdevumus, tomēr dalībvalstis var īstenot projektus dažādos veidos. Piemēram, finansējumu no ANM var piešķirt finanšu starpniekam, kam piesakās galasaņēmēji.</p>	<p>Līdz 723,8 miljardiem EUR (pašreizējās cenās)</p>
	Pārvaldības veids
	<p>ANM ir uz veikspēju balstīts instruments. Finansējums tiks izmaksāts tieši dalībvalstīm, pamatojoties uz to progresu valsts ANP īstenošanā un jo īpaši to saskaņoto atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi, kuri noteikti reformu sasniegšanai un investīcijām ANP. Dalībvalstis sagatavo ANP, ko iesniedz Eiropas Komisijai apstiprināšanai. Dalībvalstis ir atbildīgas par minēto plānu īstenošanu, un daudzos gadījumos tās konkrētu plānu elementu īstenošanu deleģē starpniekiem.</p>
	Paredzētie atbalsta saņēmēji
	<p>Nemot vērā ANM plašo raksturu un ANP atbalstīto pasākumu dažādību, galasaņēmēji var būt dažādi atkarībā no projektu veida, risināmās jomas un konkrētās finansējuma shēmas. Daudzos gadījumos galasaņēmēji ir publiskas struktūras, tomēr bieži publiskās struktūras darbojas kā starpnieki. Tādējādi, ja jūsu organizācija ir MVU, liels uzņēmums, pētniecības organizācija vai universitāte, NVO vai pilsoniskās sabiedrības organizācija, jums var būt tiesības būt par atbalsta saņēmēju savā valstī. Atbalsta saņēmēju atlase daļēji notiek <i>a priori</i> (t. i., publisku struktūru gadījumā), savukārt citos gadījumos atbalsta saņēmēji tiek atlasīti, izsludinot uzaicinājums iesniegt priekšlikumus.</p>

Projektu veidi

ANM regulā nav noteikti konkrēti projektu veidi; aptverto projektu definīcija principā ir dalībvalstu ziņā. Tā kā ANM atbalsta lielākoties publiskus atbalsta saņēmējus, tiek īstenots plašs atbalsts publiskajai infrastruktūrai (ieskaitot publiskā sektora ēkas, kā arī bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļus un citu infrastruktūru ilgspējīgam sabiedriskajam transportam), valdības finansējuma programmām (piemēram, individuāls atbalsts bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļiem un atbalsts atjaunīgās enerģijas izmantošanai) un valdības sponsorētām programmām (piemēram, atbalsts materiālu iegādei skolotājiem un atbalsts izglītības programmām).

Dalībvalstīm jānodrošina, ka visos atbalstītajos pasākumos tiek ievērots NBK princips, kas paredzēts ANM regulā. Kad jūsu projekts tiek atlasīts, tas jāpielāgo šīm prasībām, kā noteikts jūsu dalībvalsts ANP.

Atbilstības kritēriji

Atbilstības kritēriji, kas piemērojami konkrētiem projektiem uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus vai citās horizontālās shēmās, var atšķirties starp dalībvalstīm un pat starp individuāliem pasākumiem, jo bieži vien šo kritēriju definēšanu un finansējuma saņēmēju atlasīšanu veic starpnieki. Tomēr atsevišķi kritēriji jāpiemēro vienmēr, piemēram, konkrēti piesardzības pasākumi attiecībā uz NBK principu. Ierobežojumi un kritēriji var ietvert *inter alia* ierobežojumus attiecībā uz intervenču darbības jomu, izmaksu kategorijām, projektu ilgumu, atbalsta saņēmēju veidu, noteiktu partneru veidu obligātu iesaisti un atbalstīto nozaru lielumu.

Redzamības prasības

Kā noteikts ANM regulas 34. pantā:

Savienības finansējuma saņēmēji atzīst Savienības finansējuma izcelsmi un nodrošina tā redzamību, tostarp attiecīgajā gadījumā pievienojot Savienības logo un attiecīgu finansējuma paziņojumu ar tekstu "finansē Eiropas Savienība – NextGenerationEU".

Dažādiem atbalsta saņēmējiem būtu jāsniedz dažādiem adresātiem, tostarp medijiem un sabiedrībai, noderīga un samērīga mērķvirzīta informācija par finansējumu.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

ANM regulā nav tieši minēts konkrēts finansējums, kas paredzēts vidiskajiem mērķiem. Tomēr naudas līdzekļiem, kas mērķiezīmēti "zaļajiem" projektiem, var būt netieša pozitīva ietekme uz vidi. Turklāt dažas dalībvalstis savos plānos ir skaidri iekļāvušas projektus (bieži "zaļās pārkārtošanās" vai "ilgtspējīgas izaugsmes" pilāros), kas atbalsta ar vidi saistītus mērķus, piemēram, bioloģisko daudzveidību vai aprites ekonomiku. Šo projektu veids un īstenošana ir ļoti atkarīgi no individuālu dalībvalstu programmām.

Vidiskās integrācijas iespējas

ANP ietver spēcīgu "zaļo" elementu, 37–60 % no kopējā finansējuma (atkarībā no dalībvalsts) mērķiezīmējot zaļajiem projektiem. Šie projekti attiecas uz plašu tēmu klāstu, kas konkrēti saistītas ar vidi (piemēram, ja jūsu ierosinātais projekts attiecas uz bezemisiju mobilitāti, klimatam nekaitīgu būvniecību, nozaru dekarbonizāciju un vairākām citām tēmām, jums varētu būt tiesības būt par atbalsta saņēmēju), kā arī tēmām, kas netieši saistītas ar vidi (piemēram, digitalizācija un darbaspēka prasību pilnveide zaļajai ekonomikai). Konkrētie veidi, kā integrēt vidi, ir ļoti atkarīgi no individuālu dalībvalstu programmām. Turklāt, kā minēts [3. nodaļā](#) un iepriekš šajā iedaļā, ANM regula nosaka, ka visiem atbalstītajiem pasākumiem (ne tikai zaļajiem pasākumiem) jāatbilst NBK principam.

Tehniskās palīdzības iespējas

Palīdzības sniegšana potenciālajiem atbalsta saņēmējiem ir dalībvalstu un attiecīgā starpnieka ziņā. Tas, kā palīdzība tiek strukturēta, ir atkarīgs no konkrētās dalībvalsts un individuālā pasākuma. Palīdzība var tikt sniegta kā norādījumi vai informatīvs materiāls, palīdzības dienesti, darbsemināri, mērķorientēts atbalsts personām, pasākumi, kuros mācās no līdzbiedriem, u. c.

Noderīgas saites un resursi

Komisijas tīmekļlapa, kurā sniegts pārskats par ANM un ietvertas saites uz visiem valstu ANP: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_lv.

**Efektīva
pārnēsājama
slimību ārstēšana (divu
infekcijas klīniku modernizācija/
būvniecība Ļubļanā un Mariborā
(Slovēnijā))**

Ilgums: no 2021. gada 20. jūlija (valsts ANP pieņemšanas diena) līdz 2026. gada 30. jūnijam

Atbalsta saņēmēju koordinators: Veselības ministrija / infekcijas klīnikas Ļubļanā un Mariborā

Atbalsta saņēmēju veids: publiskas iestādes

Kopējais budžets: 140 miljoni EUR (bez pievienotās vērtības nodokļa)

ES ieguldījums: 110 miljoni EUR (bez pievienotās vērtības nodokļa)

Šo plānoto investīciju mērķis saskaņā ar Slovēnijas valsts ANP ir palielināt Slovēnijā spēju ārstēt pārnēsājamas slimības. Investīcijas sastāv no divu infrastruktūras projektu īstenošanas – infekcijas klīnikas modernizācija Ļubļanā un jaunas infekcijas klīnikas būvniecība Mariborā.

Klīnikām jāatbilst prasībām, ko piemēro gandrīz nulles enerģijas ēkām. Uz šo ēku jumtiem varēs uzstādīt fotoelementu sistēmu pašapgādei ar elektroenerģiju. Tajā pašā laikā tiks uzstādīti saules enerģijas paneļi ūdens sildīšanai vannas istabām. Ēkas tiks aprīkotas ar pienācīgu izolāciju, un virsmas regulēšanai, lai novērstu mitrumu, tiks izmantotas gaisa plūsmas. Tiks nodrošināta pilnīga un vienota ēku izolācija, ieskaitot balkonius, logu izvietojumu, jumtus, sienas, durvis un grīdas, un īpaša uzmanība tiks pievērsta tam, lai novērstu to, ka temperatūra uz jebkurām virsmām ēkas iekšpusē samazinās līdz līmenim, kas zemāks par rāsas punkta temperatūru.

No ēku energoefektivitātes viedokļa tiks arī apsvērti attiecīgi elementi un tehniskās sistēmas ēkā, piemēram, pasīvie elementi, kas veicina pasīvos paņēmienus, kuru mērķis ir mazināt enerģijas vajadzības apsildei vai dzesēšanai, energopatēriņam apgaismojuma vajadzībām un ventilācijai, lai uzlabotu siltuma un vizuālo komfortu. Tiks ņemta vērā apkārtējā vide un sienas, tādējādi nodrošinot ēkās papildu izolāciju un noēnojumumu. Tas arī veicinās enerģijas pieprasījuma mazināšanu, mazinot arī vajadzību pēc apsildes un dzesēšanas un vienlaikus uzlabojot ēkas energoefektivitāti. Tiks uzstādītas pašregulējošas ierīces atsevišķai temperatūras regulēšanai katrā ēkas telpā vai vismaz konkrētā apsildāmā zonā, kas mazinās sadedzināšanas iekārtu nomaiņas vispārējās izmaksas.

Projektā tiks izmantoti tehnoloģiski risinājumi, produkti, inovācijas un priekšlikumi dažādās jomās (dabas, reciklēti un reciklējami materiāli), lai uzlabotu resursefektivitāti (tādējādi sniedzot ieguldījumu aprites ekonomikā un energoefektivitātes un materiālu efektivitātes palielināšanā atbalstītos procesos). Koka vai koka elementu īpatsvars ēkās (izņemot iekštelpu aprīkojumu) būs vismaz 30 % no izmantoto materiālu apjoma. Tiks izmantoti būvmateriāli, kur pamatā ir atjaunojamās izejvielas, piemēram, koksne, celuloze un vilna.

Visa ūdensapgāde ēkās tiks aprīkota ar ūdens taupīšanas tehnoloģijām.

Attiecībā uz transportu tiks uzstādīti uzlādes punkti elektrificētu transportlīdzekļu viedai uzlādei. Klīnikas atradīsies pilsētas daļā, uz kuru tiks nodrošināts tiešs transports ar autobusiem un elektrificētiem transportlīdzekļiem, tādējādi palīdzot mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas.

Iesaistītajiem uzņēmumiem ir jāīsteno atzīta vidiskās pārvaldības sistēma, piemēram, ES Vides vadības un audita sistēma (EMAS), Starptautiskās Standartizācijas organizācijas standarti (ISO 14001) vai līdzvērtīgi standarti, vai jāizmanto un/vai jāražo preces vai pakalpojumi, kam piešķirts ES ekomarķējums vai cits I tipa ekomarķējums.

Pakalpojumu vai piegāžu iepirkumā jāņem vērā kritēriji, kas piemērojami zaļajam publiskajam iepirkumam.

Avots: Slovēnijas ANP un tā I pielikums slovēņu valodā (https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/UR500/01_si-rrp_23-7-2021.pdf) un https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/UR500/02_si-rrp_annex-1_21-7-2021_lekt.pdf) un Slovēnijas ANP angļu valodā (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/slovenias-recovery-and-resilience-plan_en).

Projekta tīmekļvietne: pagaidām nav pieejama

Programma InvestEU

Ilgtermiņu investīciju, inovācijas un darbvietu radīšanas veicināšana Eiropā

Programmai InvestEU ir trīs pīlāri – fonds InvestEU, konsultāciju centrs InvestEU un portāls InvestEU. Portāls InvestEU ir ES mēroga platforma, kas apvieno investorus un projektu virzītājus. Konsultāciju centrs InvestEU papildina fondu InvestEU, atbalstot investīciju projektu identifikāciju, sagatavošanu un attīstīšanu visā ES ar kopējo budžetu 400 miljardi EUR (plašāku informāciju par konsultāciju centru InvestEU sk. [3. nodaļā](#)).

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
<p>InvestEU atbalsts tiek izvērtēts ar četrām politikas sadaļām, kas atspoguļo svarīgas ES politikas prioritātes un rada augstu ES pievienoto vērtību:</p> <ul style="list-style-type: none">• ilgtspējīga infrastruktūra (9,9 miljardi EUR);• pētniecība, inovācija un digitalizācija (6,6 miljardi EUR);• MVU (6,9 miljardi EUR);• sociālās investīcijas un prasmes (2,8 miljardi EUR).	<p>Programma InvestEU ir svarīgs instruments zaļās izaugsmes, inovācijas un darbvietu radīšanas veicināšanai Eiropā. InvestEU nodrošinās ES būtisku ilgtermiņa finansējumu, piesaistot ievērojamus privātos un publiskos līdzekļus ilgtspējīgas atveseļošanas atbalstam. Šī programma palīdzēs piesaistīt privātās investīcijas ES politikas prioritātēm, piemēram, Eiropas zaļajam kursam un digitālajai pārkārtošanai. InvestEU arī atbalsta ES stratēģiski nozīmīgas darbības, jo īpaši ņemot vērā stratēģisko vērtības ķēžu uzlabotu noturību stiprināšanu.</p>

Komponenti

Programmai InvestEU ir trīs pīlāri – **fonds InvestEU, konsultāciju centrs InvestEU un portāls InvestEU.**

1. pīlārs – fonds InvestEU Paredzams, ka šis pīlārs piesaistīs līdzekļus (sk. "Galvenās jomas"), atbalstot īstenošanas partneru investīcijas. Sagaidāms, ka īstenošanas partneri sniegs ieguldījumu aptuveni 6,55 miljardu EUR vērtībā (25 %) riska uzņemšanās spējas stiprināšanā. Garantija tiek nodrošināta 40 % apmērā, kas nozīmē, ka no ES budžeta tiek rezervēti 10,5 miljardi EUR gadījumam, ja tiks veikti garantijas izmaksas pieprasījumi, bet pārējās ir iespējamās saistības. Īstenošanas partneri var izmantot ES garantiju, lai segtu savu tiešo finansējumu atbilstīgajos projektos vai sniegtu garantijas finanšu starpniekiem, kas, savukārt, sniedz aizdevumus vai pašu kapitālu galasaņēmējiem.

2. pīlārs – konsultāciju centrs InvestEU Šis centrs savieno projektu virzītājus un starpniekus ar konsultāciju partneriem, kas tieši sadarbojas, lai palīdzētu projektiem sasniegt finansēšanas posmu. Tas sniedz konsultatīvu atbalstu, lai palīdzētu investīciju projektu sagatavošanā, attīstīšanā, strukturēšanā un īstenošanā, tostarp spēju veidošanā un tirgus attīstīšanā.

3. pīlārs – portāls InvestEU Portāls pulcē investorus un projektu virzītājus, nodrošinot viegli pieejamu un lietotājam ērtu datubāzi. Portāls InvestEU sniedz iepriekš pārbaudītu projektu sarakstu, kas ļauj kvalificētiem investoriem viegli caurskatīt projektus, pirms izlemēt, kuros investēt. Turklāt Eiropas Komisija projektus, kas saņemti publicēšanai portālā InvestEU, pēc vajadzības var nosūtīt InvestEU īstenošanas partneriem un konsultāciju centra InvestEU centrālajam piekļuves punktam. Projektu virzītājiem ir savs lietotāja profils, ar kura starpniecību iesniegt projektus. Publicēšana portālā ir bez maksas. Lai sazinātos ar portālā publicētajiem projektu virzītājiem, arī investoriem ir jāreģistrējas portālā.

Šajā saistībā ir svarīgi atzīmēt, ka EIB (ES investīciju un aizdevumu struktūra) pieder ES dalībvalstīm un piedāvā aizdevumus, garantijas, kapitālinvestīcijas un konsultāciju pakalpojumus. Tikai daļai no tās investīcijām tiks segta ar InvestEU garantiju. Plašāka informācija par EIB finansējuma saņemšanu atrodama EIB tīmekļvietnē (<https://www.eib.org/en/index.htm>). EIF, kas ir daļa no EIB grupas, specializējas MVU un riska kapitāla investīciju jomā (<https://www.eif.org/>).

Finansējuma apjoms

Paredzams, ka fonds *InvestEU* piesaistīs vairāk nekā 372 miljardus EUR publisko un privāto investīciju, izmantojot ES budžeta garantiju 26,2 miljardu EUR apmērā, kas papildina īstenošanas partneru, piemēram, EIB grupas un citu starptautisko finanšu iestāžu vai valsts attīstību veicinošo banku, investīcijas.

Programma *InvestEU* arī sniedz iespēju izveidot dalībvalstu nodalījumus katrā politikas jomā. Tas nozīmē, ka ES valstis var ieguldīt papildu līdzekļus ES garantijas nodrošinājumā vai konsultāciju centrā *InvestEU*, brīvprātīgi novirzot daļu savu resursu no dalītā pārvaldībā esošiem līdzekļiem, piemēram, kohēzijas politikas līdzekļiem vai līdzekļiem no ANM piešķirumiem, uz šiem nodalījumiem, lai pievērstos konkrētām valsts prioritātēm.

Pārvaldības veids

Fonds *InvestEU* ir finansējuma instruments, kurā liels uzsvars ir likts uz ES politikas prioritātēm. No fonda *InvestEU* pieejamā ES budžeta garantija tiek īstenota ar izvēlēto finanšu partneru jeb "īstenošanas partneru" starpniecību. Galvenais partneris ir EIB grupa (EIB un EIF), kas ir veiksmīgi īstenojusi un pārvaldījusi Eiropas Stratēģisko investīciju fondu kopš tā atklāšanas 2015. gadā un kas būs atbildīga par 75 % ES garantijas īstenošanu. ES budžeta garantija būs pieejama arī valstu attīstību veicinošajām bankām un iestādēm un citām starptautiskām finanšu iestādēm (piemēram, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankai). Plašāka informācija par finansējuma iespējām ir pieejama ar valstu attīstību veicinošo banku un iestāžu un citu starptautisko finanšu iestāžu starpniecību.

Finansējuma veids

Fonds *InvestEU* sniedz ES budžeta garantiju (aptuveni 26,2 miljardu EUR apmērā), lai atbalstītu īstenošanas partnerus, tiem palielinot savu spēju uzņemties risku un nodrošināt finansējumu (parāda vai pašu kapitāla veidā) galasaņēmējiem, kas risina ES politikas prioritātes. Īstenošanas partneri var nodrošināt finansējumu galasaņēmējiem tieši vai netieši, izmantojot privātus vai publiskus finanšu starpniekus. Finanšu produkti, kas izvērstāmi saskaņā ar *InvestEU*, var būt vispārēji produkti vai tematiski finanšu produkti. Vispārējiem finanšu projektiem ir jāatbalsta viena vai vairākas politikas jomas, uz kurām attiecas katra politikas sadaļa, un tie var ietvert vai nu parāda, vai pašu kapitāla intervences. Tematiskajiem finanšu produktiem jābūt vērstiem uz skaidri definētām politikas jomām ar augstāku ES pievienotās vērtības līmeni un jābūt saistītiem ar augstāku finansēšanas un investīciju operāciju riska profilu nekā vispārējiem produktiem.

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Projektu virzītājiem būtu jāpiesakās tieši īstenošanas partneriem (EIB vai citiem), kas piedāvās individuāli pielāgotus finansēšanas risinājumus, balstoties uz ES budžeta garantijas atbalstītajiem finanšu produktiem. *InvestEU* finansēšanas un investīciju operācijām jāsniedz atbalsts tikai tādiem galasaņēmējiem, kurus uzskata par ekonomiski dzīvotspējīgiem saskaņā ar starptautiski pieņemtiem standartiem ES finansiālā atbalsta piešķiršanas brīdī.

Galasaņēmēji var būt fiziskas vai juridiskas personas, kas veic uzņēmējdarbību ES valstī vai atbilstīgā trešā valstī, tostarp

- privātas struktūras, piemēram, īpašam nolūkam dibinātas sabiedrības vai projektu uzņēmumi, lielas korporācijas, vidējas kapitalizācijas sabiedrības (tostarp mazas vidējas kapitalizācijas sabiedrības) un MVU;
- publiskā sektora struktūras (gan teritoriālas, gan citas, bet izņemot operācijas ar struktūrām, kas rada tiešu dalībvalsts risku) un publiskā sektora struktūrām līdzvērtīgas struktūras;
- jauktas struktūras, piemēram, publiskā un privātā sektora partnerības un privātas sabiedrības ar īpašu mērķi;
- bezpeļņas organizācijas.

Kā atzīmēts iepriekš, galasaņēmēji var tieši pieteikties īstenošanas partneriem (EIB vai citiem). MVU, mazas vidējas kapitalizācijas sabiedrības, mikrofinansējuma uzņēmumi un sociālie uzņēmumi var arī pieteikties ar īstenošanas partneru finanšu starpnieku starpniecību, kurus atlasa uzaicinājumos paust ieinteresētību, ko izsludina *InvestEU* īstenošanas partneri⁵².

⁵² Atbilstīgie *InvestEU* īstenošanas partneri papildus EIB grupai būs uzskaitīti *InvestEU* tīmekļvietnē (https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme/investeu-fund/how-get-financing_en), savukārt vietējie starpnieki ir atrodami tīmekļlapā par piekļuvi finansējumam (https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/getting-funding/access-finance/index_lv.htm), kurā jau ir uzskaitīti starpnieki atbilstoši pašreizējām ES programmām un tiks secīgi uzskaitīti *InvestEU* finanšu starpnieki.

Projektu veidi

Visi projekti, kas garantēti ar *InvestEU* starpniecību, ietilpst vienā no četrām rīcībpolitikas jomām, kas uzskaitītas iedaļā "Galvenās jomas". Uz atbalsttiesīgajiem projektiem, ko atbalsta ar *InvestEU* starpniecību, attiecas šādas galvenās jomas:

- enerģētikas nozares attīstība saskaņā ar Enerģētikas savienības prioritātēm (piemēram, enerģētiskā drošība un tīra enerģija) un saistībām saskaņā ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un Parīzes nolīgumu⁵³;
- ilgtspējīgas un drošas transporta infrastruktūras, mobilitātes risinājumi un inovatīvas tehnoloģijas atbilstīgi ES transporta prioritātēm un saistībām saskaņā ar Parīzes nolīgumu;
- vide un resursi (piemēram, ūdens, atkritumu apsaimniekošana, ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības atjaunošana un enerģijas ražošanas dekarbonizācija);
- ilgtspējīga lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, akvakultūra un citi plašākas ilgtspējīgas bioekonomikas elementi;
- digitālās savienojamības infrastruktūras attīstība, jo īpaši, izmantojot projektus, kas atbalsta tādu ļoti veiktspējīgu digitālo tīklu izvēšanu, kuri uzlabo digitālo savienojamību un piekļuvi, jo īpaši lauku apvidos un perifēros reģionos;
- pētniecības, izstrādes un inovācijas projekti;
- tādu digitālo tehnoloģiju un pakalpojumu attīstīšana, izvēšana un kāpināšana, kas sniedz ieguldījumu programmas "Digitālā Eiropa" mērķu sasniegšanā;
- finansiāls atbalsts struktūrām, kas nodarbina ne vairāk kā 499 darbiniekus, īpaši pievērsties MVU un mazām vidējas kapitalizācijas sabiedrībām;
- kultūras un radošās nozares, kultūras mantojums, mediji, audiovizuālā nozare, žurnālistika un prese, jo īpaši attīstot jaunas tehnoloģijas, izmantojot digitālās tehnoloģijas un intelektuālā īpašuma tiesību tehnoloģisko pārvaldību;
- ilgtspējīgas tūrisma infrastruktūras attīstīšana;
- rūpniecisku objektu (tostarp piesārņotu vietu) sanācija un šādu vietu atjaunošana ilgtspējīgai izmantošanai;
- sociālās investīcijas, tostarp tās, kas atbalsta Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanu;
- aizsardzības nozares attīstīšana, lai stiprinātu ES stratēģisko autonomiju;
- kosmosa nozares attīstīšana saskaņā ar Kosmosa stratēģiju Eiropai;
- projektu un uzņēmumu attīstīšana zilās ekonomikas jomā un ilgtspējīgas zilās ekonomikas finanšu principi: jūrniecības uzņēmējdarbība un nozare, atjaunīgā jūras enerģija un aprites ekonomika.

53 Plašāku informāciju sk. Eiropas Komisijas tīmekļlapā par Parīzes nolīgumu (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/international-action-climate-change/climate-negotiations/paris-agreement_en).

Atbilstības kritēriji

Lai varētu izmantot *InvestEU* finansējumu, projektiem ir jābūt šādiem:

- jārisina tirgus nepilnības vai nepietiekamu investīciju situācijas galasaņēmējiem, ko uzskata par ekonomiski dzīvotspējīgiem;
- panāk papildināmība, novēršot to, ka tiek aizstāts iespējama atbalsts un investīcijas no citiem publiskiem vai privātiem avotiem;
- ir jāpanāk pastiprinošs efekts un, ja iespējams, jāpiesaista privātās investīcijas;
- jāsniedz ieguldījums ES politikas mērķu sasniegšanā un jāiekļaujas atbilstīgajās jomās, kas noteiktas *InvestEU* regulas II pielikumā⁵⁴;
- jābūt saskanīgiem ar *InvestEU* investīciju vadlīnijām.

Darbībām, kas nav saderīgas ar klimata mērķu sasniegšanu, nevajadzētu būt atbalsttiesīgām saskaņā ar *InvestEU* regulu.

54 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/523 (2021. gada 24. marts), ar ko izveido programmu *InvestEU* un groza Regulu (ES) 2015/1017, OV L 107, 26.3.2021., 30. lpp.

Redzamības prasības

InvestEU regulas 32. pantā ir noteiktas prasības attiecībā uz pārredzamību un redzamību, kas cita starpā nosaka, ka īstenošanas partneriem un konsultāciju partneriem jāatzīst ES finansējuma izcelsme un jānodrošina tā redzamība un ka tiem ir jāinformē galasaņēmēji par atbalsta esību atbilstīgi programmai *InvestEU*.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Paredzams, ka darbībās saskaņā ar programmu *InvestEU* vismaz 30 % no programmas *InvestEU* kopējā finansējuma tiks atvēlēti klimata mērķu īstenošanai. Tomēr tās ilgtspējīgas attīstības politikas sadaļai ir izvirzīts apvienots klimata un vidiskais mērķrādītājs, kas ir 60 %.

InvestEU sniegs tiešu ieguldījumu ES vidisko mērķu sasniegšanā ar savu speciālo atbilstības jomu starpniecību, kas saistīta ar vidi un resursiem. Proti, saskaņā ar ilgtspējīgas infrastruktūras politikas sadaļu fonds var sniegt atbalstu dabas un vides infrastruktūrai, piemēram, aprites ekonomikai, ūdens resursu un atkritumu apsaimniekošanai. Uz finansēšanas un investīciju operācijām atbilstīgi fondam *InvestEU* var attiekties arī vides un resursu jomas, jo īpaši attiecībā uz ekosistēmu un to dabas un bioloģiskās daudzveidības pakalpojumu uzlabošanu un atjaunošanu ar zaļās un zilās infrastruktūras projektiem, piemēram, ilgtspējīgu attīstību, mežsaimniecību un zivsaimniecību. Saskaņā ar dabas kapitāla un aprites ekonomikas iniciatīvu fonds *InvestEU* sniegs ieguldījumu ES vidisko mērķu īstenošanā ar speciālu atbilstības jomu starpniecību dažādās politikas sadaļās. Paredzams, ka šī iniciatīva piesaistīs 10 miljardus EUR nākamajos 10 gados. Turklāt garantijas produkti, ko izstrādājuši īstenošanas partneri, jo īpaši EIF ilgtspējas portfeļa garantijas produktu ietvaros⁵⁵, nodrošina piekļuvi finansējumam cita starpā šādām politikas jomām:

- pāreja uz aprites ekonomiku;
- ūdens resursi un piesārņojuma novēršana un kontrole;
- bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana;
- ilgtspējīgi meži un lauksaimniecības prakse.

55 Vairāk informācijas par garantijas produktiem sk. EIF tīmekļvietnē (https://www.eif.org/InvestEU/guarantee_products/index.htm).

Vidiskās integrācijas iespējas

Fonds *InvestEU* veicina vidisko integrāciju, integrējot vides aizsardzību un ar vidi saistītu risku novēršanu un pārvaldību investīciju sagatavošanā un īstenošanā. Tādējādi investīcijas, kas piešķirtas vidiskās ilgtspējas mērķiem, tiks izsekotas, izmantojot parastās metodikas, kas atbilst metodikām, kuras izstrādātas citās ES programmās, kas attiecas uz klimata, bioloģiskās daudzveidības un gaisa piesārņojuma pārvaldību. Tas ļauj **novērtēt investīciju individuālo un kopējo ietekmi uz dabas kapitāla galvenajiem komponentiem, proti, gaisu, ūdeni zemi un bioloģisko daudzveidību**. Šim nolūkam fonds *InvestEU* paredz noteikumus, kas veicina vidisko apsvērumu integrāciju projektu sagatavošanā vai lēmumu pieņemšanā par investīciju finansēšanu.

- *InvestEU* regulā ir ietverts tādu konkrētu investīciju saraksts, kuras nevar atbalstīt, piemēram, atkritumu poligoni, mehāniski bioloģiskā apstrāde vai incineratori (V pielikuma B iedaļa).
- Visām finansēšanas un investīciju operācijām, uz kurām attiecas *InvestEU* budžeta garantija, tiks piemērots apstiprināšanas process, kas ietver šādus divus posmus:
 1. Eiropas Komisijas veiktas politikas pārbaudes – pārbaude par atbilstību ES tiesību aktiem un rīcībpolitikām klimata, vides un sociālās politikas jomās;
 2. ES budžeta garantijas izmantojuma apstiprināšana – projekts tiek iesniegts *InvestEU* investīciju komitejai galīgajai apstiprināšanai.
- Par visām finansēšanas un investīciju operācijām, kas pārsniedz noteiktu robežvērtību, jāveic ilgtspējas pārbaudes novērtējums, lai mazinātu kaitējošu ietekmi un maksimāli palielinātu ieguvumus klimata, vides un sociālajai dimensijai. Pārbaudes novērtējums tiek iedalīts divos posmos: caurskatīšanas posms un – atlases gadījumā – sīkas analīzes/pārbaudes posms.

Tehniskās palīdzības iespējas

Konsultāciju centrs InvestEU⁵⁶ savieno projektu virzītājus un (ne)finanšu starpniekus ar konsultantiem, kas palīdz pirmajiem minētajiem iegūt finansējumu to projektiem un veidot spēju īstenot finansēšanas un investīciju operācijas.

Konsultāciju centrs *InvestEU*:

- atbalsta investīciju projektu apzināšanu, sagatavošanu, izstrādi, strukturēšanu, iepirkumu un īstenošanu;
- uzlabo projektu virzītāju un finanšu starpnieku spējas, lai tie varētu īstenot finansēšanas un investīciju operācijas;
- atbalsta izpratnes veidošanas un sagatavošanās pasākumus investīciju jomām, kurās ir acīmredzamas tirgus nepilnības.

Vairāk informācijas par konsultāciju centru *InvestEU* sk. [3. nodaļā](#).

Green ASSIST

Green ASSIST ir konsultāciju iniciatīva, kas izveidota ar *LIFE* ieguldījuma starpniecību, un to pārvalda Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (*CINEA*) konsultāciju centra *InvestEU* paspārnē. Konsultāciju centra pieprasījumus, kas iesniegti konsultāciju centra portālā, var pārsūtīt *Green ASSIST*. *Green ASSIST* mērķis ir izveidot tādu zaļo investīciju projektu plūsmu, kam ir liela ietekme no vides viedokļa. Šajos projektos mērķtiecīgi pievēršas tādām nozarēm kā bioloģiskā daudzveidība, ūdens, notekūdeņi, aprites ekonomika, reciklēšana un gaisa piesārņojuma mazināšana, kā arī citu infrastruktūras investīciju (transporta, enerģija, telekomunikācijas u. c.) ievērojama zaļināšana.

Vairāk informācijas par *Green ASSIST* sk. [3. nodaļā](#).

56 Vairāk informācijas sk. konsultāciju centra *InvestEU* tīmekļlapā (https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme/investeu-advisory-hub_en).

Noderīgas saites un resursi

- Juridiskais pamats: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj#d1e1028-30-1>
- *InvestEU* investīciju pamatnostādnes: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2021/1078/oj
- Kā iegūt finansējumu: https://europa.eu/investeu/investeu-fund/how-get-financing_en
- Portāls *InvestEU*, kas pulcē potenciālos investorus un projektu virzītājus, nodrošinot viegli pieejamu un lietotājam ērtu datubāzi: <https://ec.europa.eu/investeuportal/desktop/en/index.html>
- Jautājumi un atbildes par *InvestEU*, datēti ar 2022. gada 7. martu: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_1549
- Fonda tīmekļvietne par EIB: <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/investeu/index.htm>
- Jautājumi un atbildes par *InvestEU*, datēti ar 2021. gada 9. martu: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_1045

Ūdens sadales optimizācija Ziemeļportugālē

Publicēšanas datums: 2020. gada septembris

Projekta virzītājs – finanšu starpnieks: Águas do Interior – Norte EIM SA (Portugāle)

Projekta virzītāja veids: uzņēmums

Kopējais budžets: 56 miljoni EUR

EIB finansējums: 28 miljoni EUR

Šis projekts ir saistīts ar investīcijām ūdensapgādē un notekūdeņu attīrīšanā astoņās Ziemeļportugāles pašvaldībās, kuras īsteno jauns šim nolūkam dibināts starppašvaldību uzņēmums. Ierosinātais projekts palīdzēs izpildīt galveno ES direktīvu prasības ūdens un notekūdeņu nozarēs, jo īpaši ES Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvu⁵⁷ un ES Ūdens pamatdirektīvu, kā arī valsts noteikumus. Projektam būs pozitīva ietekme uz vidi un sabiedrību dzeramā ūdens apgādes drošības, piesārņojuma mazināšanas, ūdensobjektu saglabāšanas un ūdens zudumu samazināšanas ziņā. Konkrēti, projekts atbalsta Águas do Interior – Norte – uzņēmuma, kas ekskluzīvi sniedz ūdensapgādes un atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus astoņām pašvaldībām Portugāles ziemeļos, – investīcijas ūdens sadales optimizācijā.

Avots: <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20200073>

⁵⁷ Padomes Direktīva 91/271/EEK (1991. gada 21. maijs) par komunālo notekūdeņu attīrīšanu, OV L 135, 30.5.1991., 40. lpp.

Projektu piemēri

Finansēto projektu datubāze ir pieejama tīmekļvietnē <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/efsi/efsi-projects/index.htm>

Lūdzam ņemt vērā, ka turpinājumā aprakstītais projekts tika finansēts atbilstīgi Eiropas Stratēģisko investīciju fondam, kas ir InvestEU priekštecis.

Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds

Ienākumu atbalsts lauksaimniekiem un tirgus pasākumi

Galvenās jomas	Finansējuma apjoms
Lauksaimnieku ienākumu atbalsta shēmas, tirgus pasākumi, zaļināšanas maksājumi	291 miljardi EUR

Mērķis(-i) un darbības joma

ELGF sniedz ieguldījumu šādu jaunās kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) 10 galveno mērķu sasniegšanā:

1. atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā ES, lai ilgtermiņā uzlabotu nodrošinātību ar pārtiku un lauksaimniecības daudzveidību, kā arī nodrošinātu lauksaimniecības produktu ekonomisko ilgtspēju ES;
2. pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairot lauku saimniecību konkurētspēju, tostarp liekot lielāku uzsvāru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju;
3. uzlabot lauksaimnieku stāvokli vērtības veidošanas ķēdē;
4. palīdzēt mazināt klimata pārmaiņas un pielāgoties tām, tostarp samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas un veicinot oglekļa piesaisti, kā arī veicināt ilgtspējīgu enerģētiku;
5. veicināt ilgtspējīgu attīstību un efektīvu tādu dabas resursu pārvaldību kā ūdens, augsne un gaiss, tostarp samazinot atkarību no ķīmikālijām;
6. palīdzēt apturēt un vērst pretējā virzienā bioloģiskās daudzveidības zudumu, uzlabot ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt dzīvotnes un ainavas;
7. piesaistīt un atbalstīt gados jaunus lauksaimniekus un citus jaunus lauksaimniekus, kā arī veicināt ilgtspējīgas uzņēmējdarbības attīstību lauku apvidos;
8. veicināt nodarbinātību, izaugsmi, dzimumu līdztiesību (tostarp sieviešu iesaistīšanos lauksaimniecībā), sociālo iekļaušanu un vietējo attīstību lauku apvidos, tai skaitā aprites bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību;
9. uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasību pēc kvalitatīvas, nekaitīgas un uzturvielām bagātas pārtikas, kas ražota ilgtspējīgā veidā, prasību samazināt pārtikas atkritumus, uzlabot dzīvnieku labturību un apkarot rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem;
10. modernizēt nozari, kopīgojot zināšanas un sekmējot inovāciju un digitalizāciju lauksaimniecībā un lauku apvidos un mudinot lauksaimniekus apgūt šos aspektus, šim nolūkam uzlabojot piekļuvi pētniecībai, inovācijai, zināšanu apmaiņai un apmācībai.

Komponenti

No 2023. gada lielākā daļa pasākumu atbilstīgi KLP tiks īstenoti kā 28 dažādi **KLP stratēģiskie plāni**. Šie plāni būs plānošanas instrumenti, kuros dalībvalstis izklāsta savas ierosinātās intervences ES konkrēto mērķu sasniegšanai.

ELGF saskaņā ar KLP stratēģiskajiem plāniem finansēs šādu veidu intervences:

1. tiešie maksājumi, proti, vai nu:
 - atsaistītie tiešie maksājumi, kas ietver ilgtspēju sekmējošo ienākumu pamatatbalstu, ilgtspēju sekmējošo pārdalošo ienākumu papildatbalstu, ienākumu papildatbalstu gados jauniem lauksaimniekiem un shēmas attiecībā uz klimatu un vidi;
 - saistītie tiešie maksājumi;
2. nozaru intervences, proti, šādām nozarēm:
 - augļi un dārzeņi;
 - biškopības produkti;
 - vīns;
 - apiņi
 - olīveļļa un galda olīvas;
 - citas nozares (no 2024. gada).

Vairākas shēmas, kas tiek finansētas ar ELGF starpniecību, arī turpmāk tiks īstenotas ārpus KLP stratēģiskajiem plāniem (t. i., privāti un publiski uzglabāšanas pasākumi, izņēmuma pasākumi, ES skolu apgādes programma, informēšanas un popularizēšanas pasākumi un atbalsts tālākajiem reģioniem un mazākajām Egejas salām (piemēram, izmantojot iespēju programmu, kas konkrēti saistīta ar attālu un salu reģionu īpašo attīstības problēmu pārvarēšanas programmu (POSEI)).

Visiem maksājumiem jāatbilst ES noteikumiem par pārtikas nekaitīgumu, vides aizsardzību un dzīvnieku labturību.

Pārvaldības veids

ELGF ir viens no diviem KLP fondiem un parasti tiek dēvēts par "I pīlāru". ELGF ir fonds, kam galvenokārt piemēro dalītas pārvaldības sistēmu, proti, dalītu pārvaldītu starp Eiropas Komisiju un valsts iestādēm katrā ES dalībvalstī. Dalībvalstu iestādes, kas atbild par ELGF pārvaldību, sniedz tiešu ienākumu atbalstu lauksaimniekiem un atbalsta tirgus pasākumus. Dalībvalstis ir atbildīgas par lauksaimniekiem paredzēto maksājumu veikšanu un primāro kontroli. Šajā nolūkā dalībvalstis citu pasākumu starpā ir ieviesušas integrētu administrēšanas un kontroles sistēmu, proti, savstarpēji savienotu datubāzu tīklu, ko izmanto, lai saņemtu un apstrādātu lauksaimnieku pieteikumus par tiešajiem maksājumiem un saistītos datus.

Finansējuma veids

Lauksaimniekiem tiek piešķirti tiešie maksājumi.

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Jūs kā lauksaimnieks varat pieteikties tiešajiem maksājumiem katru gadu, deklarējot katru savas lauku saimniecības zemes gabalu un, ja piemērojams, atbalstam pieteiktos dzīvniekus.

Projektu veidi

ELGF nefinansē projektus.

Atbilstības kritēriji

Lai varētu saņemt atbalstu, jums katru gadu jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- minimālās prasības – tiešos maksājumus nepiešķir, ja kopējā summa, kas pienākas, un/vai maksājumam atbilstīgā zemes platība ir pārāk maza (precīza robežvērtība katrā valstī atšķiras);
- aktīvi lauksaimnieki – tiešos maksājumus var saņemt tikai lauksaimnieki, kuru saimniecība atrodas ES un kuri veic lauksaimniecisku darbību;
- lauksaimniecības zemes izmantošana lauksaimnieciskai darbībai – par lauksaimniecības zemi uzskata tikai zemi, kas ir piemērota lauksaimnieciskajai ražošanai (t. i., aramzemi, ilggadīgos stādījumus un ilggadīgos zālājus).

Redzamības prasības

ELGF finansētam atbalstam dalībvalstis attiecīgā gadījumā nodrošina to, ka VI var izmantot tos redzamības un saziņas rīkus un struktūras, ko izmanto ELFLA.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Sākot no 2023. gada, ekoshēmas nodrošinās spēcīgākus stimulus klimatam un videi nekaitīgai lauksaimniecības praksei. Tie ir instrumenti, kas paredzēti, lai atalgotu lauksaimniekus, kuri izvēlas iet vienu soli tālāk rūpju par vidi un klimatrīcības ziņā.

Vidiskās integrācijas iespējas

Pastāv saikne starp KLP maksājumiem lauksaimniekiem un citu ES noteikumu ievērošanu, *inter alia* attiecībā uz pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku veselību, klimatu, vidi un ūdens resursu aizsardzību. Lai saņemtu pilnu tiešo maksājumu summu, uz kuru jums kā lauksaimniekam ir tiesības, jums jāievēro visi šie citi noteikumi. Šo saikni dēvē par "savstarpējo atbilstību". Noteikumi, kas lauksaimniekiem jāievēro, ietver šādus:

- tiesību aktos noteiktās apsaimniekošanas prasības – tās ir piemērojamas visiem lauksaimniekiem neatkarīgi no tā, vai viņi saņem atbalstu atbilstīgi KLP;
- labs lauksaimnieciskais un vidiskais stāvoklis – šie noteikumi ir piemērojami tikai tiem lauksaimniekiem, kuri saņem atbalstu atbilstīgi KLP, un var attiekties uz augsnes aizsardzību un kvalitāti, bioloģisko daudzveidību vai ainavu.

Tehniskās palīdzības iespējas

Katra dalībvalsts sniedz lauku saimniecību konsultāciju pakalpojumus, kas vērsti gan uz zemes, gan saimniecības apsaimniekošanu, visiem KLP atbalsta saņēmējiem viņu zināšanu apmaiņas un informēšanas interveņu ietvaros. Lauku saimniecību konsultāciju dienestiem būtu jāsniedz objektīvas konsultācijas un jāaptver visas ilgtspējas dimensijas – ekonomiskie, vidiskie un sociālie aspekti –, kas attiecas uz visiem KLP interveņu veidiem.

Arī valstu VI atbalsta lauksaimniekus (piemēram, nodrošinot tiešsaistes maksājumu kalkulatorus un sniedzot saistītus norādījumus).

Noderīgas saites un resursi

- Juridiskais pamats: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2116&from=LV>
- Informācija par ienākumu atbalstu: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support_lv
- Ekoshēmas: https://ec.europa.eu/info/news/commission-publishes-list-potential-eco-schemes-2021-jan-14_en

Projektu piemēri

ELGF nefinansē projektus.

Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai

KLP finansējuma instruments, kas atbalsta lauku attīstības stratēģijas un projektus

Galvenās jomas	Komponenti
Ilgtspējīga lauksaimniecības attīstība, lauku reģionu attīstība pārtikas un sociāli ekonomiskajā jomā	Visas lauku attīstības intervences ir iekļautas valstu KLP stratēģiskajos plānos. Katrs plāns ir balstīts uz deviņiem sociālajiem, vidiskajiem un ekonomiskajiem pamatmērķiem ES lauksaimniecības, mežsaimniecības un lauku jomām. Publicētie KLP stratēģiskie plāni, kurus Komisija vēl nav apstiprinājusi (2022. gada maijā), ir atrodami tiešsaistē ⁵⁸ .
Finansējuma apjoms	
87 miljardi EUR (+ 8 miljardi EUR no <i>NextGenerationEU</i>)	58 Sk. Eiropas Komisijas tīmekļlapu par KLP stratēģiskajiem plāniem (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-strategic-plans_en).

Mērķis(-i) un darbības joma

ELFLA sniedz ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu īstenošanā, nodrošinot ilgtspējīgu nākotni Eiropas lauksaimniekiem un citiem atbalsta saņēmējiem lauku reģionos un sniedzot lielāku elastīgumu ES valstīm, lai tās pielāgotu intervences vietējiem apstākļiem.

Politika ir vērsta uz 10 KLP mērķiem, kas saistīti ar kopējiem ES mērķiem sociālajai, vidiskajai un ekonomiskajai ilgtspējai lauksaimniecībā un lauku reģionos:

1. atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā ES, lai ilgtermiņā uzlabotu nodrošinātību ar pārtiku un lauksaimniecības daudzveidību, kā arī nodrošinātu lauksaimniecības produktu ekonomisko ilgtspēju ES;
2. pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairo lauku saimniecību konkurētspēju, tostarp liekot lielāku uzsvāru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju;
3. uzlabot lauksaimnieku stāvokli vērtības veidošanas ķēdē;
4. palīdzēt mazināt klimata pārmaiņas un pielāgoties tām, tostarp samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas un veicinot oglekļa sekvēstāciju, kā arī veicināt ilgtspējīgu enerģētiku;
5. veicināt ilgtspējīgu attīstību un efektīvu tādus dabas resursu pārvaldību kā ūdens, augsne un gaiss, tostarp samazinot atkarību no ķīmikālijām;
6. palīdzēt apturēt un vērēt pretējā virzienā bioloģiskās daudzveidības zudumu, uzlabot ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt dzīvotnes un ainavas;
7. piesaistīt un atbalstīt gados jaunus lauksaimniekus un citus jaunus lauksaimniekus, kā arī veicināt ilgtspējīgas uzņēmējdarbības attīstību lauku apvidos;
8. veicināt nodarbinātību, izaugsmi, dzimumu līdztiesību (tostarp sieviešu iesaistīšanos lauksaimniecībā), sociālo iekļaušanu un vietējo attīstību lauku apvidos, tai skaitā aprites bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību;
9. uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasību pēc kvalitatīvas, nekaitīgas un uzturvielām bagātas pārtikas, kas ražota ilgtspējīgā veidā, prasību samazināt pārtikas atkritumus, uzlabot dzīvnieku labturību un apkarot rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem;
10. modernizēt nozari, kopīgojot zināšanas un sekmējot inovāciju un digitalizāciju lauksaimniecībā un lauku apvidos un mudinot lauksaimniekus apgūt šos aspektus, šim nolūkam uzlabojot piekļuvi pētniecībai, inovācijai, zināšanu apmaiņai un apmācībai.

Pārvaldības veids

ELFLA ir fonds, kura pārvaldība notiek **dalīti** starp Eiropas Komisiju un valsts iestādēm katrā ES dalībvalstī. Katra dalībvalsts ir izstrādājusi valsts KLP stratēģisko plānu, kurā izklāstīts, kā atbalsts no ELFLA un ELGF tiek izmantots valsts (un reģionālā) līmenī. Dalībvalstu iestādes, kas atbild par ELFLA pārvaldību, izvēlas, kuri projekti tiks atbalstīti (ar dotācijām un/vai finanšu instrumentiem, piemēram, aizdevumu, pašu kapitālu vai garantiju). ELFLA darbojas saskaņā ar līdzfinansējuma principu (t. i., ja projekts saņems finansējumu, dalībvalstu iestādēm arī jānodrošina ieguldījums no sava budžeta). Līdzfinansējuma likmes atšķiras starp reģioniem un var arī atšķirties atkarībā no intervences veida.

Finansējuma veids

Dalībvalstis iemaksas no ELFLA var izmantot, lai sniegtu saņēmējiem atbalstu, kas izpaužas kā dotācijas un finanšu instrumenti, vai šo veidu kombinācija. Finanšu instrumentu produkti var ietvert aizdevumus, garantijas, pašu kapitālu vai kvazikapitālu. Turklāt VI var pielāgot finanšu produktus savām vajadzībām un spējām vai strukturēt finanšu instrumentu, pamatojoties uz noteikumiem un nosacījumiem, ko Eiropas Komisija noteikusi attiecībā uz "gataviem" jeb standarta instrumentiem.

Projektu veidi

Dalībvalstis var plānot dažādus intervences veidus, tostarp:

- vides, klimata un citas pārvaldības saistības;
- dabas vai citus platībatkarīgus ierobežojumus;
- platībatkarīgus traucēkļus, kas izriet no konkrētām obligātām prasībām;
- investīcijas, tostarp investīcijas apūdeņošanā;
- gados jaunu lauksaimnieku un jaunpieņacēju, un lauku jaunuzņēmumu darbībai uzsākšana;
- riska pārvaldības instrumentus;
- sadarbību;
- zināšanu apmaiņu un informācijas izplatīšanu.

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Atbalsta saņēmēju loks ir daudzveidīgs – no lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem līdz publiskām iestādēm, ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem, vietējām rīcības grupām un attiecīgām struktūrām, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību. Atbalsta saņēmēji var būt publisko tiesību vai privāttiesību struktūra, subjekts, kas ir vai nav juridiska persona, fiziska persona vai fizisku vai juridisku personu grupa, kas ir atbildīga par darbību sākšanu vai gan par darbību sākšanu, gan to īstenošanu.

Atbilstības kritēriji

Līdzīgi, kā tas ir otrā KLP fonda (ELGF) gadījumā, valsts iestādēm jāparedz atbilstības nosacījumi visām intervencēm, kas ietvertas KLP plānā. Piemēram, maksājumi par agrovides un klimata saistībām tiek piešķirti tikai tiem, kuri pārsniedz attiecīgās tiesību aktos noteiktās apsaimniekošanas prasības un labu lauksaimniecības un vides apstākļu standartus.

Redzamības prasības

Atbalsta saņēmējiem atbilstīgi intervencēm, ko finansē ELFLA, izņemot ar platībām un dzīvniekiem saistītas intervences, ir jāatzīst saņemtais finansiālais atbalsts, kā arī pienācīgi jāizmanto ES logotips. Piemēram, logotipam jābūt redzami attēlotam visos informatīvajos materiālos, ko izplata sabiedrībai vai dalībniekiem, piemēram, drukātos vai digitālos produktos, tīmekļvietnēs un mobilajās lietojumprogrammās, kas saistītas darbības īstenošanu. Blakus logotipam jābūt šādam tekstam pilniem vārdiem: "Finansē Eiropas Savienība" vai "Līdzfinansē Eiropas Savienība".

VI parasti nodrošina komunikācijas materiālu kopumu, kurā precizēti visi publicitātes pienākumi.

Iespējas, kā tieši pievērsties vīdei

Trīs no 10 KLP mērķiem ir saistīti ar vides situācijas uzlabošanu, mazinot klimata pārmaiņas un pielāgojoties tām, resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un bioloģiskās daudzveidības izzušanas vēršanu pretējā virzienā. Daudzām intervencēm, piemēram, atbalstam bioloģiskajai ražošanai, agrovides un klimata saistībām (piemēram, saistībā ar augsnes saglabāšanu vai barības vielu pārvaldību), konsultāciju pakalpojumiem par klimata pārmaiņu mazināšanu / pielāgošanos tām un zaļajām investīcijām (piemēram, mitrāju un kūdrāju atjaunošanai), ir tieša pozitīva ietekme uz vīdi, un tās atbalsta ES zaļā kursa mērķus.

Tiks aizsargāti mitrāji un kūdrāji. Turklāt, sākot no 2023. gada, vismaz 35 % ELFLA līdzekļu tiks atvēlēti pasākumiem, lai atbalstītu klimatu, bioloģisko daudzveidību, vīdi un dzīvnieku labturību.

Vīdiskās integrācijas iespējas

Tādas intervences kā, piemēram, investīcijas pētniecībā, var sniegt netiešus ieguvumus, attīstot efektīvākus lauksaimniecības rīkus un saņēmējus.

Sākot no 2023. gada, vismaz 35 % līdzekļu tiks atvēlēti pasākumiem, ar kuriem atbalsta klimatu, bioloģisko daudzveidību, vīdi un dzīvnieku labturību.

Tehniskās palīdzības iespējas

Valstu KLP tīkli, kas tiek finansēti tehniskās palīdzības ietvaros, atbalsta visas KLP stratēģiskajos plānos noteikto mērķu īstenošanā ieinteresētās personas. Konkrētāk, tīkli padara iespējamu un veicina informācijas apmaiņu un mācīšanos starp visiem KLP politikas īstenošanā iesaistītajiem partneriem – publiskajām iestādēm, ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem un attiecīgajām struktūrām, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību⁵⁹.

59 Tīklu kontaktinformācija (par katru ES dalībvalsti) un resursi ir atrodami Eiropas Lauku attīstības tīkla tīmekļvietnē (https://enrd.ec.europa.eu/networking/nm-profiles_en).

Noderīgas saites un resursi

- Eiropas Komisijas tīmekļlapa par jauno KLP: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_lv
- Regula par KLP 2023.–2027. gadam: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_lv#legalbases
- Programmas iezīmju pārskats: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en
- Saites uz valstu stratēģiskajiem plāniem: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_en
- ELFLA finanšu instrumenti: <https://www.fi-compass.eu/funds/eafrd>

Projektu piemēri

Projektu datubāze ir pieejama vietnē https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice_en

Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds

Fonds ES jūrlietu un zivsaimniecības politikai

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
Mazietekmējoša un mazoglekļa zveja; ūdens bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas; zināšanas par jūru; kvalitatīvi un veselīgi jūras produkti; zvejniecības un akvakultūras nozaru sociāli ekonomiskais pievilcīgums; paaudžu nomaiņa zvejniecības nozarē, jo īpaši mazapjoma piekrastes zivsaimniecībās; ilgtspējīga un konkurētspējīga akvakultūra; prasmju un darba apstākļu uzlabošana zvejniecības un akvakultūras nozarē; piekrastes kopienu ekonomiskā un sociālā dzīvotspēja; inovācija ilgtspējīgā zilajā ekonomikā; droša jūras telpa; starptautiskā sadarbība okeānu pārvaldības un veselīgu, drošu, aizsargātu, tīru un ilgtspējīgi pārvaldītu jūru un okeānu jomā.	EJZAF atbalsta ES kopējo zivsaimniecības politiku, ES jūrlietu politiku un ES Starptautiskās okeānu pārvaldības darbākārtību. Paredzams, ka EJZAF finansētie projekti nodrošinās, ka ūdens un jūras resursi tiek izmantoti ilgtspējīgi, palielinās ES pārtikas nodrošinājumu un sniegs ieguldījumu zilās ekonomikas izaugsmē un veselīgu, drošu, tīru un ilgtspējīgu jūru un okeānu nodrošināšanā , stiprinot starptautisko okeānu pārvaldību.

Komponenti

EJZAF atbalstītās galvenās darbības var sagrupēt šādās četrās jomās:

- zvejniecība un akvakultūra:
 - ilgtspējīgas, mazietekmes un mazoglekļa zvejas darbības;
 - zvejas darbību un zvejas flotu ilgtspējīga pārvaldība;
 - ilgtspējīgas un konkurētspējīgas akvakultūras attīstība, lai veicinātu pārtikas nodrošinājumu;
 - jūras bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība, tai skaitā tīru un veselīgu jūru veicināšana;
 - kvalitatīvu un veselīgu jūras produktu piegāde Eiropas patērētājiem;
- sociāli ekonomiskie aspekti:
 - zvejniecības nozares sociāli ekonomiskais pievilcīgums un paaudžu maiņa šajā nozarē, jo īpaši mazapjoma piekrastes zvejniecībā;
 - prasmju un darba apstākļu uzlabošana zvejniecībā un akvakultūrā;
 - piekrastes kopienu ekonomiskā un sociālā dzīvotspēja;
- pētniecība un inovācija:
 - inovācija ilgtspējīgā zilajā ekonomikā;
 - zinātnisko datu vākšana;
- starptautiskā sadarbība:
 - jūras drošība, palīdzot veidot drošu jūras telpu;
 - starptautiskā sadarbība, kas veicina drošus, aizsargātus un ilgtspējīgi pārvaldītus okeānus.

Finansējuma apjoms

6,108 miljardi EUR

Pārvaldības veids

EJZAF piemēro gan dalītu, gan tiešu pārvaldību. **5,311 miljardi EUR** ir atvēlēti **dalītai pārvaldībai** ar valsts programmu starpniecību, un 797 miljoni EUR ir atvēlēti **tiešajai pārvaldībai**. Ir piemērojama Kopīgo noteikumu regula 2021.–2027. gadam⁶⁰. Saskaņā ar dalīto pārvaldību publiskā atbalsta maksimālā standartlikme ir no 40 % līdz 100 %, pamatojoties uz darbības un/vai atbalsta saņēmēja veidu.

Lielāko daļu EJZAF **darbību, kas ir tiešā pārvaldībā un ir deleģētas CINEA**, īsteno iepirkuma (pakalpojumu iegāde) vai dotāciju (iemaksas konkrētās darbībās) veidā. *CINEA* izsludina un pārvalda atklātus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus un uzaicinājumus iesniegt piedāvājumus, kā arī *ad hoc* dotācijas un pakalpojumu pieprasījumus saskaņā ar pamatlīgumiem par pētījumiem, palīdzības mehānismiem, inovatīviem un sadarbības projektiem, paraugprakses apmaiņu, informētības veicināšanas kampaņām utt.

⁶⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai, OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp.

Finansējuma veids

Atbalsts var tikt sniegts kā dotācijas (attiecināmo izdevumu atmaksa vai vienkāršotu izmaksu iespējas), iepirkuma līgumi, aizdevumi, garantijas un kompensācijas maksājumi.

Paredzētie atbalsta saņēmēji

Atbalsta saņēmēju vidū ir dalībnieki no zvejniecības un akvakultūras nozares, pētniecības iestādes, publiskās iestādes, NVO, starptautiskās organizācijas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Projektu veidi

EJZAF atbalsta **inovatīvus projektus**, kas nodrošina ūdens un jūras resursu ilgtspēju, uzlabo zvejniecības nozares sociāli ekonomisko pievilcīgumu, veicina ilgtspējīgas zilās ekonomikas attīstību, stiprina starptautisko sadarbību okeānu pārvaldībā un sniedz zinātniskas konsultācijas un veic datu vākšanu. EJZAF atbalsta arī brīvprātīgu ieguldījumu starptautiskajās organizācijās un tehnisko palīdzību.

Atbilstības kritēriji

Atbilstīgi dalītai pārvaldībai atbilstības noteikumus nosaka dalībvalstis, ievērojot dažus nosacījumus, kas noteikti ES līmenī. Katras dalībvalsts ziņā ir paredzēt savā valsts EJZAF programmā vispiemērotākos līdzekļus programmas mērķu sasniegšanai. Pirms pieteikšanās projektu virzītājiem ir ieteicams noskaidrot savu projektu atbilstību no valsts VI, lai pārliecinātos, ka to projekti atbilst atlases kritērijiem un ka tie neskar neatbilstības kritērijus. Valsts iestāžu saraksts ir atrodams Eiropas Komisijas EJZAF tīmekļlapā⁶¹.

Tiešās pārvaldības gadījumā vispārējie atbilstības nosacījumi ir norādīti EJZAF regulā⁶²:

- tiesību subjekti, kas iedibinājušies dalībvalstī vai darba programmā minētā trešā valstī, saskaņā ar nosacījumiem, kas precizēti tiesību aktā, ar kuru izveido fondu (t. i., 61. panta 3. un 4. punktā);
- tiesību subjekti, kas izveidoti saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, vai jebkura starptautiska organizācija.

Konkrētie atbilstības nosacījumi, kas saistīti, piemēram, ar trešo valstu dalību, konsorcijs sastāvu un mērķa tiesību subjektu veidiem, ir izklāstīti EJZAF darba programmā un sīkāk aprakstīti dokumentos, kas publicēti par uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus vai uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus. Uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus gadījumā vissvarīgākā informācija ir ietverta Finansējuma un iepirkuma iespēju portāla⁶³ EJZAF atsaucē dokumentu lapā. Attiecībā uz uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus būtiskā informācija ir atrodama *eTendering* tīmekļvietnē⁶⁴, atlasot *CINEA* kā līgumslēdzēju iestādi.

61 Valsts iestāžu sarakstu sk. sadaļā "Kā pieteikties" tīmekļlapā (https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/emfaf_en#how-to-apply).

62 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1139 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un groza Regulu (ES) 2017/1004, OV L 247, 13.7.2021., 1. lpp.

63 <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/reference-documents>

64 <https://etendering.ted.europa.eu>

Redzamības prasības

- *CINEA* komunikācijas rīkkopa: https://cinea.ec.europa.eu/communication-toolkit_en
- Kā komunicēt par savu projektu: <https://www.youtube.com/watch?v=8yaHXFddT-0&list=PLrp3luGqStFAjpbU4i7Y5-vlIFLKGnoQV&index=30>

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

EJZAF ir galvenais ieguldījuma sniedzējs ES vides un bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanā. EJZAF sniedz tiešu ieguldījumu vidiskajos mērķos, cita starpā finansējot projektus, kas veicina:

- **jūras resursu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un saglabāšanu** (piemēram, izveidojot un pārvaldot aizsargājamas jūras teritorijas, īstenojot telpiskās aizsardzības pasākumus, ko nosaka Jūras stratēģijas pamatdirektīva, un aizsargājot sugas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu);
- pāreju uz **ilgtspējīgām un mazoglekļa zvejas darbībām** un jūras resursu ilgtspējīgu izmantošanu kopumā (piemēram, apkopojot zinātniskus datus, lai tos izmantotu par pamatu ilgtspējīgai zvejniecības pārvaldībai, izskaužot nevēlamas nozvejas, aizsargājot sensitīvas sugas un uzlabojot zvejas kuģu energoefektivitāti);
- atbalsta sniegšanu **aprites ekonomikai** (piemēram, savācot un reciklējot nozaudētos zvejas rīkus un jūras piedzvojumu un palielinot zvejniecības un akvakultūras atkritumu vērtību).

Vidiskās integrācijas iespējas

Projektiem, ko finansē ar EJZAF starpniecību, būtu jāveicina **jūras bioloģiskās daudzveidības** aizsardzība un atjaunošana, veicot ilgtspējīgas zvejas un akvakultūras darbības, mazinot nevēlamas nozvejas, aizsargājot sensitīvas sugas, īstenojot nozvejas izkraušanas pienākumus un atbalstot Starptautisko okeānu pārvaldības darbākārtību. Turklāt, lai novērstu jebkādu potenciālu kaitējumu jūras videi un zivsaimniecību ilgtspējai, EJZAF regulā (12. un 13. pantā) ir ietverts atbalstam neatbilstīgo darbību saraksts. Turklāt uz konkrētām investīcijām un kompensāciju shēmām, kas paredzētas zvejas flotei, attiecas īpaši nosacījumi, lai nodrošinātu, ka tās ir saskanīgas ar kopējās zivsaimniecības politikas saglabāšanas mērķiem.

Tehniskās palīdzības iespējas

- *BlueInvest* platforma, ko Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāta vārdā pārvalda *CINEA*, sniedz tehnisku atbalstu un piekļuvi finansējumam inovatīviem MVU un jaunuzņēmumiem ilgtspējīgā zilajā ekonomikā: <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/en/frontpage/1451>.
- Dalītā pārvaldībā esošo kompetento iestāžu saraksts: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/emfaf_en#how-to-apply.

Noderīgas saites un resursi

- Pirms sākat, iepazīstieties ar iepirkuma procesu un iespējām, kā sadarboties ar Eiropas Komisiju: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders_lv.
- Tiešajā pārvaldībā *CINEA* īsteno (Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāta vārdā) daļu no EJZAF programmas, izmantojot līgumus vai dotācijas; sk. *CINEA* tīmekļvietni: https://cinea.ec.europa.eu/european-maritime-fisheries-and-aquaculture-fund_en.
- Bieži uzdotie jautājumi par EJZAF: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/system/files/2021-07/emfaf-faq_en.pdf
- EJZAF lapa Finansējuma un iepirkuma iespēju portālā: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/emfaf>.
- Fonda juridiskais pamats: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.247.01.0001.01.LAV
- Eiropas Komisijas tīmekļlapa par EJZAF: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/emfaf_en.

FISH4FISH: hitinolītiskie bioloģiskie atkritumi aktīvā un ilgtspējīgā iepakojuma materiālā

Ilgums: no 2019. gada novembra līdz 2022. gada oktobrim

Atbalsta saņēmēju koordinators: *Universita degli Studi di Siena* (Itālija)

Kopējais budžets: 993 236 EUR

ES ieguldījums: 794 588 EUR (EJZAF tiešā pārvaldība)

Zivsaimniecības nozarei ir liela vajadzība uzlabot tirgojamību un pagarināt svaigu zivju glabāšanas ilgumu, ko saīsina mikrobiāli bojājumi. Tajā pašā laikā šī nozare ir ļoti liela, tādējādi tā ražo milzīgus plastmasas konteineru daudzumus un vairāk nekā 10 000 tonnu gliemju, vēžveidīgo un adatādaņu **produktu atkritumu** gadā. Iepakojumam ir būtiska nozīme zivju piegādes ķēdē, un tas var būt daļa no risinājuma pārtikas atkritumu problēmai. Šā projekta mērķis ir ražot inovatīvu aktīvu un **ilgtspējīgu iepakojuma materiālu** uz hitinolītisko atvasinājumu bāzes, izmantojot **jūras biomasas atkritumus**. Šāds iepakojums var novērst mikrobiālus bojājumus, paildzināt zivju uzglabāšanas laiku, un pēcpatēriņa posmā, kad iepakojums tiek utilizēts, patērētāji to var izmantot kā mēslošanas līdzekli un mikrobiālu konservantu augiem. Projekta vērienīgais mērķis ir iegūt zemu izmaksu aktīvo materiālu, kas izmantojams rūpnieciskajam zivju iepakojuma lietojumam. Tādējādi **atjaunīgie resursi tiek izmantoti ilgtspējīgi**, veicinot biobāzētas, videi nekaitīgas un noderīgas tehnoloģijas, un tiek radīti augstas veiktspējas materiāli plašam lietojumu klāstam. Zvejas un izplatīšanas uzņēmumi, kas izmantos šādu inovatīvu iepakojumu, varēs iegūt konkurētspējīgu stāvokli tirgū un izvairīties no plastmasas lietošanas.

Avots: https://cinea.ec.europa.eu/featured-projects/fish4fish_en

Projekta tīmekļvietne: <http://fish4fish.dbcf.unisi.it/>

Projektu piemēri

Tiešā pārvaldībā finansēto projektu datubāze ir pieejama vietnē https://cinea.ec.europa.eu/featured-projects_en

EJZAF datu centrs ir pieejams vietnē <https://emff.easme-web.eu/>

Citas finansējuma iespējas

Papildus DFS finansējumam ES nodrošina citas finansējuma iespējas vidiskās integrācijas projektiem. Viens no šādiem finansējuma avotiem ir ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS)⁶⁵. ES ETS bija pasaulē pirmais nozīmīgākais oglekļa tirgus un joprojām ir lielākais šāds tirgus. Šī sistēma tika ieviesta 2005. gadā, lai palīdzētu ES dalībvalstīm izpildīt to mērķrādītājus, kas noteikti Kioto protokolā, un tā ir nozīmīgs ES enerģētikas rīcībpolitikas pīlārs. Tā darbojas visās ES valstīs, kā arī Islandē, Lihtenšteinā un Norvēģijā (Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstīs). Tā ierobežo emisijas no aptuveni 11 000 iekārtu energoapgādes nozarē un apstrādes rūpniecībā, kā arī no avioliņijām, kas darbojas starp šīm valstīm, un aptver aptuveni 40 % no ES siltumnīcefekta gāzu emisijām.

ES ETS darbojas pēc emisiju ierobežošanas un tirdzniecības⁶⁶ principa. Ierobežojuma ietvaros iekārtas pērk vai saņem bezmaksas emisiju kvotas⁶⁷, ar kurām tās var tirgoties savā starpā sekundārajā tirgū. Katru gadu iekārtai ir jānodod tik daudz kvotu, cik daudz emisiju tā ir radījusi, pretējā gadījumā jāmaksā liels naudas sods. Ja iekārta ir emisijas samazinājusi, tā ietaupītās kvotas var saglabāt nākotnes vajadzībām vai pārdot citai iekārtai, kurai kvotu nepietiek.

ES mēroga maksimālais ierobežojums emisijām no stacionārām iekārtām 2021. gadā ir noteikts 1 571 583 007 kvotu apmērā. Noteikta kvotu procentuālā daļa tiek izsolīta, lai finansētu Inovāciju fondu un Modernizācijas fondu. Turklāt 3 % no kopējā maksimālā ierobežojuma, kas sākotnēji paredzēts izsolei, ir rezervēti kā bezmaksas piešķiruma rezerve, lai novērstu vai mazinātu starpnozaru korekciju. Ja atlikusī rezerve pilnīgi vai daļēji netiek izmantota, to sadala šādi: ne vairāk kā 50 miljonus kvotu pievieno Inovāciju fondam un ne vairāk kā 0,5 % no kopējā maksimālā ierobežojuma pievieno Modernizācijas fondam; atlikušo daudzumu izsola.

65 ETS direktīva patlaban tiek pārskatīta. Informācija ir sniegta, pamatojoties uz ETS direktīvu, kas ir spēkā šā dokumenta sagatavošanas laikā, proti, Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 14. marta Direktīvu (ES) 2018/410, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai sekmētu emisiju izmaksefektīvu samazināšanu un investīcijas mazoglekļa risinājumos, un Lēmumu (ES) 2015/1814, OV L 76, 19.3.2018., 3. lpp. (sk. arī Komisijas tīmekļlapu par ETS direktīvas pārskatīšanu (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/revision-phase-4-2021-2030_en)).

66 Piemēro maksimālo ierobežojumu konkrētu siltumnīcefekta gāzu kopējam daudzumam, ko var emitēt iekārtas, uz kurām attiecas sistēma. Laika gaitā šis maksimālais ierobežojums tiek samazināts, lai kristos kopējais emisiju apjoms.

67 Saskaņā ar ETS direktīvas noteikumiem par ES ETS 4. posmu, sākot no 2021. gada, aptuveni 57 % no maksimālā ierobežojuma visā ES tiek izsolīti, bet pārējais tiek nodrošināts bez maksas.

Inovāciju fonds

Finansējuma programmas inovatīvu mazoglekļa tehnoloģiju demonstrēšanai.

Galvenās jomas

Inovāciju fonds katru gadu piešķir dotācijas projektiem, lai investētu nākamās paaudzes tehnoloģiju izvēršanā ES pārejai uz klimatneitralitāti. Tas pieņem projektu priekšlikumus no individuāliem uzņēmumiem un konsorcijiem, tostarp MVU un vidējas kapitalizācijas sabiedrībām visās EEZ dalībvalstīs. Inovāciju fonds atbalsta gan liela mēroga projektus (kapitāla izdevumi lielāki par 7,5 miljardiem EUR), gan maza mēroga projektus (kapitāla izdevumi līdz 7,5 miljoniem EUR).

Finansējuma veids

Inovāciju fonds atbalsta projektus galvenokārt ar **dotāciju** starpniecību, pamatojoties uz liela mēroga (kapitāla izdevumi lielāki par 7,5 miljoniem EUR) un maza mēroga (kapitāla izdevumi līdz 7,5 miljoniem EUR) uzaicinājumiem iesniegt projektus. Tas sedz līdz 60 % no attiecīgajām papildu kapitāla un pamatdarbības izmaksām liela mēroga projektos un līdz 60 % no kapitāla izmaksām maza mēroga projektos. Dotācijas tiek izmaksātas elastīgi, pamatojoties uz projektu finansējuma vajadzībām un ņemot vērā projekta pastāvēšanas laikā sasniegtos atskaites punktus. Līdz 40 % dotāciju var piešķirt, pamatojoties uz iepriekš noteiktiem atskaites punktiem, pirms viss projekts ir pilnībā sagatavots un darbojas.

Turklāt Inovāciju fonds atbalsta projektus, kas veicina finansējuma apvienošanas darbības *InvestEU* ietvaros, piemēram, veicinošo programmu *Breakthrough Energy*⁶⁸, kas atbalsta jaunus klimata tehnoloģiju projektus ES, Islandē un Norvēģijā. Izmantojot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, veicinošā programma piesaistīs inovācijas, lai paātrinātu klimatneitralitātes sasniegšanai vajadzīgu kritisku klimata tehnoloģiju attīstību.

Turklāt Inovāciju fonda atbalstītajos projektos var apvienot finansējuma avotus, iekļaujot citus fondus, no kuriem daži ir aprakstīti šajā rokasgrāmatā (t. i., *InvestEU*, "Apvārsnis Eiropa", EISI un KF), valsts programmas, kas atbalsta pētniecību un inovāciju mazoglekļa tehnoloģijām, un privāto kapitālu.

68 Vairāk informācijas sk. šīs programmas *Breakthrough Energy* tīmekļlapā (<https://www.breakthroughenergy.org/articles/announcing-catalyst-eu-rfp>).

Mērķis(-i) un darbības joma

Inovāciju fonds ir viens no galvenajiem finansējuma instrumentiem, kas palīdz īstenot ES ekonomikas mēroga saistības, kuras noteiktas Parīzes nolīgumā, un ES mērķi kļūt klimatneitrāli līdz 2050. gadam, kas atzīts Eiropas zaļā kursa investīciju plānā⁶⁹. Vispārējais mērķis katram finansētajam projektam ir **sniegt ieguldījumu siltumnīcefekta gāzu emisiju mazināšanā**, dekarbonizēt Eiropu un atbalstīt tās pāreju uz klimatneitralitāti. Šajā nolūkā Inovāciju fonds tiecas:

- radīt pareizos finanšu stimulus **jaunām investīcijām** tehnoloģiju nākamajā paaudzē ES pārejai uz klimatneitralitāti;
- **sekmēt izaugsmi un konkurētspēju**, sniedzot uzņēmumiem, kam ir iniciatora priekšrocības, kļūt par pasaules līderiem inovatīvu tīro tehnoloģiju jomā;
- **atbalstīt inovatīvas mazoglekļa tehnoloģijas** visās dalībvalstīs progresa panākšanā un tirgus sasniegšanā.

69 Vairāk informācijas par investīciju plānu pieejams Eiropas Komisijas paziņojumā presei par šo tematu (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_17).

Komponenti

Inovāciju fonds ir vērsti uz **īpaši inovatīvām tehnoloģijām** un **lieliem pamatprojektiem** ar Eiropas pievienoto vērtību, kuri var nodrošināt ievērojamus emisiju samazinājumus, kad tos izvērš un īsteno. Tas nodrošina dotācijas dažādiem projektu plūsmām visās ES dalībvalstīs, Islandē un Norvēģijā šādās atbilstīgajās nozarēs:

- **energoietilpīgas nozares** (tērauds, cements, stikls, ķīmikālijas, papīrs u. c.), tostarp produkti, ar kuriem aizstāj oglekļintensīvus produktus;
- **atjaunīgās enerģijas** ražošana;
- **enerģijas uzglabāšana**;
- **oglekļa uztveršana un izmantošana**;
- **oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas iekārtu** būvniecība un ekspluatācija.

Ierosinātajiem projektiem jābūt ar pietiekamu briedumu to plānojuma, to darījumdarbības modeļa un to finansiālās un juridiskās struktūras ziņā. Fonds arī atbalsta transversālus projektus par inovatīviem mazoglekļa risinājumiem, ar kuriem samazina emisijas vairākās nozarēs.

Inovāciju fonds tiek finansēts ar ieņēmumiem no ES ETS, kas ir pasaulē lielākā oglekļa cenas noteikšanas sistēma, izsolot 450 miljonus kvotu no 2020. līdz 2030. gadam. 2020.–2030. gadā fonda vērtība varētu būt aptuveni 38 miljardi EUR atkarībā no oglekļa cenas (pieņemot, ka cena ir 75 EUR uz kopējo oglekļa dioksīdu). ES ETS arī piedāvā galveno ilgtermiņa stimulu emisiju mazināšanas tehnoloģiju izvēršanai.

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Nav piemērojams

Vidiskās integrācijas iespējas

Inovāciju fonds ir viens no galvenajiem finansējuma instrumentiem, kas palīdz īstenot ES ekonomikas mēroga saistības, kuras noteiktas Parīzes nolīgumā, un atbalsta Eiropas Komisijas stratēģisko redzējumu par klimatneitrālu Eiropu līdz 2050. gadam⁷⁰, kā atzīts Eiropas zaļā kursa investīciju plānā.

Papildus iepriekšminētajiem pamatkomponentiem fonds arī atbalsta **transversālus projektus** inovatīviem mazoglekļa risinājumiem, kas ļauj samazināt emisijas vairākās nozarēs (piemēram, ar industriālās simbiozes starpniecību), ieskaitot dažus projektus, kas saistīti ar vidi, piemēram, pāreju uz aprites ekonomiku un piesārņojuma novēršanu, kontroli un vides aizsardzību. Tas ir pieejams arī [maza mēroga projektiem](#), kuros kopējās kapitāla izmaksas ir līdz 7,5 miljoniem EUR. Kopumā Inovāciju veids sniedz ieguldījumu ES ekonomikas zaļā atveseļošanā, palīdzot uzņēmumiem ieguldīt tīras enerģijas un tīras rūpniecības risinājumos, lai stimulētu ekonomikas izaugsmi, radītu vietējas darbvietas un sniegtu konkurences priekšrocību ES rūpniecībai.

Turklāt vidisko integrāciju var veicināt ar pasākumiem, kas izklāstīti [2. nodaļā](#), piemēram, piemērojot piesardzības principu vai NBK principu, vai nodrošinot atbilstību vides tiesību aktiem tostarp tiem, kas attiecas uz IVN.

⁷⁰ Vairāk informācijas sk. Eiropas Komisijas tīmekļlapā par ilgtermiņa stratēģiju 2050. gadam (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/climate-strategies-targets/2050-long-term-strategy_lv).

Noderīgas saites un resursi

- Informācija par Inovāciju fondu: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund_en
- Projektu portfelis: <https://webgate.ec.europa.eu/dashboard/sense/app/e32ef3f5-0e0e-4be3-8f14-8e2fb5a20aa7/sheet/bac47ac8-b5c7-4cd1-87ad-9f8d6d238eae/state/analysis>
- Pasākumi un tīmekļsemināri: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund/events-and-webinars_en
- Juridiskais pamats: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund/legal-framework_en
- ES ETS: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en

Modernizācijas fonds

Atbalsts energosistēmu modernizācijai un energoefektivitātei 10 ES dalībvalstīs ar zemākajiem ienākumiem

Galvenās jomas	Mērķis(-i) un darbības joma
<p>Modernizācijas fonds sniedz virkni finansējuma iespēju (dotācijas, piemaksas, garantijas instrumenti, aizdevumi un kapitāla iepludināšana), lai atbalstītu 10 ES dalībvalstīs ar zemākajiem ienākumiem to pārejā uz klimatneitralitāti. Atbilstīgās dalībvalstīs atlasa investīciju veidus, ko tās vēlētos atbalstīt ar savu Modernizācijas fonda daļu. Modernizācijas fonds tiek finansēts no ieņēmumiem, ko gūst, izsolot 2 % no kopējām emisijām 2021.–2030. gadam atbilstīgi ES ETS⁷¹, un papildu kvotām, ko atbalsta saņēmējas dalībvalstīs pārskaita⁷² Modernizācijas fondam, ar kopējo apjomu aptuveni 48 miljardi EUR 2021.–2030. gadā (pieņemot, ka cena ir 75 EUR uz kopējo oglekļa dioksīdu).</p>	<p>Modernizācijas fonda mērķis ir palīdzēt atlasītām dalībvalstīm, proti, Bulgārijai, Čehijai, Igaunijai, Horvātijai, Latvijai, Lietuvai, Ungārijai, Polijai, Rumānijai un Slovākijai:</p> <ul style="list-style-type: none">• sasniegt 2030. gadam izvirzītos klimata un enerģētikas mērķus un aktīvi iesaistīties ES pārejā uz klimatneitralitāti;• palielināt enerģētisko drošību, atbalstot palielinot enerģētiku starpsavienojumus un modernizāciju;• uzlabot atjaunīgās enerģijas avotu finansēšanu;• padarīt ekonomikas un enerģētikas nozari zaļāku un tīrāku;• veicināt paraugprakses apmaiņu.

71 Vairāk informācijas sk. Eiropas Komisijas tīmekļlapā par ES ETS (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en).

72 Vairāk informācijas sk. Klimata politikas ģenerāldirektorāta ziņu rakstā par šo tematu (https://ec.europa.eu/clima/news-your-voice/news/five-beneficiary-member-states-opt-transfer-additional-allowances-modernisation-fund-2019-11-08_en).

Komponenti

Modernizācijas fonds paredz divu veidu investīcijas:

- 1. prioritārās investīcijas**, kurām jāietilpst vismaz vienā no prioritārajām jomām, kas noteiktas ETS direktīvā, tostarp:
 - **elektroenerģijas ražošana no atjaunīgiem energoresursiem un šādas elektroenerģijas izmantošana**;
 - **energoefektivitātes uzlabošana**, tostarp transporta, ēku, lauksaimniecības un atkritumu jomā, izņemot energoefektivitāti, kas saistīta ar enerģijas ražošanu, izmantojot cietos fosilos kurināmos;
 - **enerģijas uzglabāšana**;
 - **enerģētiku modernizācija**, tostarp centralizētās siltumapgādes cauruļvadu un elektropārvades tīklu modernizācija un starpsavienojumu skaita palielināšana starp dalībvalstīm;
 - atbalsts **taisnīgai pārkārtošanai oglekļatkarīgos reģionos**, tostarp atbalsts darba ņēmēju pārcelšanai, pārkalifikācijai un prasmju pilnveidei, izglītībai, darba meklēšanas iniciatīvām un jaunuzņēmumiem, kā arī atbalsts dialogā ar sociālajiem partneriem;
- 2. neprioritārās investīcijas**, kuras neietilpst nevienā no prioritārajām kategorijām, bet kuras atbilst Modernizācijas fonda mērķiem un pierāda, ka tās samazina siltumnīcefekta gāzu emisijas.

Finansējuma veids

Modernizācijas fonds darbojas atbalsta saņēmēju dalībvalstu – kas darbojas ciešā sadarbībā ar EIB un Eiropas Komisiju – atbildībā. Dalībvalstīs atlasa un iesniedz investīcijas, par kurām tās vēlas saņemt Modernizācijas fonda atbalstu. Projektu virzītāji nevar nosūtīt tiešus pieteikumus EIB vai Eiropas Komisijai. Pēc tam, kad EIB ir novērtējusi investīcijas un apstiprinājusi tās par prioritārām, Eiropas Komisija pieņem lēmumu par izmaksu. Neprioritāro investīciju gadījumā investīcijas apstiprina fonda Investīciju komiteja, pamatojoties uz EIB pienācīgas pārbaudes ziņojumu un ieteikumu. Pēc tam 30 dienu laikā EIB pārskaita līdzekļus atbalsta saņēmējai dalībvalstij. Tad atbalsta saņēmēja **dalībvalsts ir atbildīga par atbalsta izmaksu projektu virzītājiem vai shēmas VI**, kad Komisija ir pieņēmusi lēmumu par izmaksu.

Modernizācijas fonds ļauj atbalsta saņēmējam dalībvalstīm brīvi izlemt par atbalsta veidu – dotācijas, piemaksas, garantijas instrumenti, aizdevumi vai kapitāla iepludināšana. Turklāt ir pieejams **līdzfinansējums** no privātā un publiskā sektora struktūrām. Dalībvalstīs var arī izmantot esošos valsts fondus un/vai Eiropas instrumentus (t. i., dažas no šajā rokasgrāmatā aprakstītajām finansējuma programmām, piemēram, EISI, KF, ERAF un TPF).

Iespējas, kā tieši pievērsties videi

Nav piemērojams

Vidiskās integrācijas iespējas

Modernizācijas fonds Eiropas zaļā kursa investīciju plānā ir atzīts par vienu no galvenajiem finansējuma instrumentiem, kas sniedz ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā. Tas atbalsta investīcijas, kas ir saskanīgas ar ES klimata un enerģētikas mērķiem 2030. gadam, kā arī ar Parīzes nolīgumu.

Turklāt vidisko integrāciju var brīvprātīgi veicināt ar pasākumiem, kas izklāstīti [2. nodaļā](#), piemēram, piemērojot piesardzības principu vai NBK principu. Bez tam atbilstība Savienības tiesību aktiem, tostarp vides tiesību aktiem, ir prasība, kas jāizpilda atbilstīgi Modernizācijas fondam. Tas var veicināt vidisko mērķu sasniegšanu, piemēram, piesārņojuma mazināšanu, un var novērst kaitējuma rašanos, piemēram, ekoloģiski jutīgos rajonos.

Tehniskās palīdzības iespējas

- Modernizācijas fonda pārskats: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund_en#ecl-inpage-1555
- Norādījumi un atbalsts: <https://modernisationfund.eu/contact/>
- Bieži uzdotie jautājumi: <https://modernisationfund.eu/faq>

Noderīgas saites un resursi

- Modernizācijas fonda tīmekļvietne: <https://modernisationfund.eu/>
- ES ETS: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en

Projektu piemēri

Finansēto projektu datubāze ir pieejama vietnē <https://modernisationfund.eu/investments/>

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs